ПОЛИТИКИН

17. 6. 1983. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIV • 20 ДИН

БРОЈ 1642

ЗАБАВНИК

BUFFALO BILL

NM

Веровали или не!

Посејдонове авантуре

ФИЛМ КОЈИ СЕ ДАВАО ПРЕ ДЕСЕТАК ГОДИНА, СНИМЉЕН ЈЕ У СТУДИЈУ ГДЕ ЈЕ БИЛО ИНСТАЛИРАНО ШЕСТ ВОДЕНИХ ТОПОВА КОЈИ СУ РАДИЛИ ПОМОЋУ САБИЈЕНОГ ВАЗДУХА И ТРИ ПУМПЕ ПОД ПРИТИСКОМ, ДА БИ СЕ СНИМИЛА СЦЕНА У КОЈОЈ МОРСКА ВОДА ПРОДИРЕ У БРОД КРОЗ ПРОЗОРЕ.

КОКТЕЛ-ПАРТИЈЕ

МАЛЕ ГОЗБЕ УЗ ПИЋЕ И МЕЗЕ, ИЗУМ СУ 20. ВЕКА.

ЏИНОВСКИ КОЛАЧ

У ОБЛИКУ СКАКАВЦА, ИСПЕКЛИ СУ ПОСЛАСТИЧАРИ ИЗ ЛИНА (САВЕЗНА ДРЖАВА МАСАЧУСЕТС). ДУГАЧАК ЈЕ 300 М, ВИСОК 120 М И ШИРОК 80 ЦМ.

МРАЧЊАК

АМЕРИЧКА ПТИЦА КОЈА ДАЊУ СПАВА НА ШУМСКОМ ТЛУ, ИМА ПЕРЈЕ КОЈЕ СЕ ПО БОЈИ НЕ РАЗЛИКУЈЕ ОД ОПАЛОГ ЛИШЋА.

МОМЦИ ИЗ ~ЧИКАГА~

БЕЗБОЛ КЛУБ, ПРВИ ЈЕ ПРОФЕСИОНАЛНИ АМЕРИЧКИ ТИМ КОЈИ ЈЕ ДО МАЈА 1982. УЗАСТОПНО ПОБЕДИО У 8000 УТАКМИЦА. И НАЈБОЉИ БАЦАЧ ЛОПТЕ У БЕЗБОЛУ ЈЕ ЧЛАН ОВОГ КЛУБА, А ОН СЕ, ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ, ЗОВЕ – РИПЛИ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● руски научници Јуриј Прлканов и Едвард Витриченко тврде да на Земљу годишње падне најмање девет килограма дијаманта. Долазе у виду метеорита, али се при проласку кроз атмосферу распадају тако да се, пре него што падну на Земљу, претварају у прах.

● ● ● један немачки дерматолог (специјалиста за кожна обољења) тврди да човек треба да се купа само једном месечно јер у противном са себе стално спира корисне бактерије на кожи.

● ● ● осамнаестогодишња Цилијен Томас из Јужног Велса, у Великој Британији, прва је особа на свету која је положила возачки испит иако нема обе руке. Наравно, за ово су јој била потребна специјално подешена кола која су енглески стручњаци за аутомобилизам начинили у оквиру експерименталног програма за хендикепиране особе.

● ● ● Јапанци ће и ове године између осталих пољопривредних производа, изнети на тржиште лубенице четвртастог облика. Не ради се ни о каквој новој врсти већ о обичном трику: мале лубенице смештају се у челичне четвртасте калупе и кад сазру, добију жељени облик. Све је ово смислио дизајнер Томојуки из Токија.

● ● ● Енглез по имену Дес Сајтис, заљубљен у музику, одлучио се на необичан корак: пошто му је дојадило да га стално опомињу због буке, пријавио се за чувара једног светионика где је на врх куле, ви-

соке близу петнаест метара, поставио своју електричну оргуљу са којом се сада безбрижно дружи и дању и ноћу.

● ● ● најновији подаци говоре да су дела Владимира Илича Лењина, једног од вођа октобарске револуције из 1917. године, по читаности на првом месту у свету. Његова политичка дела преведена су чак на 201 језик.

● ● ● из Јапана стиже нова терапија за лечење реуматизма – музика. Доктор Сакио Косуги тврди да музика смањује болове, па зато својим пацијентима на ру-

ке и ноге причвршћује електроде које преносе звук. За сада је познато да Бетовен спада међу најуспешније рецепте за ову врсту лечења.

● ● ● Чувени комичар Боб Хоуп је између осталог и амерички држављанин са највише признања: педесет колеџа и универзитета широм света прогласило га је

својим почасним чланом (он је и лекар), више медицинских центара у земљи носи његово име, као и десетак домова за децу. Конгрес Сједињених Држава доделио му је седам медаља за заслуге док је од пет председника држава добио специјална признања.

МАЊИ СИСАР НЕ ПОСТОЈИ

Ово је ровчица – донедавно најмањи познати сисар.

Најмањи сисар на свету – слепи миш-бумбар

НИ ДВА ГРАМА = С КРИЛИМА

Мајушног слепог миша који је најмањи познати сисар на свету пронашли су недавно у једној пећини у Тајланду. Досадашњи рекордери нису више никоме необични.

До овог часа за најмањег сисара на свету сматрана је ровчица која би, да је тога била свесна, могла да се поноси чињеницом што из године у годину заузима прво место на Гинисовој листи најмањих. Сви су се у чуду дивили њеној дужини од три и по центиметра и тежини од око два грама. Међутим, то је већ прошлост. Нови рекордер у мајушности носи врста коју су научници пре извесног времена открили у једној пећини у Тајланду. Латински назив јој је – пазите да не поломите језик! „Craseonycteris Thong longyal". У ствари, ради се о микроскопски ситном слепом мишу који се може комотно сместити на врх нашег најмањег прста. Распон танушних крила му ипак износи око шеснаест центиметара а тежина само 1,75 грама! Име му још нису дали, али је готово извесно да ће га научници крстити „слепи миш-бумбар".

Мучи га глад...

Један познати зоолог из музеја Санкенберг у Франкфурту, иначе специјалиста за слепе мишеве, тврди да новајлија због своје нарочите телесне грађе, не може да се сврста ни у једну познату врсту слепих мишева. Животињице које је открио тајландски биолог Кити Тонглонгија живе у четири кречњачке пећине у близини реке Квај (познате из филма „Мост на реци Квај"). Своје склониште мини „бумбари" напуштају тек кад се добро смрачи и одлазе у оближњу бамбусову шуму где проналазе храну, а то су инсекти, биљни паразити који живе при врховима стабљика.

Готово истог часа кад је откривен слепи миш-бумбар је сврстан у животиње којима прети истребљење: шуме се све више крче, непрекидно се гради, око реке Квај просецају се путеви. А на тај начин се уништава његов природни амбијент. Оно што је за њега погубно јесте и чињеница да је непрекидно гладан.

Што много једе и није чудно, телом овог мајушног сисара кружи топла крв, а да би се одржала њена температура, као и код других сисара (и птица), потребна је енергетска резерва. Храна је за бумбара гориво које покреће минијатурни организама. Осим тога, ова топлокрвна животиња је и веома покретна, тако да је њен метаболизам веома динамичан а самим тим и потрошња енергије. Исти је случај и са колибрима, најмањим птицама на свету, величине стршљена, који су невероватно прождрљиви, и ровчицама – веома агресивним и вештим ловцима.

Ровчица је баш као и слепи миш-бумбар увек гладна. Да би задовољила свој апетит свакодневно узима невероватне количине хране, по правилу веће од њене тежине, а кад женка има младе, глад јој се удвостручује, што је разумљиво јер мора да подмири потомство. И за њих су инсекти главна храна. Једу их у огромним количинама, и на сву срећу, искључиво оне врсте које наносе штету пољопривреди. Зато се и сматрају корисним и људи их негују и штите, законом ако треба.

ОВО СУ ЊИХОВА БРАЋА

Најмањи мајмун на свету живи у Екватору, у Перуу и Бразилу. Латински назив му је „Cebuella pigmea", дугачак је 30 cm, и то заједно с репом, а тежак 50 до 80 грама.

Најмање рибе живе око Маршалских острва. Спадају у ред „eviota zonura". Дугачке су 12 до 16 mm, а тешке само два милиграма.

Најмања жаба живи на Куби. Одрасла јединка има само 8,5 mm дужине.

...и љубавни јад

Досадашњи шампион међу најмањим сисарима, ровчица, живи само у Европи. На носу, око очију и око уста има дуге покретне длачице за опипавање (оријентисање), у ствари додирне пријемнике. Околину „осматра" додиром и због тога што су јој очи веома ситне и са густим крзненим капцима. Чулу додира придружује се и веома осетљив њух који јој нарочито помаже док трага за пленом. Изузетно јој је развијен и слух. Јаки звуци, могу, буквално да је усмрте.

Слепи мишеви-бумбари међусобно се споразумевају звучним сигналима. А то је чудан језик у коме преовладава цијукање тако да и ми можемо да га чујемо. Међутим, има и ултразвукова за које смо потпуно глуви. Овај језик је, наравно немогуће схватити. Кад се туку, такође циче и уједају се, а то се најчешће догађа кад један другом зађу у територију. Побеђени се само понизно испружи пред ногама супарника и овај га одмах оставља на миру.

Најмањи међу сисарима не воле да живе у заједници. Воле одвојен живот и потпуну слободу. Лове за свој рачун и није их брига за остале чланове породице. Међутим, сви без изузетка имају исти проблем – кад дође време за љубав, тешко им је да пронађу партнера. Природа се побринула да им помогне, у акцију ступају неке жлезде које луче специјалан мирис добродошао сваком од њих као знак распознавања у правом тренутку. Занимљиво је да се и поред тога и даље понашају нервозно и да им љубавна игра зачудо не прија много. Смирују се тек кад на свет дођу млади, тако малецки да би можда само златар могао да их измери. Онда међусобној нежности никад краја. Срећна породица обично броји од пет до десет слатких једва видљивих створења.

КОРАК БЛИЖЕ ЗВЕЗДАМА

СВРАТИ ПА НАСТАВИ

ПОСТАВЉАЊЕ ВАСИОНСКЕ ПЛАТФОРМЕ, ДО САДА ВИЂЕНЕ САМО У НАУЧНО-ФАНТАСТИЧНИМ ФИЛМОВИМА, УСКОРО ЋЕ ПОСТАТИ СТВАРНОСТ

Свемирска платформа како су је замислили стручњаци Мекдонел Дагласа, фирме која производи и авионе.

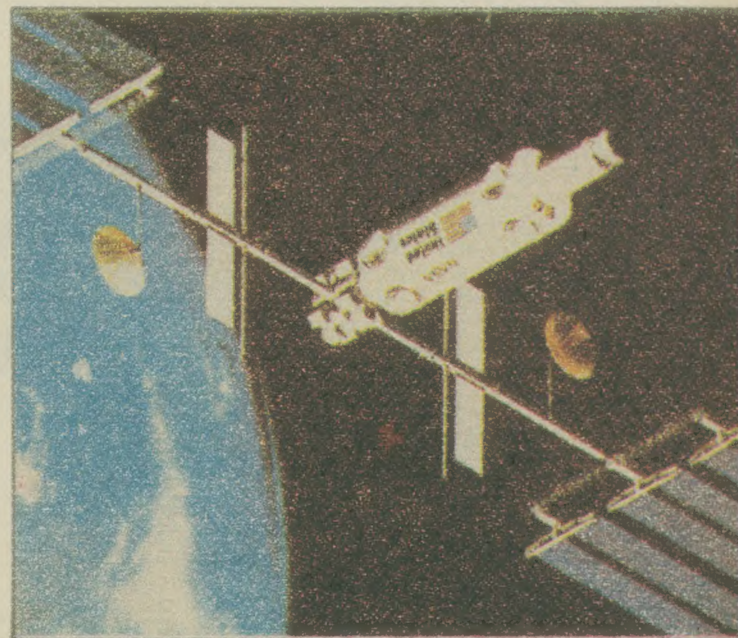
Почетком априла ове године са ракетодрома у Кејп Канавералу у Сједињеним Америчким Државама узлетео је спејс шатл „челенџер" и изнео у свемирски простор комуникациони сателит. С обзиром да то није био први лет шатла ствар би, вероватно, прошла незапажено у јавности. Међутим, са сателитом су настали проблеми, чак се појавила и могућност да се сруши. Имајући у виду да вреди око 100 милиона долара и да би његов неуспех значајно успорио спровођење замишљеног програма до краја године, вест је у „Дневнику" београдске телевизије прокоментарисао добар познавалац астронаутике Миливој Југин. Тек тада се сазнало да је комуникациони сателит део програма постављања васионске платформе.

Све у деловима

Израз васионска платформа обичном човеку не значи много. А она је управо оно што се до сада могло видети само у научно-фантастичним филмовима – станица на путу за непрегледно свемирско пространство. Кружиће у свемиру, прихватати бродове и путнике на одмор и окрепљење, на њој ће се обављати истраживања и одређени радови, производити елементи тако ретки на Земљи, ту ће људи живети...

Васионска платформа или свемирска станица није више само човекова визија. Њено постављање је питање дана. На тим пројектима убрзано раде Совјетски Савез и Сједињене Америчке Државе, али се за такав подухват припрема и Европска организација за васионске летове ЕСА.

Поред тога што ће бити пристаниште за одлазак на друге планете и лабораторија за истраживања, свемирска станица ће служити и као депо за сателите, сервис за њихово одржавање, складиште резервних делова и центар за осматрање Земље. Наравно, тиме се ни изблиза не исцрпљују њене намене.

Језгро свемирске станице пројектовано у Џонсоновом центру за васионске летове.

Свемирска станица неће бити склопљена одједном, већ у деловима. Претходном ће се доградити нови елемент. Почеће се од централног дела, такозваног језгра. План са нацртом свемирске станице

Сједињених Америчких Држава начинило је и понудило неколико фирми: Маршалов центар за васионске летове, Џонсонов центар за васионске летове, Мекдонел Даглас, Локид и Роквел. Најкомплетнији пројект нуде Маршалов и Џонсонов центар.

Концепт Маршаловог центра подразумева језгро у којем би се налазили сви системи за обраду података и простор за терет. Оно би имало и велике носаче

Локидов пројект, маштовит и леп за око. Ипак, далеко је од реализације.

соларних ћелија које производе електричну енергију, радијатор за зрачење топлоте и погонски систем за мењање положаја. Предвиђено је и пет отвора за атерирање спејс шатла и уређаји за одржавање те летелице.

Маршалов центар за васионске летове пројектовао је свемирску станицу која у почетку не би имала посаду. За њу би се тек касније доградио модул.

Џонсонови стручњаци нуде нешто другачији концепт. По њима, свемирска станица би одмах имала посаду. Планирано је да се користан терет доведе на више кружне путање, или чак на пут међупланетарних мисија, где би га оне преузеле. Сами станични уређаји служили би монтажи великих терета чије ће делове да доноси спејс шатл. Због величине свемирске станице, размишља се о могућности да се она произведе у деловима, спејс шатлом изнесе у свемир, а затим „горе" склопи. На исти начин поступило би се и са модулом за становање посаде мада није одбачена идеја да се он изнесе у свемир већ готов.

Не дају се Европљани

Европска организација за васионске летове – ЕСА, која од првог дана истраживања свемира далеко заостаје иза Совјетског Савеза и Сједињених Америчких Држава, одлучнија је него икада да се укључи у програм постављања платформе. Чланице те установе су осам западноевропских земаља које су за реализацију пројекта издвојиле 250 милиона западнонемачких марака. Сума неће бити довољна, али су оне решене да „изгурају" ствар докраја.

Европљани су штедљиви, па су дошли до закључка да се већ искоришћени „скајлаб" модул може употребити као део свемирске станице. Зашто не би био лабораторија, логистички модул или модул за становање посаде? Постојећи телеманипулатор сасвим одговара сервисној намени, уз извесну прераду може да послужи и у друге сврхе.

Европски пројект свемирске станице носи ознаку ЕУРЕКА. Предвиђено је да се шатл изнесе у васиону већ 1986. године и да она тамо проведе шест месеци. Еуреком и операцијама које обавља управљало би се са Земље. После шест месеци шатл би отишао по њу и вратио је. Приликом првог боравка у свемиру Еурека би вршила испитивања микрогравитације и неких врста материјала. Покушало би се и са добијањем кристала. Свемирска станица би располагала сопственим погоном који ће је „извући" из орбите, прво на висину од 500 а онда за још 900 километара. Њени уређаји тешки су између 800 и 1500 килограма. Електричну енергију даје соларни генератор, а температура се регулише проточним системом.

Свемирска станица Еурека предвиђена је и за биолошка истраживања.

Стручњаци ЕСЕ упорно пројектују и станицу ЕУРОС која ће имати три дела: сервис модул са подсистемима за погон станице и обављање експеримената, модул корисног терета и логистички модул. Но, то је све још у разматрању.

Дан када ће се свемирска станица наћи у васиони – ипак није далеко.

М. Тодоровић

КАКО СЕ САЧУВАТИ ОД ГРОМА

НЕБЕСКИ УБИЦА

СВАКЕ ГОДИНЕ ОД ГРОМА ГИНЕ НА ХИЉАДЕ ЉУДИ У ЦЕЛОМ СВЕТУ ЈЕР ОН СОБОМ НОСИ НЕВИЂЕНУ ЕЛЕКТРИЧНУ ЕНЕРГИЈУ

Невреме од памтивека улива човеку страх. Олује, силовитог ветра, а изнад свега муње и грома, бојали су се Каменко и Кременко, баш као и већина људи данас. Они јер нису умели да протумаче ту блештаву и громогласну појаву, а ми данас управо зато што знамо да гром носи силну, смртоносну електричну енергију.

Наши давни преци безглаво су бежали кад загрми, или дрхтали шћућурени у пећинама јер ту страхоту праћену муњама нису могли ни да схвате, ни да протумаче. Касније су људи власт над громом приписивали натприродним силама, божанствима. У грчкој и римској митологији Зевс и Јупитер, врховни богови, у исто време су и громовници јер је гром застрашујућа природна појава, па може бити подређена само највишем од највиших, који те блештаве стреле одапињу на земљу да би казнили „непослушне".

Срећом, кад су људи, захваљујући напретку науке, открили постојање електричне енергије, и схватили шта је гром, измислили су и громобран. Али, њега човек не може носити уза се. Зато сваке године од грома погине на хиљаде људи.

Како настаје и колика му је снага

Познато је да су громови најчешћи током летњих олуја, ређи у пролеће и јесен, а сасвим ретка појава зими. Значи да се убилачке природне силе управо сада, у ово време, треба највише чувати.

Па шта је у ствари гром, како настаје и колика му је снага?

У току ведрих летњих дана Сунце загреје слојеве ваздуха над површином Земљине коре, па се они брзо пењу ка небу. При мешању с хладнијим ваздухом, на већим висинама долази до трења честица и стварања електричног набоја, који се затим празни муњама, громовима. Снага једног грома износи 100 000 ампера, а, поређења ради, сијалици од сто вати потребно је, да би горела, само 0,5 ампера! Напон електрицитета у грому је сто милиона волти! Топлотна снага грома је 30 000 Целзијусових степени – пет пута већа од температуре на површини Сунца, а његова брзина око 100 000 километара на час! Сваког дана на нашој планети лудује 45 000 олуја с громовима.

Човеку који све то зна разум налаже да се склања од олуја и грмљавина и то тамо где има најмање изгледа да ће ударити гром. А гром ће, по правилу, ударити на места која – штрче: дрвеће, куће, телевизијске антене, разне металне шиљке, па и оне од кишобрана, чак и у човека који усамљен стоји на ливади, или ма којој већој равној површини. Муњу што носи гром увек привлачи највиши предмет у околини, који је уз то и добар проводник, а то су пре свега метали и вода. Како човечје тело садржи 90 одсто воде, јасно је и зашто привлачи горомове.

Куда се склонити

Зато треба знати како и куда се склонити кад налети олуја и чује се грмљавина.

- Кога невреме затекне у шуми, треба да се склони под неко мање, младо дрво, али не уза само стабло. Гром ће бирати високо дрвеће.
- Возачи бицикла и мотоцикла морају одмах прекинути вожњу и удаљити се од својих металних возила.
- Купачи ваља сместа да изађу из воде и удаље се од обале бар 30 метара.
- Никад се не треба склањати испод усамљеног дрвета.
- Људи који се, кад загрми, затекну на плажи, ливади, пространој равници, најбоље ће учинити ако клекну и положе главу на земљу.
- На чамцу ваља лећи на дно, на једрилици такође, али што даље од јарбола.
- Кад почне невреме, у кући треба затворити све прозоре и без крајње нужде не дотицати телефон.
- У аутомобилима и аутобусима, путници су готово потпуно безбедни. Ако гром удари у та возила, електрична енергија ће протећи по површини каросерије (такозвани Фарадејев кавез). Па ипак, возач по невремену треба да смањи брзину јер гром може погодити аутомобил у антену, а електрична енергија, кад склизне по површини каросерије, може растопити гуме и оштетити точкове, што је при брзој вожњи погибељно. Срећом, то се догађа веома ретко.

Најзад, ако је могућно, најбоље је склонити се од невремена у кућу, нарочито ако има громобран.

П. Т.

ДЕЛА НАПИСАНА У ТАМНИЦИ

БАЛАДА ЗА ОБЕШЕНЕ

МНОГИ СЛАВНИ КЊИЖЕВНИЦИ ПРОВЕЛИ СУ ДЕО ЖИВОТА ПО ЗАТВОРИМА УГЛАВНОМ ИЗ ПОЛИТИЧКИХ РАЗЛОГА. РЕТКИ СУ ОНИ КОЈИ СУ СЕ НАШЛИ ИЗА РЕШЕТАКА ЗБОГ КРАЂЕ ИЛИ УБИСТВА, А НИЈЕДАН ЗБОГ ПОДМЕТАЊА ПОЖАРА ИЛИ КИДНАПОВАЊА.

Франсоа Вијон (1431 – после 1463) – провалник, убица и велики песник у истој личности – јединствен је у историји светске литературе. Највећи француски лиричар средњег века завршио је универзитет у Паризу, али се још као ђак одао разузданом животу и све париске јазбине упознао као свој џеп вежбајући се уз пут у крађама. У уличној свађи око неке жене починио је прво убиство и нестао из града. Помилован је 1456. и само што се вратио, учествовао је у провали Наварског колеџа одакле је однео пет стотина златника и одмах побегао у Анже. Управо тада довршио је своје прво поетско дело од триста двадесет стихова и истовремено, као члан лоповске дружине „Кокијар", испитивао терен за напад на једног богатог свештеника. Док је боравио на двору војводе и песника Шарла Орлеанског, освојио је на песничком „турниру" прву награду. У то време саставио је и неколико балада у „кокијар" жаргону. Јуна 1461. нашао се у оковима орлеанског бискупа, а већ у октобру амнестиран је захваљујући крунисању новог краља Луја I. Његова потресна исповест „Завештање", једна од најлепших поема читаве француске поезије, написана је следеће године. Смрт је централни мотив „Завештања" а Вијона непрекидно опседа мисао о пролазности свега и страх од физичког распадања. Говорећи о себи „са смехом и плачем" он истовремено говори о свим људима и супротностима које их раздиру. У том погледу Вијон је рана претеча модерне поезије. Чувену „Баладу обешених" испевао је крајем 1462. окован у Шатлеу и осуђен на смрт вешањем. Казна му је замењена десетогодишњим изгнанством из Париза после чега му се губи сваки траг, па се не зна ни датум ни место смрти. Прво издање Вијонових дела штампано је 1489. године.

ЧЕТВЕРАЦ КОЈИ ЈЕ НАЧИНИО ВИЈОН КАДА ЈЕ МИСЛИО ДА ЋЕ УМРЕТИ

Крај Понтоазе, Париз
Француза,
Родио мене – жална ми муза!
–
Врат ми осећа, због ових уза,
Кол'ко је тешка Француза
гуза!

Химна стубу срама

Енглески књижевник Данијел Дефо (1660–1731), аутор „Робинзона Круса", једне од најчитанијих књига за младе, био је и трговац, власник циглане, учесник у побуни војводе од Монмаута и одушевљени присталица Виљема III. У међувремену је објављивао памфлете, брошуре и стихове с најразличитијим темама, од реформе васпитања до међународне политике и азила за лудаке. Године 1701. написао је у одбрану Виљема III чувену сатиру „Енглез од главе до пете", напад на расистички снобизам аристократије, изјављујући да су Енглези у ствари раса настала укрштањем сумњивих отпадака европских народа кроз векове. Заглавио је затвор у неодређеном трајању 1703. после непотписаног памфлета „Најкраћи обрачун с противницима англиканске цркве", ремек-делом хладне политичке анализе, иронично предлажу да се они ликвидирају по кратком поступку као хугеноти у Француској. Осим на тамницу писац је осуђен и на везивање за стуб срама. Случај се претворио у његов тријумф када се лондонски народ окупио око стуба за који је био привезан и засуо га цвећем. Његова сатирична „Химна стубу срама", написана у тамници, продавана је уз само подножје тог истог стуба. Пуштен је исте године материјално упропашћен, са женом и шесторо деце на врату. Како је могао да рачуна само на своје перо, покренуо је лист „Ривју" којим је утро пут енглеском новинарству као први писац новинарских репортажа. Написао је неколико стотина дела, а његова књижевна слава почива на романима насталим између 1719. и 1724. године: „Робинзон Крусо", „Мол Фландерс", „Пуковник Џек", „Капетан Синглтон", „Роксана", „Дневник из године куге".

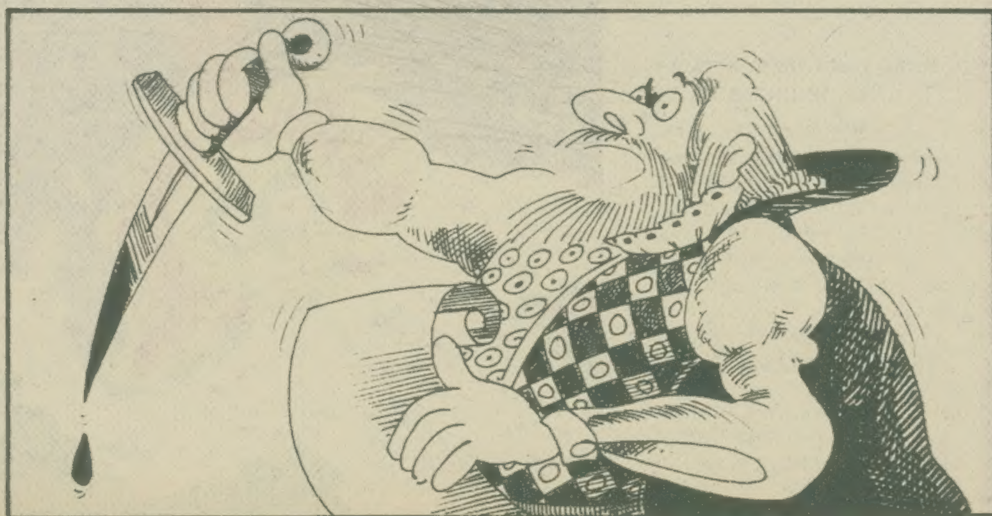

Витез тужнога лика

Шпанац Мигуел де Сервантес Сааведра (1547–1616) ступио је у двадесет трећој години у војску, истакао се јунаштвом у чувеној бици код Лепанта где је изгубио руку, пет година је провео у гусарском заробљеништву и тек када је откупљен и враћен у Мадрид, осетио је потребу за писањем. Прва дела, око тридесет драма, нису наговештавала неки изузетан таленат од кога се дало живети. После очеве смрти Сервантес се издржавао као добављач хране за војску, а потом као утеривач пореза по Гранади. На затвор је осуђен због великог мањка и ту је, између 1597. и 1603. почео да пише „Дон Кихота", једно од ремек-дела светске књижевности. Први део „Витеза тужног лика из Ла Манче" изишао је 1605. а други 1615. године. Под видом сатире и обрачунавања са дотрајалим светом витешких романа Сервантес је створио дело општељудских вредности, хумано и пуно хумора, приказавши верну слику човечанства које се, као Дон Кихот, „бори против ветрењача" у непрекидном сукобу између идеала и стварности. Сервантесова збирка приповедака, настала касније, такође је високе књижевне вредности и представља значајан допринос стварању и развоју модерне новеле.

Канџе Лава из Фернија

Франсоа-Мари Аруе познатији под књижевним именом Волтер (1694–1778), француски историчар, књижевник и филозоф, један од најслободоумнијих духова ондашње Европе и 18. века просвећености који је назван и „Волтеровим веком", рано је окусио тамнички живот. Још док је био веома популаран у најексклузивнијим париским монденским салонима као талентован писац епиграма и сатира и духовит говорник бритког језика, почео је да напада цркву и људе на власти и због увреде регента Филипа Орлеанског бачен је 1717. у злогласну париску Бастиљу где је отчамио годину дана. У Бастиљи је започео епску поему „Андријада", борбени спев против религиозних фанатика у виду верских ратова из доба краља Анрија IV, и написао трагедију „Едип" чија га је премијера прославила као наследника чувених трагичара Корнеја и Расина. У Волтеровом животу било је још доста прогона и затвора. У време када је стварао своја најзрелија филозофска дела, међу којима и ремек-дело „Кандид", трагедије и епове, Волтер није посустајао у писању памфлета и сатира под разним псеудонимима који, ипак, никога нису заварали. Читаоци су сместа препознавали „Лава из Фернија" (у Фернију је Волтер једно време живео повучено) по његовим несмањено оштрим канџама. Када се стари борац 1778. вратио у Париз, народ му је приредио одушевљен дочек обасипајући га цвећем. За време извођења његове трагедије „Ирена" Волтерова биста је на отвореној сцени овенчана ловоровим венцем. Када је умро, три месеца касније, сахрањен је у тајности „да би се избегле демонстрације". Револуционари су 1791. пренели његове

остатке у париски Пантеон где и данас почива међу осталим „бесмртницима“.

Камени зидови не чине затвор...

Енглески дворски песник за владавине Чарлса I Ричард Лавлејс (1618–1658) био је пре свега познат као лепотан легендаран по романтичним љубавним пустоловинама што му није сметало да буде и друштвено ангажован стваралац. У тамници се први пут обрео 1642. када је, у доба сукоба између краља и парламента, парламенту уручио монархистичку петицију. За време седмонедељног тамновања у Гејтхаусу у Вестминстеру написао је надалеко чувену лирску песму „Алтеји из затвора“ из које су познати стихови: „Камени зидови не чине затвор нити гвоздене шипке кавез...“ По други пут је заточен 1648. и тада је написао песме: „Лукасти“, „Оде“, „Сонети“ и преводио Катула.

Преварант Дивљег запада

Један од најчитанијих омладинских писаца свих времена Немац Карл Мај (1842–1912), који је стекао невиђену популарност „путописним“ романима са Дивљег запада, био је булеварски списатељ кога не одликује ни нарочит стил ни познавање прилика које је описивао. Никакво чудо: на Дивљи запад никад није ни крочио, а неке друге егзотичне земље о којима је писао посетио је тек у старости. Због разних превара у затвору је био двапут између 1865. и 1874. године и многе своје романе створио је иза решетака. У књигама, међу којима су најпознатије „Винету“, „Олд Шурхенд“, „Благо сребрног језера“, „Караван робова“, „Ардистан и Џинистан“, „У царству сребрног лава“, величао је подвиге Немаца, неустрашивих авантуриста, у време када су намере немачког империјализма постајале све очигледније. Дела Карла Маја штампана су у безброј издања, у милионима примерака и на свим језицима света и из њих провејава веровање да су Немци „надљуди“. Омладина, нарочито млађег узраста, тешко може да осети овај расистички елемент у романима који имају велику дозу узбудљивости и напетости.

Помилован на губилишту

Сер Валтер Рали (1552–1618), чувени енглески политичар, песник, морепловац, истраживач и војник о коме су снимљени многи филмови, имао је живот довољно буран за најмање двадесеторицу људи. После низа ратничких подвига у иностранству дочекан је као херој на двору опасне енглеске „девичанске“ краљице Елизабете I ћерке Хенрија VIII Риђобрадог. Њено Величанство, очарано неоспорним шармом придошлице, обасуло га је почастима и имањима и уз своје срце подарило му и племићку титулу. Љубимац немирног духа опремио је 1584. у Северну Америку експедицију која је основала Вирџинију, колонију која се није одржала. У потрази за баснословном земљом Елдорадо Рали је повео поморску експедицију у Гвајану. Прилику је искористио да од Шпанаца отме Тринидад, а истакао се и у походима на Кадиз и Азорска острва. За владавине енглеског краља Џемса I лажно је оптужен за велеиздају и осуђен на смрт. Помилован је на самом губилишту, пре него што је џелат стигао да замахне секиром, и враћен у ужасну лондонску тамницу тврђаву Тауер, данас туристичку атракцију. Ту је, за време тринаестогодишњег тамновања, написао познату „Историју света“ и бројне лирске песме. Ослобођен је 1616. пошто је блага жедном Џемсу I обећао рудника злата у Гвајани. На жалост сер Рали није нашао руднике и по повратку у домовину коначно је погубљен. Остао је незабораван по књизи коју је написао, политичком утицају у једном превртљивом и несигурном историјском времену, авантуристичком духу, супарништву са ерлом од Сасекса који га је привремено заменио у срцу краљице Елизабете I, тајном браку са краљичином дворском дамом и као човек који је први у Енглеску донео кромпир и дуван.

Ролинг стоунс

Виљем Сидни Портер познат под псеудонимом О. Хенри (1862–1910), амерички писац кратких хумористичких и благо ироничних прича које се одликују неочекиваним завршетком, прво је био банкарски чиновник и, када је оптужен због проневере (која никад није доказана), побегао је у Јужну Америку. Вратио се добровољно и одседео три, од пет година на колико је био осуђен, у федералном затвору у Колумбусу, држава Охајо. Пре него што је због беспрекорног владања помилован написао је у тамничкој ћелији неке од својих најбољих збирки прича по којима се прочуо широм света. Објавио је око шест стотина прича у једанаест књига, већином из живота становника Њујорка. Најбоље збирке, настале углавном у затвору, су: „Племенито мувало“, „Четири милиона“, „Срце запада“, „Глас града“, „Нахочад и луталице“, „Ништарије и краљеви“ и „Камење које се котрља“ („Ролинг Стонес“) од које је чувена рок група Мика Џегера позајмила име.

Милион чуда

Када су Млечани Николо и Матео Поло као папини изасланици кренули по други пут у Кину 1271. године, са њима је пошао и Николов син Марко Поло (1254–1324). Путовали су морем до сиријске обале, копненим путем до Ормуза, преко Кермана до Балка, уз горњи ток реке Аму-Дар је до Памирске висоравни. Наставили су између Тибета и Лоп Нора, прешли пустињу Гоби и 1275. најзад стигли код Кублај-кана у данашњи Пекинг. Марко је постао канова поверљива личност и задржао се код њега седамнаест година пропутовавши многе крајеве Далеког истока, све до Бурме и Вијетнама, и упознавши језике и обичаје разних народа о којима Европа никада није чула. Године 1292. пружила му се прилика да се врати кући кад је посланство пратило монголску принцезу као невесту персијском кану Аргхуну. Богато награђени Венецијанци кренули су морем уз обале Индокине, Суматре, Никобора, Цејлона и Индије до Ормуза а затим, отпративши принцезу до Табриза у Персију, стигли су преко Трабзона и Цариграда крајем 1295. Три године касније Марко Поло је учествовао у сукобу између млетачких и ђеновљанских бродова код Корчуле и пао у ропство Ђеновљана. Ту, у тамници, своје фантастичне доживљаје испричао је садругу Рустикелу из Пизе, а овај их је забележио у делу изворно написаном на француском под насловом „Књига светских чудеса“ које је касније постало познато под називом „Милион“. Овај путопис Марка Пола послужио је од 14. века као основа за географске карте Азије и утицао је на многе храбре и немирне духове из Португала. Шпаније и Ђенове да крену његовим стопама и потраже поморске путеве за Кину и друге земље Далеког истока.

Шифра С.3.3.

Живот је створен ради уметности, а не уметност ради живота тврдио је још као оксфордски студент енглески књижевник ирског порекла Оскар Вајлд (1856–1900) што, разуме се, није тачно. Али, Вајлд је демонстративно кршио пуританске друштвене норме викторијанске Енглеске како у приватном животу тако и у својим делима. Пркос и таленат родили су брилијантне комедије: „Лепеза леди Виндермир“, „Идеалан муж“, „Важно је звати се Ернест“, роман „Слика Доријана Греја“ и драму на француском језику „Салома“. До краха је дошло када је бунтовни књижевник због за оно време скандалозне љубавне везе осуђен на две ужасне године робије у Редингу. Ту је написао аутобиографски есеј „Де профундис“ чији је други део смео да буде објављен тек шездесет година после Вајлдове смрти и чувену „Баладу о тамници у Редингу“ где, између осталог, стоји:

К'о отровне биљке у
тамничком зраку
Подлост и нискост зре,
И само што добро у човеку
беше
То овде вене, мре;
....

Балада је потписана „шифром“ С.3.3. Што је значило затвореник треће ћелије трећег степеништа. После издржане казне Вајлду није више било опстанка у Енглеској и преселио се у Париз. Затвор га је веома променио и некадашњи бунтовник прихватио је хришћанско учење о откупљујућој моћи патње и трпљења, а пред смрт и католичку веру. Најбоље што је Оскар Вајлд написао садржано је у две популарне збирке прича о бајки: „Срећни принц и друге скаске“ и „Кућа нарова“.

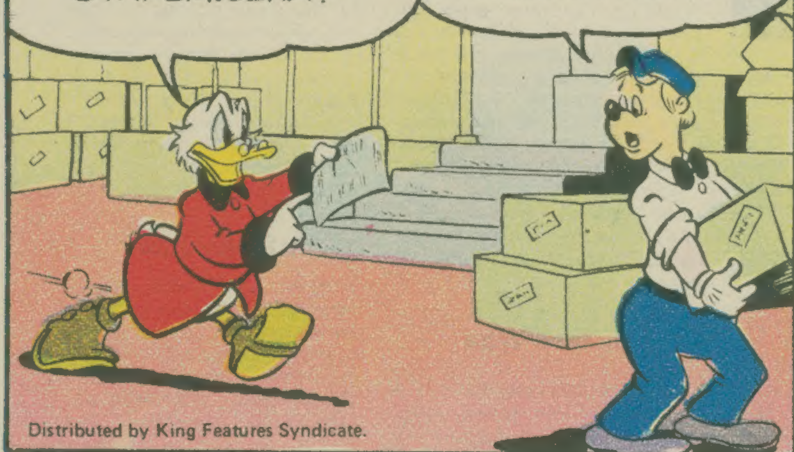
Бојана ДОЖИЋ

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

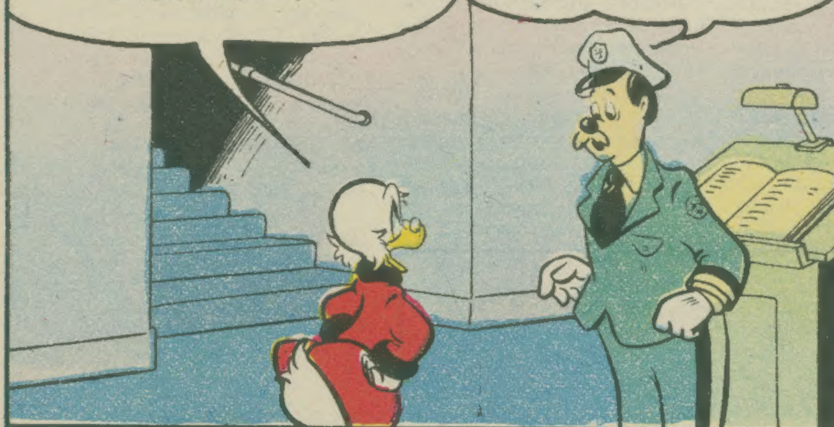

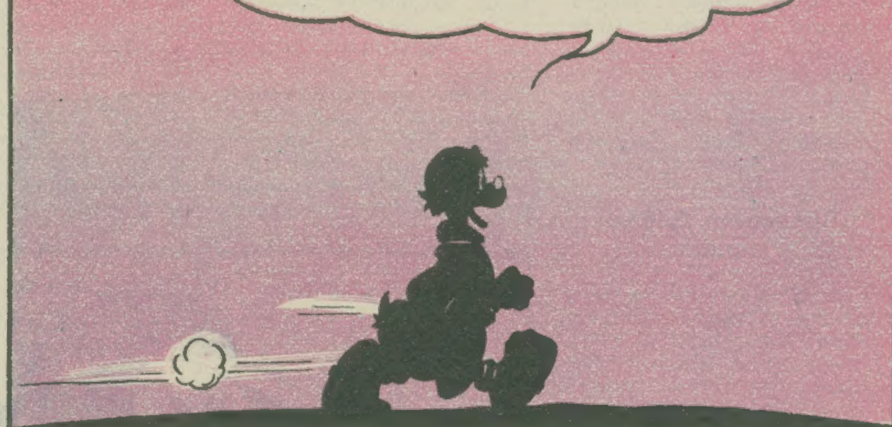

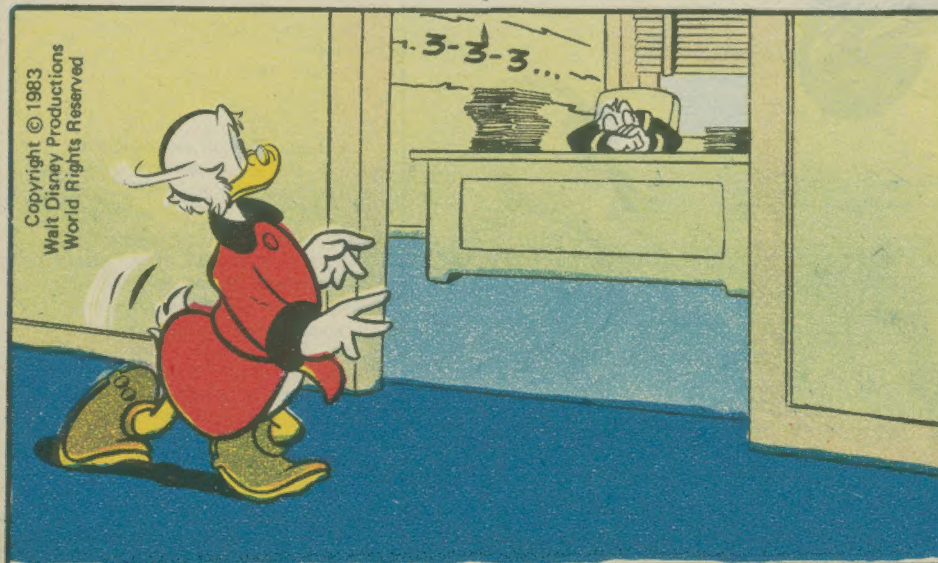

Distributed by King Features Syndicate.

ПОНОВО РОЂЕНА

ТОНИ ЈЕ УГЛЕДАО КАКО КОЛА ПРЕЛЕЋУ РАЗДАЉИНУ ОД ПУТА ДО ЈЕЗЕРА И СУНОВРАЋУЈУ СЕ У ВОДУ. НИЈЕ НИ ТРЕНУТАК РАЗМИШЉАО, ТРЕБА СПАСТИ НЕСРЕЋНУ ОСОБУ!

Није више могао да држи дах, чинило му се да ће му плућа прснути. У глави је осећао страховит притисак, очи су га пекле. Тога бинестало само кад би изронио на површину и удахнуо ваздух, налазио се на пет метара дубине, али није хтео да одустане. Шеснаестогодишњи Тони Риста знао је да ту негде у језерском муљу, леже кола са беспомоћном женом. Морао је да их нађе. Знао је да од њега зависи један живот. Баш у тренутку кад је одлучио да изрони, обриси кола указали су се под њим...

А само неколико минута пре тога Тони је мирно седео у својој соби из које се видело читаво Вестлејк језеро у америчкој држави Калифорнији. Тај новембарски дан 1976. био је доста тмуран. А ни Тони није био баш нешто расположен: требало је да учи, али му се није дало. Држао је књигу за сваки случај ако мајка уђе да провери ради ли. У ствари гледао је немирну површину језера, посматрао ретке пролазнике и кола која су јурила оближњим путем.

Погледао је на сат, било је око два, радовао се што ће ускоро ручак. Бар ће имати изговор да не учи. Таман кад је хтео да оде у кухињу и види хоће ли мајка скоро бити готова угледао је страшан призор: нека кола су ударила у задњи део камиона, занела се и страховитом брзином суновратила у језеро. Учинило му се да је видео силуету жене нагнуту над воланом. У сваком случају у колима која су прелетела око 10 метара раздаљине од пута до језера била је само једна особа.

Тони ни тренутак није размишљао. Истрчао је из куће, готово прелетео преко баште и за мање од једног минута нашао се на ивици језера. Пре него што је скочио и почео да плива према оном делу језера на коме се указивао још само кров аутомобила угледао је свог друга и суседа, двадесет двогодишњег Марка Вебера у чамцу. Марк се таман спремао да скочи у воду, али се зауставио кад је видео Тонија како плива површином језера. Закључио је да ће бити боље да он остане у чамцу и да чека да његов пријатељ нађе настрадалу особу и извуче је на површину. Тада ће их он обоје прихватити.

А Тони Риста пливао је као никад дотад. Мада је био спортски тип и бавио се и скијањем, хокејом и безболом, пливање му није било баш најјача страна. Овог пута изгледало је да ће потући све рекорде. Управо кад је стигао до кола, она су потонула. Мислио је да неће бити никаквих проблема да их угледа на дну језера, а испоставило се да их је једва нашао.

Пре него што је приступио спасавању жене (није се преварио, за воланом је заиста седела жена, очигледно у несвести) морао је да изрони и дубоко удахне ваздух. Покушао је да отвори врата једном, па други пут. Није ишло. На сву срећу приметио је да је прозор полуотворен. Брзо је завукао руку и отворио га до краја. Увукао се унутра као риба. Жена је у погнутом положају плутала над воланом. Покушао је да се подвуче под њу и да је прогура кроз отворен прозор. Међутим, то му никако није полазило за руком али није одустајао, чинило му се да пролазе сати, да ће у тим колима бити и његов крај јер одлучио је да се без жене не врати на површину.

Мозак му је радио грозничаво, мора што пре нешто да смисли. У сваком случају једини спас био је отворен прозор, да још једном покуша да отвори врата није било ни смисла, време је исувише драгоцено. Морао је још једном да исправи жену из погнутог положаја и да је ногама прогура кроз прозор.

Последњом снагом ухватио је око струка и коначно успео. Одмах за њом извукао се и он. Поново је жену прихватио око струка и испливао на површину. Чинило му се да сигурно не би издржао да је још који секунд морао да буде под водом. У глави му се страховито мутило, плашио се да се и он не онесвести.

А горе их је чекао Марк у чамцу. Брзо је довеслао до места на коме је Тони изронио и прихватио жену која је била готово зелена у лицу а онда помогао и свом другу да се пребаци у чамац. Брзим замасима довеслао је до обале где су већ чекала кола хитне помоћи. Чим је жена смештена унутра, она су уз продоран звук кренула према најближој болници.

На обали је мајка Тонија Ристе видела читав призор. И она је чула кад су кола ударила у камион и брзо је истрчала да види шта се догађа. Могла је само да види свог сина како муњевито трчи ка језеру, скаче и убрзо нестаје испод површине. Била је срећна да се све добро завршило.

Тони Риста често посети Мери Оконор која, сва срећна, каже да сада поред своје двоје деце има још једног сина.

Још истог дана породица Риста сазнала је да је жена која умало није страдала у саобраћајној несрећи Мери Оконор, мајка њихове сусетке. Тони није успео да је препозна ни кад је угледао у потонулим колима, а ни касније, у чамцу. Лице не само да јој је имало другу боју већ је било и исечено од смрсканог стакла.

Мери Оконор лебдела је између живота и смрти 24 часа, а онда је њено стање почело да се побољшава. Убрзо је могла да прими свог спасиоца. Тони је у болницу дошао са шампањцем, требало је прославити Мерин поновни рођендан.

В. С.

МУЗИЧАРИ

КИНГ-КОНГ ЈЕ МРТАВ

ДА БИ ИЗ ЗАТВОРЕНОГ ГРАДА ОТИШЛИ У ПАРТИЗАНЕ МОРАЛИ СУ НАУЧИТИ ДА СВИРАЈУ ЛИЛИ МАРЛЕН.

Био је петак, 9. септембар 1941. године. Тога дана је у Краљеву пазарни дан. Али, овог лепог сунчаног дана, било је мало света на улици: Краљевачки партизански одред имао је већ неколико акција, а пре неку ноћ побегла је група затвореника одређених за стрељање која је била затворена у једној од помоћних зграда гимназије. Због свега тога Немци су затворили излазе и улазе у град. У Краљево се могло ући само са специјалном пропусницом, а из града било је готово немогуће изаћи.

Младић на бициклу

Немачке патроле крстариле су улицама.

Пред кафаном „Париз" групица старих трговаца седела је за столом и прелиставала „Ново време". Други столови – празни.

Бициклом, од станице наиђе познати љотићевац, поручник Лазаревић кога су због висине и огромне снаге звали Кинг-Конг. Нико није био сигуран од његовог изненадног беса. Одмах после уласка Немачке у Краљево ступио је у њихову службу и организовао љотићеву полицију. Пре неколико дана насред улице са два револверска метка убио је једног средњошколца, прогласивши га за комунисту. Људи су шапатом причали о његовим злочинима. Трговци су га са пажњом посматрали како оставља бицикл уз ивичњак. Нико, па ни Лазаревић, није приметио како ивицом тротоара прилази момак од једва осамнаест година. Тек кад је стао испред Лазаревића, овај га примети и зачуђено осмотри. Али, истог тренутка одјекнуше револверски хици. Лазаревић подиже руку: изгледало је као да ће се сручити на младића. Још неколико хитаца, и он се лагано свали, уз пут оборивши бицикл.

Улицом је већ јурила немачка патрола. Младић испали у њиховом правцу још неколико метака, а затим зачуђујућом хитрином нестаде у првој бочној улици.

Потрчао је према Ибру, али је одмах схватио да је то грешка. Са моста ће га гађати и мало је вероватно да ће се докопати друге обале, зато улете у прво двориште. Нека жена је у њему изручивала ђубре. Застаде запањено. Познавала је младића: био је то Петар Пајтин, ученик осмог разреда гимназије.

Петар хитро прелете преко дворишта, пребаци се преко ограде у суседно и изби на паралелну улицу.

Градом су одјекивали пуцњи.

Стари трговци су одведени у затвор. Улице су сасвим опустеле. Кафеџији Обраду наређено је да покупи столове испред кафане и да је затвори. И деца су заборавила на игру: све се затварало у куће, спуштало капке.

Успео је!

Петар је после десетак минута упао у једно пусто двориште. У углу – шупа. Не размишљајући улетео је у њу.

За то време, немачке патроле претресале су дворишта и куће. Једна патрола упаде у Дом добровољних ватрогасаца, и то баш у тренутку кад је блех-музика вежбала музику Лили Марлен. Немци застадоше збуњени пред овим призором, промрмљавши неколико речи и напустише салу.

Још пет-шест минута музика је свирала ову мелодију, а затим њен диригент Јумба даде знак да стану:

– Значи Пајтин је успео!

И истог тренутка, читава музика, без икаквог знака поче да свира „По шумама и горама..."

Јумба их једва заустави.

– Мислим – јави се Дева – да из Дома не идемо никуд! Униформе су нам овде, па ако се Пајтин не појави данас, сигурно ће у току ноћи... Морамо да будемо спремни онда да сутра напустимо Краљево.

Предлог је прихваћен утолико пре што је било веома ризикантно у оваквој ситуацији ићи кући.

Пајтин зауставља дах

За то време Пајтин је чекао у шупи. У револвер је убацио нови шаржер. Шупа је била претрпана неком старудијом и имала је таван. Пајтин се испео на њега. Одозго је имао преглед дворишта и једног дела улице.

Време је споро одмицало. Из куће се нико није појављивао.

Онда, није знао после колико времена, улицом наиђе немачка патрола. Било их је петорица. Ушли су у двориште и упутили се кући. Дуго су лупали, а када им нико не отвори развалише врата и упадоше у кућу. Брзо су се вратили. Очигледно, у кући није било никога. Стајали су у дворишту и нешто разговарали. Један се затим упути према шупи. Пајтин је чуо лупање свога срца. Немац отвори врата и застаде на њима. Пајтин га је лепо видео одозго.

Врата остадоше отворена, Немац се врати својима. Убрзо су сви напустили двориште. На улици се сретоше са новом патролом.

Тако је дочекао ноћ.

Опрезно се спустио доле и изишао у двориште. Као заинат ноћ је била ведра...

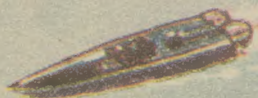
РЕКОРДИ НА ВОДИ

Ванбродски мотор: најновији рекорд, 222 km на час, поставио Тони Уилијемс (Велика Британија).

Тркачки чамци: на стази од једног km, рекорд из 1978. износи 212 km на час. Поставио га је Џим Мертен (САД).

Млазњаци: 8. октобра 1978. на стази од једне миље, Питер Џерби развио је брзину од 515 km на час (Аустралија).

Војни чамци: Најбржи чамац овог типа је „Bra d'Or", 130 km на час (Канада).

Отворена класа: рекорд Роја Дабија, на стази од једне миље, стар је 20 година: 322 km на час (САД).

Офшор: (Отворени тркачи) по немирном мору рекорд од 146 km на час поставио Боб Нордскох (Велика Британија).

Оршор с дизел мотором: рекорд поставио још 1967. Дон Арнсу: 101 km на час (Велика Британија).

Улица пуста. Пошао је истим путем: преко дворишта.

После пола сата изби на улицу у којој се налазио Дом добровољног ватрогасног друштва. На њеном дну једна немачка патрола је стајала. Шлемови су се пресијавали на месечини.

Морао је да чека склоњен у сенци старог дуда.

Тек после пола сата Немци се удаљише. Пајтин претрча улицу и зачас се нађе у дворишту Дома. Отворили су му одмах...

Ноћ су провели будни у чекању. Били су спремни на све.

Двадесет шесторица смелих

Освануо је леп сунчан дан, субота 10. септембар 1941. године.

Двадесет шест омладинаца, у новим ватрогасним униформама, читава блех-музика постројавала се испред Дома. Једна немачка патрола са интересовањем је све то посматрала.

Јумба је командовао:

– Музика, мирно! Напред, марш!

Залупали су добоши, а одмах је затим, затрештао један познати немачки марш...

Чврстим кораком газили су опустелим улицама Краљева. Пајтин је био у средини маршевске колоне музичара. Прошли су центар. Немци су застајали и са радозналошћу пратили марш музике.

Нису смели да престану са свирком: били су мокри од напора и врућине. Избили су на улицу с последњим редом кућа, испред њих мост, са петорицом немачких стражара. Преко моста немачки сењаци, а даље, иза њих села, па Гоч, где је Краљевачки одред.

Још јаче су затрештале трубе, залупали добоши. Немци нису ни помишљали да их зауставе. Прешли су мост. Пред њима бели, прашњави друм. Онда је Јумба командовао:

– Музика у стрелце!

Зачас су се музичари распрштали, заклањајући се стоговима сена. Све је било неочекивано брзо: иза стогова су запраштали револверски хици. Два Немца код моста била су оборена, остали су почели да беже. Неколико стогова сена букнуло је. Палили су их редом.

На Ибру их је чекала скела...

Те ноћи, грађани Краљева дуго су иза замандаљених прозора гледали огромне ватре запаљеног немачког сењака.

А музика, Краљевачког одреда, у току народне револуције често је свирала на приредбама Прве пролетерске бригаде. Атентатор Петар Пајтин погинуо је у Петој офанзиви. Од храбрих музичара рат је преживео само Драгољуб Моравичић, данас генерал-мајор у пензији.

Борис СУША

ПРОВЕРИТЕ, МОЖДА ЈЕ И ТАКО?!

Познато је да многи произвођачи јаја муку муче са сортирањем и транспортом. Крхка љуска се и при најмањем удару разбије и ето штете. Многим произвођачима то се, наравно, нимало није допадало и смишљали су разне начине како да осигурају безбедан транспорт. Неко је имао више, неко мање успеха. Међутим, Тед Одом са Универзитета у Илиноису (САД) одлучио је да јаја обезбеди на други начин. Наиме, он је после дужег експериментисања закључио да је љуска јајета много чвршћа ако се носиљама уместо обичне воде даје газирана. Резултати још нису научно потврђени, али ко жели може и да провери.

ЧЕТИРИ ДРУГАРА

Француз Алфонс Мари из Булоњ-сир-Мера има разлога да верује како је пас човеков најбољи пријатељ.

Децембра прошле године Алфонс је извео своја три пса у уобичајену вечерњу шетњу, али се одједном сљокао на земљу. Срчани удар. Старац би се сигурно смрзао да га верне куце, један лабрадор, један ловачки пас и један кокер-шпанијел, нису одвукле кући. У ствари, до кућног прага.

У пола седам сутрадан ујутро ту их је сву четворицу нашао старчев син. Алфонс Мари био је у несвести, кучићи су се прибили уз њега покушавајући да га телима загреју, а лабрадор је тужно завијао да би привукао нечију пажњу.

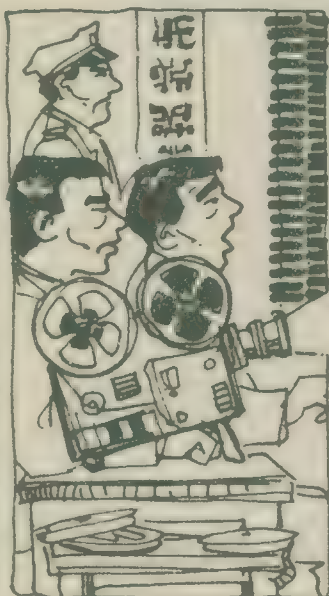
Алфонс Мари се опоравио и поново изводи своје љубимце у дуге шетње. Зна да нема разлога да страхује. Побринули би се они за њега.

ВИДЕО-ТРАКЕ ЗА НАЦВРЦАНЕ

Још се не зна какав ће бити ефекат, али полиција у јапанском граду Кјоту однедавно примењује нов метод – видео-траке.

У ствари, траке служе више да изазову кајање и гађење него за отрежњење, јер се пијаним возачима допушта да прво мирно преспавају ноћ у затвору, а онда им се ујутро приказују снимци на којима могу да (у колору) виде како су изгледали кад су их привели. Пошто призори по правилу нису оку угодни, претпоставља се да ће се возачи бар неко време клонити алкохола. Видеће се.

ПА ТО СИ ТИ, МАМА

Американци највише путују кад пређу одређене године. Читавог живота штеде да би, кад оду у пензију, коначно могли да се отисну у земљу о којој су сањали. Тако је и брачни пар Цил из Њујорка одувек маштао о томе да се једног дана обре на Хавајима. Сан им се ове године коначно испунио.

Кад су се већ нашли у Хонолулуу, желели су да виде све, између осталог и забавни парк. Отишли су и на представу која је, као изненађење вечери, најављивала „најдебљу жену на свету". И тада се десило... Кад се џиновска жена појавила, Џоана Цил само што није пала у несвест. Испоставило се да је то њена несташна мама Берта која је из САД „нестала" још пре двадесет пет година!

ТЕЛЕФОНСКА УСПАВАНКА

У Њујорку људи који пате од несанице изгледа неће више имати проблема. Однедавно у овом америчком граду уведена је нова линија – особа која се преврће по кревету и којој не долази сан на очи може да окрене телефон и чује умирујући глас. С друге стране жице снимљен је говор психијатра Дона Дагласа:

– Опустите се, затворите капке. Сан вам полако долази. Дишите дубоко, мислите на нешто лепо... – и тако у бескрај.

Дагласов хипнотички глас до сада је многим неспавачима помогао, успели су да оду у царство снова без помоћи пилула. Тврди се чак да људи заспе пре него што чују до краја траку, па запослени са телефонске централе морају да их опомену да спусте слушалицу. Како то ураде а да опет не расане спавача, не каже се.

ГОРКИ БУКЕТ

Да ли сте икада пожелели да некоме однесете цвеће али не да му тиме приредите радост већ да му изразите своју несимпатију или мржњу? Да живите у САД то би вам било омогућено. Тамо је основан читав ланац продавница „мртвог цвећа". Свако може да оде у цвећару и, уз поприлично високу новчану накнаду, одреди коме жели да се уручи „горки букет". А избор цвећа је заиста разноврстан: има увек ружа, прецветалих каранфила, „крепаних" гладиола, гербера, а за „специјалне" и орхидеје које су се давно осушиле.

Ове несвакидашње букете на одређену адресу носе људи који се на вратима појављују са перикама, лажним брковима, тамним наочарима. Чим уруче букет, гледају да што пре нестану. Јер, кад онај који прима поклон схвати шта је добио може да буде и веома агресиван.

– Наше продавнице раде непуних шест месеци – каже двадесет седмогодишњи Нил Баркан, један од оснивача „горког букета" – а посла имамо преко главе. Ја све ово схватам као шалу. Кад ми се учини да наручилац може тим цвећем да нанесе било какво зло осим нервирања, наруџбину једноставно не примам.

Недавно је неки мушки глас позвао телефоном „горку" цвећару у Бостону. Желео је да се девојци која га је оставила пошаљу увеле руже. На велико изненађење момка који је, наравно прерушен, однео цвеће испоставило се да „девојка" има седамдесет година! Ништа мање није било изненађење кад се открило да увређени и остављени „дечко" има – осамдесет три!

ОСЕТЉИВЕ ГОДИНЕ

Једна пензионерка из Неваде осуђена је на новчану казну зато што је правила џумбус на некој забави. Удовица Моника Делроуз покушала је да оправда своје изгредничко понашање овако: узбудила се, рекла је, када је установила да је најмлађа од присутних и једноставно није могла да одоли жељи да све живо поразбија. Моника, иначе, има деведесет седам година. Колико су то онда имали остали? Између деведесет осам и сто.

ДА ИХ НЕ ЗВЕКНЕ ГРАНА

Шта ће шкотским гробљанским радницима и баштованима шлемови? Градски оци Перта мисле да су им неопходни: првима да не би добили потрес мозга кад и ако грешком упадну у раку, другима – да их не звекне нека трула грана по глави. Звучи логично.

ХРЧЦИ НАПАДАЈУ ЛОНДОН

У једном лондонском предграђу појавила се права армија хрчака. У потрази за храном они улазе у станове, праве рупе у поду, пустоше кухиње и уопште прождиру све што се може појести. На сва могућа хемијска средства која су примењена у борби против њих уопште не реагују. Интересантно, али ови хрчци нису стигли из поља и шума. Наиме, последњих година многе енглеске породице држале су хрчка који је чиста, тиха и малозахтевна животињица, као домаћег љубимца. Нарочито их воле деца. Неки од ових хрчака који су се навикли на живот у граду успели су да побегну од својих власника и населили се у двориштима и подрумима, а затим

су почели нагло да се размножавају. Уследила је права инвазија на стамбене зграде коју засад ништа не може да зауставн.

СА СВОЈИМ ФЕЊЕРОМ

У Бечу је у току један интересантан експеримент. Да би се смањио број удеса ноћу, на посебним местима на тротоару остављени су електрични фењери. Пре него што пређу улицу пешаци их узимају у руке, упале, а кад срећно пристигну на другу страну, стављају на одређено место. Резултати ове новине показали су се задовољавајући – број несрећа знатно се смањио. Задовољни су и возачи: они издалека примећују светлост фењера.

БЕНЗИНСКА КАЗНА

Саобраћајна полиција у Аргентини дошла је до закључка да новчане казне за прекршаје више немају ефекта због – инфлације. И однедавно они који направе прекршај плаћају казну не у пезосима већ у литрима бензина. У зависности од тежине преступа возачи „плаћају" од пет до педесет литара бензина.

КАКО РАСТУ ДЕЦА

Група научних истраживача при Светској организацији за заштиту здравља утврдила је да деца расту различито у појединим годишњим добима: у мају порасту и до 7,3 милиметара, а у октобру тек 3,3 милиметра.

СТОЛИЦУ СВОЈУ СОБОМ НОСИМ

Амерички часопис „Напредна архитектура" ових дана је објавио резултате свог трећег међународног конкурса за најуспешнији дизајн. Од осам стотина учесника из читавог света далеко најхваљенији био је Јапанац по имену Дин Малц: одушевио је жири својим изумом који је назвао столица-хармоника. Нова столица начињена је од пластике и, сложена, може да се носи у рукама као кишобран. А надувава се за петнаестак секунди – сама, помоћу унутрашње пумпе.

Одлучила је оригиналност и једноставност модела, али и необичан механизам за надувавање, са вентилима који се притиском прста стављају у погон. Између осталог,кажу, добро ће доћи особама које су стално у покрету или посећују места где је увек препуно света.

На фотографијама видите фазе „монтирања" столице, које показује сам проналазач.

СЛИКАР ПЛАЋЕН БАНАНАМА

Недавно је власник једне галерије у белгијском граду Лијежу, Беренд Федерсон организовао продајну изложбу слика. На отварање је позвао велики број људи, сви су били одушевљени уљаним сликама необично живог колорита. Беренд није желео да открије идентитет „младог" аутора све док заинтересовани нису купили већину слика. А оне су достизале позамашне цифре, ниједна није стајала мање од десет милиона (старих динара). Кад је на зидовима остало још само три, четири непродате слике, Беренд је коначно отишао по аутора.На изненађење свих пред њима се појавила шестогодишња шимпанза, љупка Барбара! Како су се осећали купци, то само они знају.

НЕСТАЛИ УПАЉАЧ

Пре тридесет година чувени енглески тим „Манчестер Јунајтед" гостовао је у Југославији, одиграо је пријатељску утакмицу са „Црвеном звездом". После сусрета неколико играча, између осталих и Бил Мекглен, добили су упаљаче са посветом. На велику Билову жалост он је тај упаљач веома брзо изгубио. Било му је криво, али, како је време пролазило, он је заборавио на ту драгу успомену.

Бил Мекглен сада има шездесет једну годину и недавно је одлучио да изврши неке столарске радове у кући. Погодио се са извесним ФредомРојем да му заврши те послове. Као што је то обичај, Бил је Фреда, пре него што се латио посла, послужио кафом. У једном тренутку Фред је Билу запалио цигарету. Билу се учинило да му је упаљач познат и – није се преварио. То је био онај исти који је он добио гостујући у Југославији. Фред Рој није имао ништа против да му га прода за исту суму коју је дао за упаљач кад га је купио на бувљој пијаци. Бил Мекглен је сасвим неочекивано поново дошао до давно изгубљеног сувенира.

НАДНИЦА ЗА СТРАХ

Двадесет седмогодишњи Мајк Харис има заиста необично запослење: прима плату у Холивуду за претрпљени страх! Ведрог по природи и врло друштвеног Мајка стручњаци су прогласили за „идеалног дегустатора" филмова страве и ужаса. Његов посао се састоји у томе да седи у кино-дворани и тресе се посматрајући језиве сцене... Што се Мајк више уплаши, бизнисмени су задовољнији јер значи да је направљен заиста страшан филм који гарантује финансијски успех. Ако Марк напусти салу мртав хладан, филм се враћа у студио на – дораду.

данаест година потписао је уговор са железницом, постао је курир и обавезао се да „неће употребљавати ружне речи, неће се напијати ни коцкати, неће малтретирати животиње, једном речи понашаће се као прави џентлмен"

Посао на железници Кодију није падао тешко, али му је био досадан, највише је волео да изводи вратоломије на коњу, ласом хвата одбеглу стоку, увежбавао је гађање из пушке и револвера. Убрзо је постао јахач у поштанској служби и већ са петнаест година био трећи по брзини – за 22 часа прешао је 513 километара! О њему су почеле да круже приче тако да се за Кодија заинтересовао и чувени револвераш Бил Хикок, звани Дивљи. Постали су пријатељи.

Када је 1861. године избио грађански рат у Америци, Коди је 19 месеци служио у Седмој канзаској коњици у Армији Севера. По изласку из војске оженио се девојком Лулу

Још за његова живота појавило се три хиљаде књига посвећених Буфало Билу, десетине позоришних представа и ништа мењи број филмова. Један од последњих филмова о Кодијевом животу је „Буфало Бил и Индијанци" чувеног америчког режисера Роберта Алтмана снимљен 1976. Пол Њумен, коме је поверена главна улога, игра Кодија као пијаницу преваранта који бескрупулозно искоришћава Индијанце. Буфало Била портретисали су и чувени сликари, између осталих и Вилијем Керн.

Чувени амерички генерал Филип Шеридан 1868 године ангажовао је Буфало Била за Пету коњицу познату као Дендијеву. Послати су на западну границу где су од разних банди и од групица Индијанаца штитили железницу. У лето 1869. Бил је учествовао у борби против племена Чејена у Колораду. Том приликом он је убио познатог

КАУБОЈ ИЛИ ГЛУМАЦ?

У ПРЕДСТАВИ ВИЛИЈАМА КОДИЈА СВЕ ЈЕ БИЛО ПРАВО: И КАУБОЈИ, И ИНДИЈАНЦИ И КОЊИ И БИКОВИ И БИЗОНИ. ПУЦАЛО СЕ ИЗ ПУШАКА И ТО НЕ ЛАЖНИМ МЕЦИМА. ЈЕДИНО СЕ СМРТ ГЛУМИЛА.

Почело је у америчком граду Омахи, 1883. Локалне власти желеле су да направе грандиозну представу каква до тада још није виђена. Каубоја је било све мање, Индијанци су били већ готово сасвим потиснути. Дивљи запад се полако претварао у легенду. Како оживети време освајања америчког континента? Нико други није могао боље да представи то доба од Вилијама Фредерика Кодија, познатијег као Буфало Бил. Коди, и сам већ легенда, радо је прихватио понуду. Тако је уз помоћ спретног менаџера Нејта Салзбурија рођена представа „Дивљи запад".

На инсистирање Буфало Била све је морало да буде право: у „Дивљем западу" играло је 640 каубоја, стотинак Индијанаца, било је ту и 400 коња, десетак бизона и бикова. Сва та сила од људи и животиња стварала је огромне проблеме почевши од хране до смештаја. Кад су путовали биле су потребне три дугачке композиције вагона да би се сместили сви „глумци". Неколико пута догодило се да животиње побегну, био је то прави стампедо. Па ипак, и поред свих тешкоћа, представа се у пуном сјају давала двадесет година, за то време обишла преко хиљаду градова широм САД и Европе и привукла 50 милиона гледалаца!

Звезда читавог програма био је, наравно, Буфало Бил. Улога му није падала нимало тешко јер је играо – самог себе!

Од Кодија до Буфало Била

Вилијам Коди рођен је 1846. године као четврто од једанаесторо деце канзаског фармера који је умро 1857. оставивши породицу готово без цента. Веома рано Вилијам је морао да се запосли. Већ са јеиз Сент Луиса која се никада није навикла на Вилијамов начин живота. Истина, он се због Лулу једно време смирио, радио је у хотелу и био „примеран" грађанин. Међутим, његов темперамент то није дуго издржао – пријавио се да ради као ловац на бизоне за Канзас Пацифик железницу. Јашући на индијанском коњу Брајаму, за само 8 месеци убио је са 50 калибарском „спрингфилд" пушком четири хиљаде бизона!

Приче о неустрашивом ловцу прошириле су се читавом америчком територијом. Сви су знали за Кодија, о његовој пушки се у шали говорило да је Лукреција Борџија за сваког живог створа. Полако су сви почели да га називају Буфало Бил (буфало–бизон).

индијанског поглавицу Тол Була – Високи Бик. (Овај сукоб са Индијанцима касније ће постати централно место представе „Дивљи запад")

ЕПП на начин Дивљег запада

Коди је био свестан да се његово име претвара у легенду, али тек кад је први пут посетио Њујорк, 1872, схватио је у коликој мери је популаран. Нед Бентлајн, Прентис Ингрехем и 18 других аутора писало је и издавало књиге о његовим авантурама! Али, ни гомиле књига, ни фотографије на првим страницама разних новина, између осталог и „Њујорк Хералда", нису га толико импресионирале као кад је дознао да се његов живот приказује и у позоришту!

Кад могу глумци, зашто се не би и он сам окушао на сцени. Неколико месеци касније заиграо је у представи „Скаути из прерије" и доживео прави тријумф. И пре него што је коначно основао сопствену трупу, био је мало глумац, мало ловац и каубој. Пре „Дивљег запада" играо је у мелодрамама „Црвени дешњак" и „Први скалп за генерала Кастера". Ипак, успех који је у овим мелодрамама доживљавао не може се поредити са овацијама које је добијао где год би гостовао са „Дивљим западом"...

Крај 19. века био је обележен личношћу Буфало Била, он је постао једна од најпознатијих личности не само на територији САД већ и у Европи. Енглеска краљица Викторија тражила је да се лично упозна са њим, амерички председник Теодор Рузвелт називао је Била „највећим шоуменом кога је свет икада познавао". Писци су се просто утркивали ко ће више детаља да напише о његовом животу и авантурама, око три хиљаде књига написано је о Буфало Билу. Романсиране аутобиографије, често и лажне постајале су бестселери. Било је најважније да Бил враћа дах минулих времена. Снимљени су и многи филмови од којих је неке Коди режирао (све су то још били неми филмови). Коди је исто тако једна од првих „звезда" чије се име користило у рекламне сврхе: Буфало Бил се појављује на сликама са пушкама винчестеркама, рекламирао је Стетсон шешире, Чанселор цигаре и „Олд Крау" бурбон.

Сопствени град

Буфало Бил живео је као краљ. Имао је неколико огромних ранчева широм Америке, носио најскупља одела, трошио је колико је хтео а опет имао новца на претек и увек желео још. На врхунцу славе одлучио је да подигне сопствени град у Невади на реци Шошоун. Град је наравно, назвао Коди, ту је 1902. подигао хотел и дао му име „Ирма" по најмлађој кћерки. Данас град има око седам хиљада становника, хотел и даље постоји, подигнут је и музеј који се брине о имену и легенди Буфало Била. Сваке године Коди посети преко три милиона туриста који су срећни кад на улици сретну Буфаловог унука, седамдесет двогодишњег Фред Гарлоа.

Буфало Бил није имао срећу да заврши славно као што је живео. Када је његов менаџер и верни пријатељ Салсбури умро 1902. посао је кренуо низбрдо. Било је тешко бринути се о огромној екипи и представама „Дивљи запад". Трошкови су били све већи, Буфало Бил је падао у све озбиљније дугове. Прошло је време кад је живео и понашао се као краљ. Уз финансијске тешкоће, главобоље му је задавала и супруга. Она се од самог почетка није слагала са његовим начином живота, и на све начине је покушавала да му да до знања да мрзи његове пријатеље, да презире то што они раде. Бил је покушао да се разведе али му није успело, судија није прихватио његове разлоге.

Ипак, готово до краја није одустајао од појављивања пред публиком. Више није било сцена у којима је нападао Индијанце, хватао ласом животиње, обуздавао дивље коње, непогрешиво пуцао и погађао сваки циљ. Ограничио се да направи круг у арени, једва се држећи на коњу. Умро је у седамдесетој години, јануара 1917. у кући своје сестре Меј Коди Декер. Желео је да буде сахрањен у Вајомингу, али супруга му није испунила последњу жељу. Сахранила га је у Колораду, гроб се налази изнад Денвера. Последњу пошту Буфало Билу одало је 25 хиљада људи.

* * *

Све ствари које чувају успомену на Виљема Кодија, смештене су у Историјски центар „Буфало Бил" у Кодију, граду који је он основао. Ове године изложба је гостовала у њујоршком Бруклин музеју, у Карнеги институту у Питсбургу, затим у Денверу а сада се „преселила" у калифорнијски Окланд музеј. Тако Буфало Бил извесно време заборављен, чак и нападан због суровости, грамзивости и шарлатанства постаје поново славан захваљујући својим изузетним способностима, али и носталгијом за прошлим временима.

В. С.

„ЗАБАВНИКОВА" ЕНЦИКЛОПЕДИЈА ЛЕКОВИТОГ БИЉА

МАСЛАЧАК

(Taraxacum officinale Web.), Asteraceae

Народна имена: андрашка, баба марта, бес-гологлав, веровињача, ветроказ, глушина, гологлавица, горко зеље, грки димац, дечји ланчић, жућаница, жуљаница, жуђевица, жутељ, жутељак, жутеница, жучаник, јованчак, крављe цвеће, крмеће цвеће, маслачик, маслачица, маслачник, милосавна, млекача, млеч, млечак, млечац, млечић, млечка, мличак, мљекача, мљечка, обрниче, овчја млечка, попина погачица, пилино гувно, радич, салатуша, синцирац, талијанска салата, трава од грознице.

Налазишта

Расте као коров свуда али највише на влажним ливадама које се у пролеће жуте од расцветалог маслачка.

Опис биљке

Вишегодишња зељаста биљка висине до 40 cm са главним обично разгранатим кореном који садржи горак млечни сок. Листови у розети су бројни, полегли по земљи или издигнути, широко обратно јајасти, тестерасто назубљени с троугластим деловима или крупно зупчасти. Има неколико цветоносних стабљика које су изнутра шупље а у вршном делу паучинасто длакаве. Цветови су сакупљени у крупне главице чији су овојни листићи многобројни, сивозелени, посувраћени наниже или истурени. Језичасти цветови су двополни и златножути. Плод је семенка с перјаницом од белих једноставних длака. Цвета у априлу.

Сакупљање

У сасвим рано пролеће (тзв. претпролеће) када природа почиње да се буди појављују се прво листови маслачка. Тада их треба брати сасвим младе. Добро опрани и зачињени могу да служе уместо зелене салате као што се то чини у многим земљама. Горак укус ових листова побољшава апетит. Они су и добра витаминска храна јер садрже витамине B и C. – У лековите сврхе прикупља се и искоришћава корен који може бити дуг од 10–15 cm. Корен се копа у пролеће кад биљка цвета али се може искоришћавати и током лета. Извађено корење се опере, изреже попречно и суши најбоље у сушници. Осушен корен се смежура, постане сивомрк а уздуж избразган. Мириса нема а укуса је горког.

Употреба

Чај од корена маслачка помаже излучивање мокраће и делују као благо средство за чишћење. Служи и за израду замене за кафу.

Проф. др Момчило ГОРУНОВИЋ

БИО САМ ЗАРОБЉЕНИК ПАЛЕСТИНСКОГ ЛОГОРА

ВИ СТЕ ШПИЈУНИ!

Због очеве радозналости мали Предраг умало није остао без оба родитеља.

Два дана уочи Нове 1974. године ЈАТ-ов Боинг 707 се спустио на Бејрутски аеродром. Био је пун Југословена који су дошли да у новоотвореном бејрутском хотелу „Холидеј ин" проведу „најлуђу ноћ у години". Међу њима је и брачни пар Јелена и Драган Тркуља, професори из Београда. На пут су их испратили најближи који су, све до уласка у царинску зону, опомињали Драгана: „Немој ништа да снимаш, знаш да је опасно!" Бејрут је у то време, читали су у штампи, због палестинских избеглица био врућ терен. Њихова брига није била без разлога јер је Драган био сарадник „Политике Експрес", па су знали да ће тешко одолети искушењу да нешто не сними за лист.

Сам дочек Нове године био је у знаку злата, дијаманата и накита јер су овамо похрлили све сами богаташи, жене су биле окићене баснословним накитом. Све у свему спектакл какав се ни у најлуђим сновима не може замислити.

Ноћ је убрзо сменила јутро а Тркуљама се чинило да је забава тек почела: остало је још да се разгледа велики град у коме су разне занимљивости мамиле на све стране. Пошли су у шетњу Бејрутом. Имали су времена до 18 часова када их је авион чекао за повратак у домовину.

Трик није успео

Пажњу Јелене и Драгана прво је привукла амбасада САД (порушена априла ове године) која је због прилика у граду била буквално опкољена војском и тенковима. Драганов трик да овај призор сними кришом није успео, осујетили су га стражари. Наставили су даље. Узели су такси. Драган је возачу рекао да би волели да погледају један палестински логор.

Таксиста као да је ово једва дочекао најкраћим путем их је довео до логора који се налазио на периферији Бејрута – око четири километра од хотела. Био је то логор „Тел Ел Затар" који су четири године касније уништили фалангисти и израелска авијација. Још из таксија су приметили да је логор ограђен, али се споља испред ограде налазио низ тезги са воћем и поврћем. Таксиста је возио полако, па је Драган направио неколико снимака онога што је могло да се види. Кад су стигли пред капију, возач је понудио да их уведе у логор. Јелена се успротивила а Драган му је не размишљајући рекао да уђе јер је већ у рубрици „Дежурне очи" Експреса видео велику репортажу о палестинском логору

Не иди даље!

Слика која их је дочекала била је ужасна. У дубокој прашини деца, гола и слабашна а оксло испред импровизованих барака и шатора жене свих доба старости. Нигде ниједног војника. Јелена је реаговала као и свака мајка.

– Погледај како мали Палестинци прослављају Нову годину а какав смо сјај оставили иза себе! – На неколико места у логору дизала су се брда конзерви јер се народ ове „државе" у држави једино тиме и хранио.

По инерцији су пошли дубље. Драган је направио неколико снимака, али му је нешто говорило да не треба да иде даље. Решили су да се врате. Међутим, на изласку из логора чекало их је непријатно изненађење: испред њих су се наједанпут створила три војника. Били су то заправо дечаци од 15-16 година, али мрког и непријатељског изгледа који није обећавао ништа добро. На лошем енглеском језику обратили су се „уљезима" и наредили им да стану. Јелена, која добро говори енглески, покушала је да им објасни да су само у пролазу желели да погледају логор, али су дечаци били неумољиви. Зауставили су први такси који је пролазио поред капије, угурали Тркуље у кола, а возачу наредили да их вози у центар логора. Таксиста им је објаснио да су му наредили да их спроведе у команду, али их је упозорио да, ако икако могу, не излазе из таксија јер све док су у возилу нису на палестинском тлу. Јелена и Драган само су се збуњено погледали

ЗНАЧИ ОВО ЈЕ КРАЈ: ВОДЕ НАС НА СТРЕЉАЊЕ. ПОКУШАВАМ ДА КАЖЕМ НЕШТО ЈЕЛЕНИ, АЛИ НЕ МОГУ. ОНА СХВАТА И СУЗЕ БЕЗГЛАСНО ПОЧИЊУ ДА ЈОЈ СЕ СЛИВАЈУ НИЗ ЛИЦЕ. ЗАР ТАКО ГЛУПО ДА ИЗГУБИМО ЖИВОТЕ?

Такси се зауставио пред омањом кућом. Одмах им је пришла група наоружаних војника који су очигледно били обавештени о њиховом доласку. Један од њих је захтевао да изађу из таксија. Да би им показао како је схватио своју грешку, Драган је извадио филм из апарата и једним потезом га осветлио, а онда им све заједно пружио кроз прозор таксија. Војник је све то узео, али је остао неумољив – морају напоље. Видећи да је ситуација веома озбиљна таксиста им је саветовао да ипак напусте аутомобил. Уперене пушке и непријатељски погледи војника нису обећавали ништа добро.

Шта ће бити с нама?

У целој тој гужви таксиста није заборавио да наплати вожњу. Драган је извадио из новчаника прво што је нашао – била је то наша новчаница од 1.000 динара (нових) што је возач проценио као више него доста. За то време око заробљеника се накупило педесетак жена и деце који су нешто љутито узвикивали на свом језику. Војници су им опет нешто објашњавали, али Тркуље од свега ништа нису разумели осим да су сви љути. Спровели су их у кућу. Тамо их је у једној малој просторији дочекао средовечан бркајлија који је седео за столом. Покретом леве руке, јер је десном држао машинку, показао им је да седну на једну од две клупе које су, поред стола, представљале једини намештај у соби. Драган је и овде покушао да објасни, али га је брка просто пресекао погледом. Минути су пролазили. Драган је и даље не губећи наду објашњавао, све узалуд. Обратио се једном од војника

– Реците нам шта ће бити с нама?

– Ви сте шпијуни а ми такве стрељамо по кратком поступку – одговорио му је младић. У просторији је настао тајац. Јелена је почела да дрхти.

Нешто касније у собу је ушао војник који им је узео пасоше и наредио да пођу за њим. Пред кућом их је дочекао џип са возачем и још два војника који су били до зуба наоружани. Тек тада је Драган приметио да је кућица окружена противавионским митраљезима и да поред сваког стоји пољски телефон и по неколико војника у маскирним оделима

Најдужих десет минута

– Наредили су нам да се попнемо у џип – прича Драган Тркуља. – Јелену су сместили преко пута мене, а поред сваког од нас сео је по један војник. Возило је кренуло. Кратко време пут је водио кроз логор а онда смо зашли у густу и мрачну шуму. Нас двоје смо се само погледали. Значи, ово је крај. Воде нас на стрељање. Одједном ми се на очи навукла нека скрама а грло се стегло да нисам могао

Бејрут пре десет година, једини снимак који је Драган донео у Југославију – све остале морао је да уништи.

ни глас да испустим. Гледам Јелену – убледела, миче нешто уснама а гласа нема. Џип иде све дубље у шуму. На неколико места примећујем свеже хумке.Наши стражари ћуте. Покушавам да кажем нешто Јелени али не могу. Хтео бих да је смирим што она схвата и реагује сузама које се безгласно сливају низ лице. Били смо изгубљени, као да смо већ мртви. У глави кошмар: зар овако глупо да изгубимо животе? Наш син Предраг ће одједном остати без оба родитеља. Дете нам ни за гроб неће знати.

Док су Драгана и Јелену ломиле најстрашније мисли џип је изашао из шуме и зауставио се пред једном вишеспратницом, очигледно, некада је то била стамбена зграда, али сада је окружена војском и оружјем личила на праву официр га је стрпљиво слушао.Кад је већ почео да се понавља, официр га је прекинуо:

– Све нам је јасно.Ми знамо да су Тито и Југославија наши пријатељи и само захваљујући томе што сте припадници тог народа ми ћемо вас пустити. Морате нас схватити, ми смо у ратном стању и морамо бити обазриви. Надам се да нам нећете замерити и да ћете одавде понети лепе успомене. Драган је у свој својој муци хтео да се насмеје: лепе успомене! Никад им се ништа страшније није десило. Али, све то сада није важно.

Разговор се даље наставио у пријатељском тону. Палестински официр им је на поласку вратио и апарат и филм и скренуо пажњу да о свему овоме ни речи никоме не причају, најмање штампи. (И заиста Драган и Јелена су се овог обећања држали све до сада и ево тек после готово пуних десет година свој „новогодишњи" доживљај су први пут испричали „Забавниковом" новинару).

После десет година ћутања: новинару „Забавника" породица Тркуља је открила тајну.

касарну. Тркуље су овде преузели други војници и увели их у зграду. На другом спрату су ушли у једну просторију која је била нешто боље опремљена од оне претходне. Опет су им наредили да седну што су једва дочекали јер су им ноге клецале, па су се стално наслањали једно на друго.

Команда логора је Тркуљама дала аутомобил да их одведе до хотела како би на време стигли на авион. Црнац који их је возио рекао им је да је ово први случај да некога колима враћа из логора: сви они који овамо уђу незвани, никада више не прођу кроз капију логора, ни пешке а камоли колима.

Тек касније у домовини, када је прочитао репортажу новинара „Илустроване политике" о палестинском логору, Драган је схватио каква су све одобрења и потврде потребни једном новинару да би ушао у палестински логор. Зато и данас када се сети догађаја који су му се десили на први дан нове 1974. године Драгана Тркуљу подиђу жмарци јер зна како је скупо могао да плати новинарску знатижељу.

– Знам да свакоме ко се бар за тренутак уживео у нашу кожу, прича звучи страшно. Али, верујте, било је десет пута горе.

Шта сте тражили у логору?

Опет језив тајац. Драган и Јелена немају гласа а војници оштро прате сваки њихов покрет. После десетак минута у просторију је ушао палестински официр. Овај човек разликовао се од свих Палестинаца које су имали прилике да сретну. Поздравио их је, сео за писаћи сто и на одличном енглеском језику почео:

– Из пасоша видимо да сте Југословени... Објасните ми шта сте тражили у логору? Знате ли да у логор није дозвољен приступ цивилима? Шта сте и због чега снимали?

Драган је објаснио да их је повукла радозналост, нису имали никакве лоше намере. Снимали су јер су желели да имају снимке за успомену. Причао је, причао, глас му се опустио а

Зора МЕДЕНИЦА

ДОК ЈЕДЕТЕ ВИРШЛЕ СА СЕНФОМ

ПАЗИТЕ ДА НЕ ПОБЕГНЕ!

Нема искреније љубави од љубави према храни" – рекао је Бернард Шо. А шта је храна без зачина!? Научници тренутно покушавају да докажу како су људи и пре педесет хиљада година дошли до сазнања да лишћем и плодовима неких биљака могу да побољшају укус меса које су тада, сирово, кидали зубима. Сасвим је извесно да су пре шест хиљада година користили мак и ким, а већ две хиљаде година на Блиском истоку гаји се и употребљава слачица или горчица од које се справља сенф – умногоме заслужан за онако пријатан мирис око киоска на коме се продају виршле.

Постоје две врсте слачице – црна и бела. Од биљке се користи само лишће или самлевено семе. Расте веома брзо тако да се слачица од које се користи само лишће узгаја двапут годишње у пролеће или јесен, а она од које се жели само семе богато уљима – искључиво лети. Највише се гаји у Азији, Европи и Северној Америци.

Најјачи укус и мирис има семе црне горчице. У њему се налази 30–35 процената уља, а издваја се гњечењем насуво. Ово уље је јестиво, али се, ипак, највише користи за осветљење, у индустрији сапуна и гуме, у процесима прераде коже и вуне, али и у техничке сврхе, при обради челика, на пример. У ткиву биљке, међутим, не постоји уље које се добија млевењем семена: оно се ствара мешањем његовог праха са водом, при чему долази до хемијске реакције између ензима и гликозида – једињења од којег настаје гликоза. Овако добијено уље има веома надражујуће својство. Од њега се некад правио гас и у првом светском рату користио као – бојни отров!

Али немојте се плашити. Оно што купујете у самоуслугама је далеко од тога. Да би се убила љутина тј. ензими, уље се два пута прокувава и тек онда користи за справљање сенфа. Његова јачина може да се умањи и додавањем скроба, брашна, винског сирћета или вина, па и неких зачина. А ако није херметички затворен, сенф ће услед оксидације и сам брзо изгубити јачину.

Још само Енглези за сенф користе искључиво белу слачицу, док Американци праве мешавину. Наши суседи Италијани поносе се сенфом из Кремоне у коме има много миришљавих трава. Поред љутине, многе врсте сенфа разликују се међусобно и по количини зачина која им се, по потреби, додаје. Неки употребљавају само мушкат и каранфилић, други још кантарион, ким или цимет. Овој палети најразличитијих укуса и мириса неки додају још црни и бели лук и пасту од сардела!

Годишње се у свету произведе око петанест хиљада тона сенфа. Француски град Дижон је у 13. веку имао монопол у производњи сенфа. Спретни кувари и вредне куварице мешали су га са соком незрелог грожђа. У замку у Авињону, где су, између осталих, живеле у изгнанству и римске папе, сенф је био краљ међу зачинима, или бар први међу једнакима. Почетком 14. века папа Јован II наименовао је свога нећака за „гранд моутардиер ду папе" (велики папски сенфар)?!

Александар Дима, писац који је написао преко 200 књига, сенфу је посветио читаву књигу под насловом „Historie de la moutarde" (Историја сенфа)!

Росини, велики композитор и сладокусац, своје чувене рецепте и изабрана јела није могао да замисли без сенфа. Такође велики кувари светске и француске кухиње, Карем из 19. века, Палапра и Бокиз из 20. века и сви они власници малих, већих и највећих ресторана, увек имају на столу лончић или теглицу свежег сенфа.

М. Ш.

ФЛАШ ГОРДОН: ИНВАЗИЈА СА МРАВОЛИЈЕ

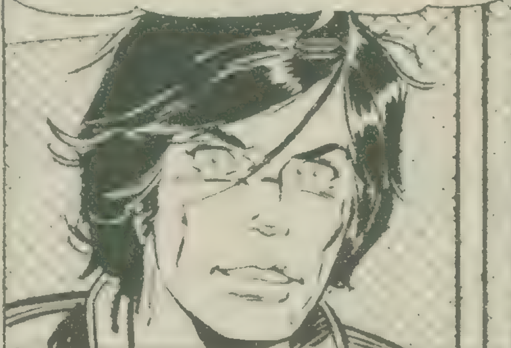

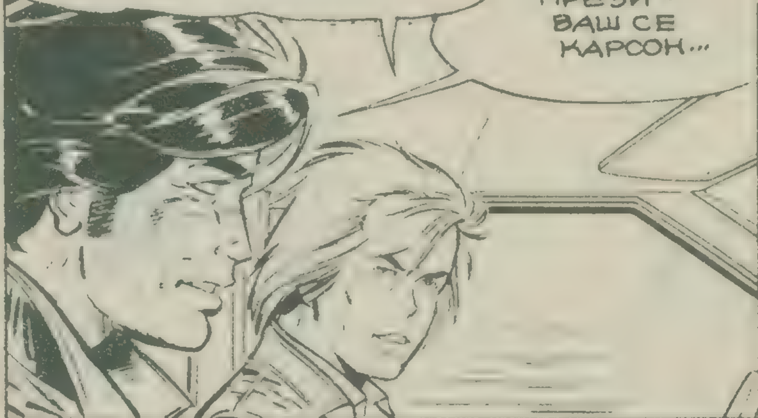
Ален Шевалије: НАСЛЕДНИК II ДЕО

ПОБЕДНИК ПРОБНЕ ВОЖЊЕ НА ПИСТИ ЛАГУНА СЕКА, КРАЈ МОНТРЕЈА, БИО ЈЕ АЛЕН ШЕВАЛИЈЕ.
ПОСЛЕ ВОЖЊЕ НЕПОЗНАТИ НАПАДАЧИ ПОКУШАЛИ СУ ДА КИДНАПУЈУ ВОЗАЧА ФРЕНКА КАРСОНА, КОГА ЈЕ АЛЕН УПОЗНАО ПРЕ ТРКЕ...

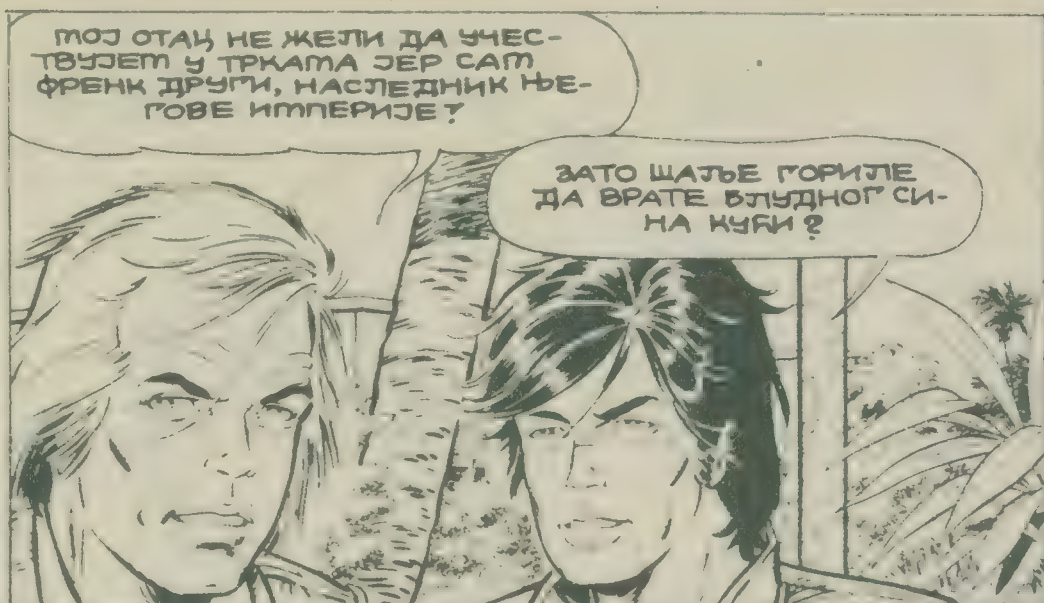

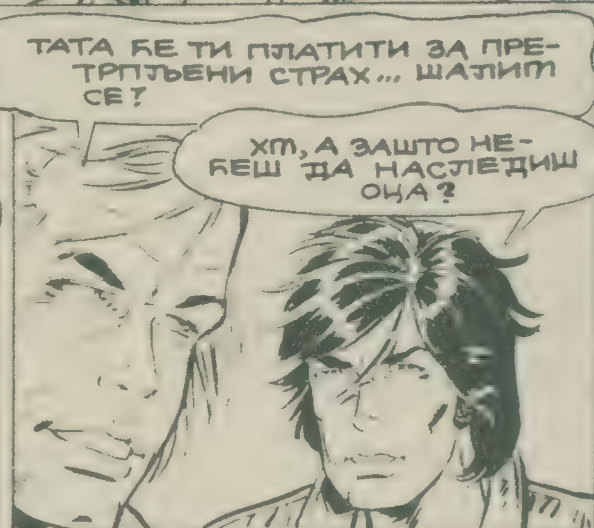

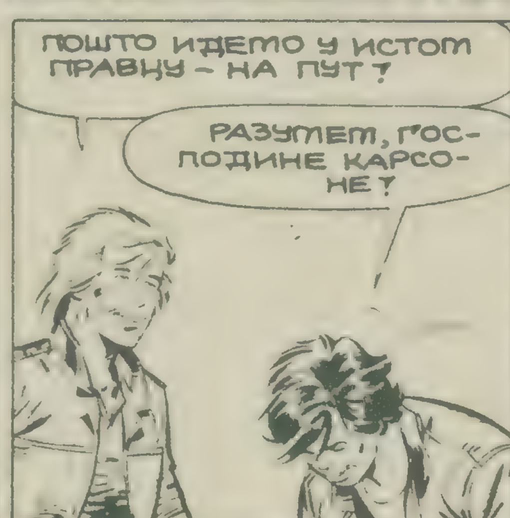

ФРЕНК КАРСОН МОТЕЛ
ЈА САМ СИН ФРЕНКА КАРСОНА, ВЛАСНИКА НИЗА МОТЕЛА И ДИРЕКТОРА ИНДУСТРИЈЕ НАФТЕ!
У РЕДУ! А ОНИ ТИПОВИ?

МОЈ ОТАЦ НЕ ЖЕЛИ ДА УЧЕСТВУЈЕМ У ТРКАМА ЈЕР САМ ФРЕНК ДРУГИ, НАСЛЕДНИК ЊЕГОВЕ ИМПЕРИЈЕ!
ЗАТО ШАЉЕ ГОРИЛЕ ДА ВРАТЕ БЛУДНОГ СИНА КУЋИ?

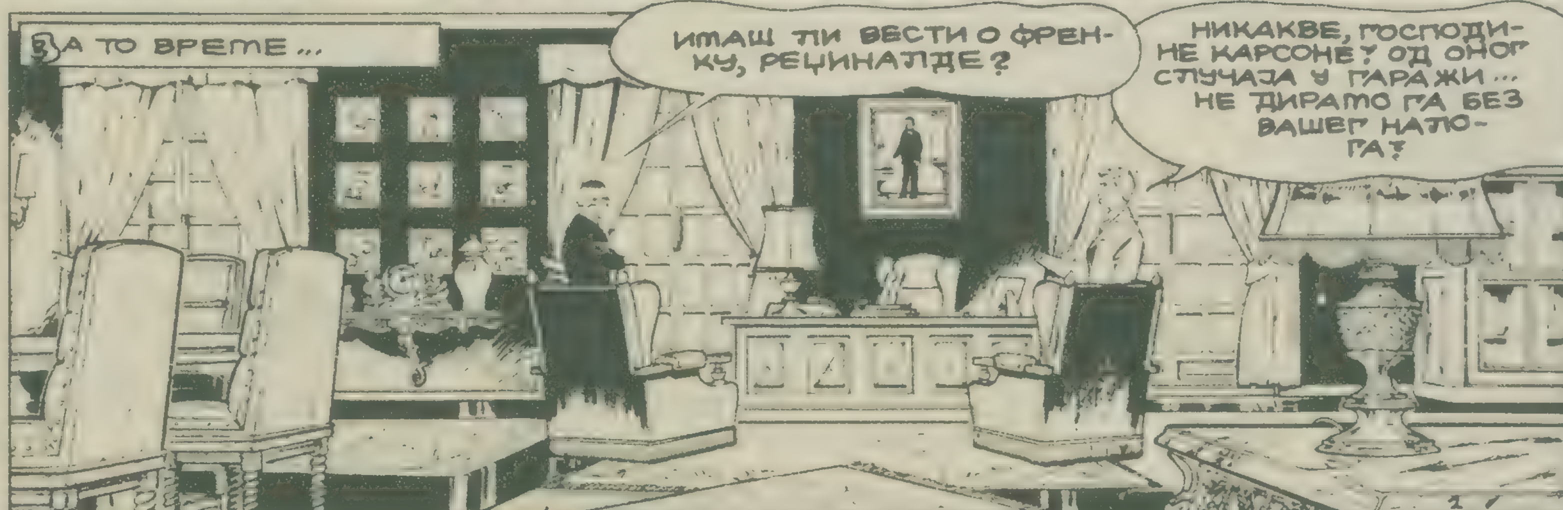

ЗНАМ ТИПОВЕ ИЗ ГАРАЖЕ, АЛИ ОВЕ ДАНАС, НЕ!
ЗАМАЛО ДА МЕ УБИЈУ!

ТАТА ЋЕ ТИ ПЛАТИТИ ЗА ПРЕТРПЉЕНИ СТРАХ... ШАЛИМ СЕ!
ХМ, А ЗАШТО НЕЋЕШ ДА НАСЛЕДИШ ОЦА?

ТО БИ МЕ УНИШТИЛО! НЕМА ЖИВОТА БЕЗ ФОРМУЛЕ 1!
О ТОМЕ ЋЕМО ДРУГИ ПУТ!

ПОШТО ИДЕМО У ИСТОМ ПРАВЦУ – НА ПУТ!
РАЗУМЕМ, ГОСПОДИНЕ КАРСОНЕ!

НЕ ИЗМОТАВАЈ СЕ!
РАЗУМЕМ, ГОСПОДИНЕ КАРСОНЕ!

ЗА ТО ВРЕМЕ...
ИМАШ ЛИ ВЕСТИ О ФРЕНКУ, РЕЏИНАЛДЕ?
НИКАКВЕ, ГОСПОДИНЕ КАРСОНЕ! ОД ОНОГ СЛУЧАЈА У ГАРАЖИ... НЕ ДИРАМО ГА БЕЗ ВАШЕГ НАЛОГА!

1642/2

НИСАМ СМЕО ДА СЕ СЛУЖИМ СИЛОМ, РЕЏИНАЛДЕ! ПОГРЕШИО САМ...
СВЕ СЕ ДА СРЕДИ-ТИ, ГОСПО-ДИНЕ КАРСО-НЕ!

ТОГ МАГАРЦА ЧЕКАЈУ ВЕЛИКИ ЗАДАЦИ, АЛИ НЕ НА ПИСТИ, ВЕЋ ОВДЕ!
АКО ЖЕ-ЛИТЕ, НЕКО МОЖЕ ИЗ ПОТАЈЕ ДА ГА ЧУВА...

ЗНАО САМ ДА МОГУ ДА СЕ ОСЛО-НИМ НА ВАС, РЕ-ЏИНАЛДЕ!
СВАКАКО, ЗАТО САМ ТУ!

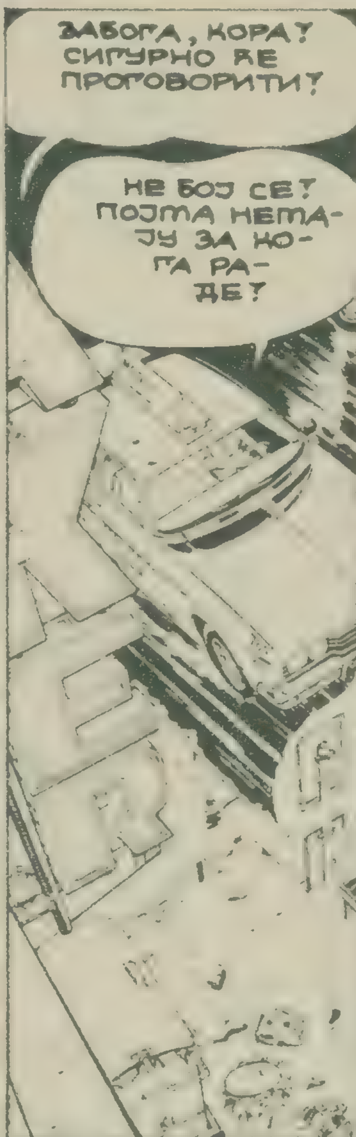
ДО ВИЂЕЊА, ГОСПОДИНЕ!

ДАЈ МИ ВЕЗУ, ЛИЛИЈАН!
ОДМАХ, ГОСПО-ДИНЕ МЕЈЗОН!
МЕЈ-ЗОН

... ВИДИМО СЕ ВЕЧЕРАС У ИСТО ВРЕ-МЕ НА СТАРОМ МЕСТУ...
У РЕДУ!

УВЕЧЕ...
ТАКСИ!
765

ДАКЛЕ?
ПРОПАЛА СТВАР! СВЕ СУ УПРО-ПАСТИЛИ ОНИ НЕСПОСОБЊАКО-ВИЋИ! УХВАЋЕНИ СУ!

ЗАБОГА, КОРА! СИГУРНО ЋЕ ПРОГОВОРИТИ!
НЕ БОЈ СЕ! ПОЈМА НЕМАЈУ ЗА КОГА РАДЕ!

САМО ТИ И ЛЕКАР ЗНАМО ДА КАРСОН СТАРИЈИ МОЖЕ СВАКОГ ТРЕНУТКА ДА УМРЕ ОД СРЦА!
ОСТАВЉАЈУЋИ СВОЈЕ БОГАТСТВО НАСЛЕДНИКУ!

АКО ЏУНИОР НЕСТАНЕ, ЈА САМ ИДЕАЛНИ НАСЛЕДНИК!
НЕСТАЋЕ! ЈЕДАН ПОРАЗ НЕ ЗНАЧИ ИЗГУБЉЕН РАТ!

ИЗВУКАО СЕ ЗАХВАЉУЈУЋИ ЈЕДНОМ КОЛЕГИ, ТАКОЂЕ ВОЗАЧУ! ЗАЈЕДНО СУ ОТИШЛИ У БЕЈКСТАУН!

ОРГАНИЗОВАЋЕМО НОВУ ЕКИПУ КОЈА ЋЕ УСПЕТИ! БИЋЕ ТО "ОЧИНСКА ЛЕКЦИЈА"!

НЕ! СТАРИ СЕ КАЈЕ И НЕЋЕ ВИШЕ ДА ТУЧЕ "МАЛОГ" ФРЕНКА!
НЕЋЕ НИ ЗНАТИ! КАД ЧУЈЕ ДА ЈЕ МАЛИ МРТАВ, УДАРИЋЕ ГА КАП!

НЕ! ИМАМ МНОГО БОЉУ ИДЕЈУ!

НЕКОЛИКО ДАНА КАСНИЈЕ...
ПРАТИШ МЕ, ФРЕНК?
СВЕ ЈЕ У РЕДУ, АЛЕНЕ!
EL PASO

АЛЕН ЈЕ ПРИМЕТИО ДА ИХ НЕКО ПРАТИ...
ДА ПОПИЈЕМО НЕШТО?
МОЖЕ!

FISHING TACKLE

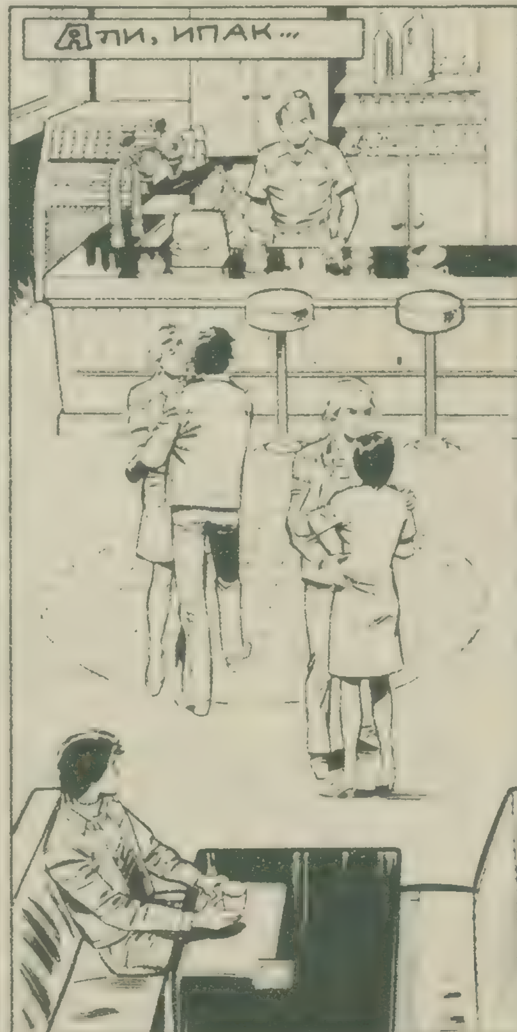

THE TACKLE BOX
RODS

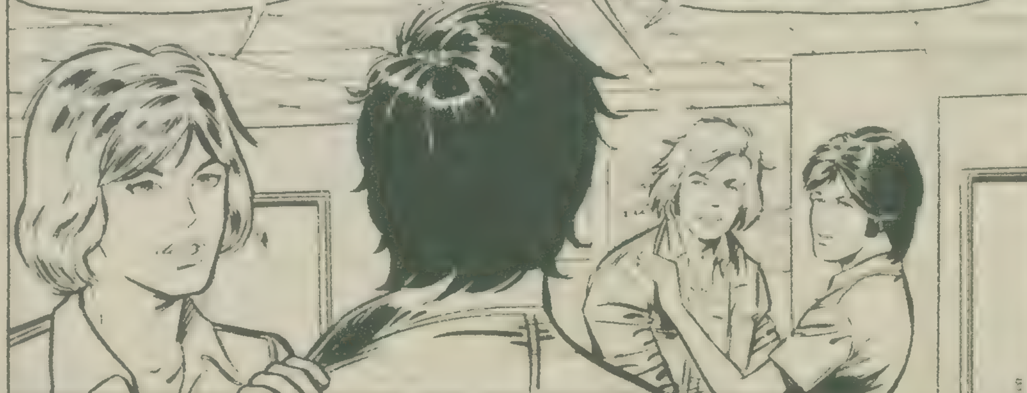

УШЛИ СУ У ПРВИ МОТЕЛ И ФРЕНК ЈЕ НАСТАВИО РАЗГОВОР ОД ПРЕ НЕКОЛИКО ДАНА...
БРИГА МЕ ЗА ПОСЛОВЕ! ШТА МИСЛИШ, ИМАМ ЛИ ИЗГЛЕДА С ФОРМУЛОМ 1?
ПРЕРАНО ЈЕ ДА ТИ ИШТА КАЖЕМ, ФРЕНК!

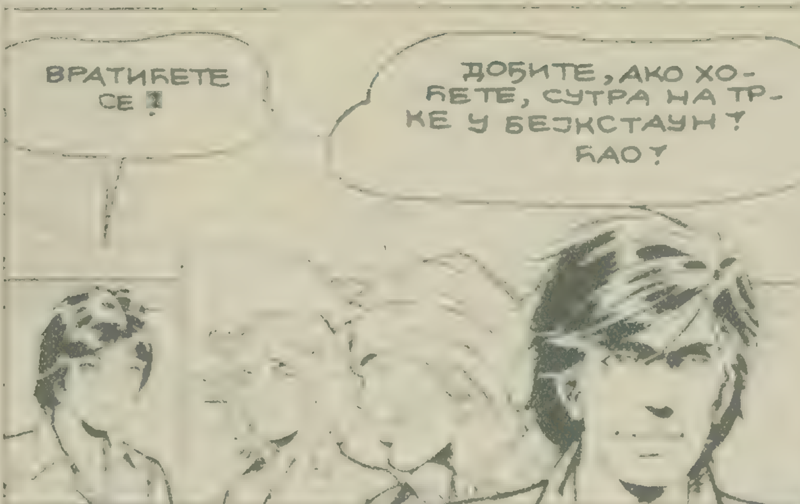

ВИДЕЋЕМО СУТРА... ПРЕНОЋИЋУ ОВДЕ, А ТИ?
ЗАБОГА, ПА ТО ЈЕ МОТЕЛ КАРСОНОВИХ!

ИПАК ОСТАЈЕМ! ОНА ПЛАВУША ЈЕ ТВОЈА, ЦРНКА МОЈА!
ЧАСТИТЕ НАС?

ОН СИГУРНО, А ЈА ИДЕМ!
ШТЕТА!

АЛИ, ИПАК...

ЗАР СТВАРНО МОРАШ ДА ИДЕШ?
ОСТАНИ ЈОШ МАЛО!
ЖАО МИ ЈЕ, МОРАМ! А И ТИ ПРЕ ТРКЕ ТРЕБА ДА ИДЕШ РАНО НА СПАВАЊЕ!

ВРАТИЋЕТЕ СЕ?
ДОЂИТЕ, АКО ХОЋЕТЕ, СУТРА НА ТРКЕ У БЕЈКСТАУН? ЋАО?

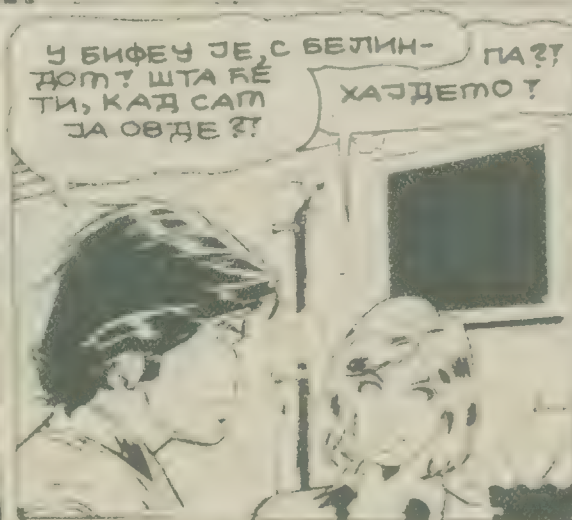

СУТРАДАН У БЕЈКСТАУНУ...

СИМПАТИЧНЕ СУ? ЛЕПО БИ БИЛО ДА ДОЂУ...
НА ТВОМ МЕСТУ, МИСЛИО БИХ НА ТРКУ?

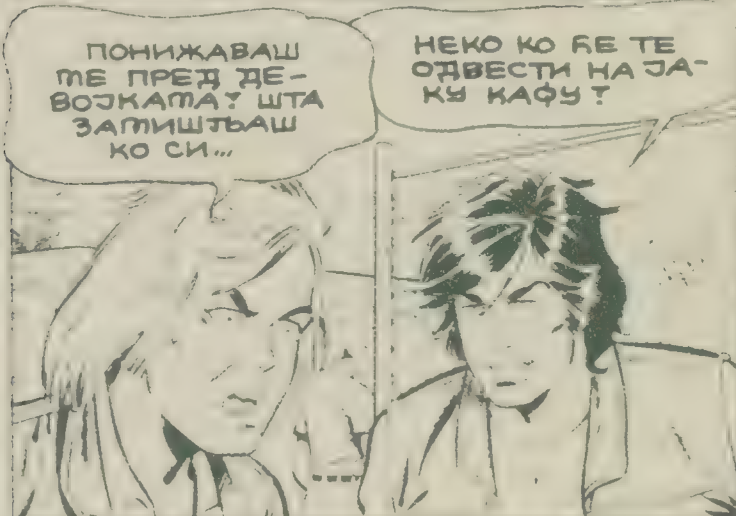

ЈЕДАН ЧАС ПРЕ ТРКЕ ...
ШТА ТИ ЈЕ С ФРЕНКОМ?

ОХ? ФРАНШИ? ДОЂИ ДА ПОПИЈЕМО НЕШТО?
А ШТА ЈЕ С ФРЕНКОМ?

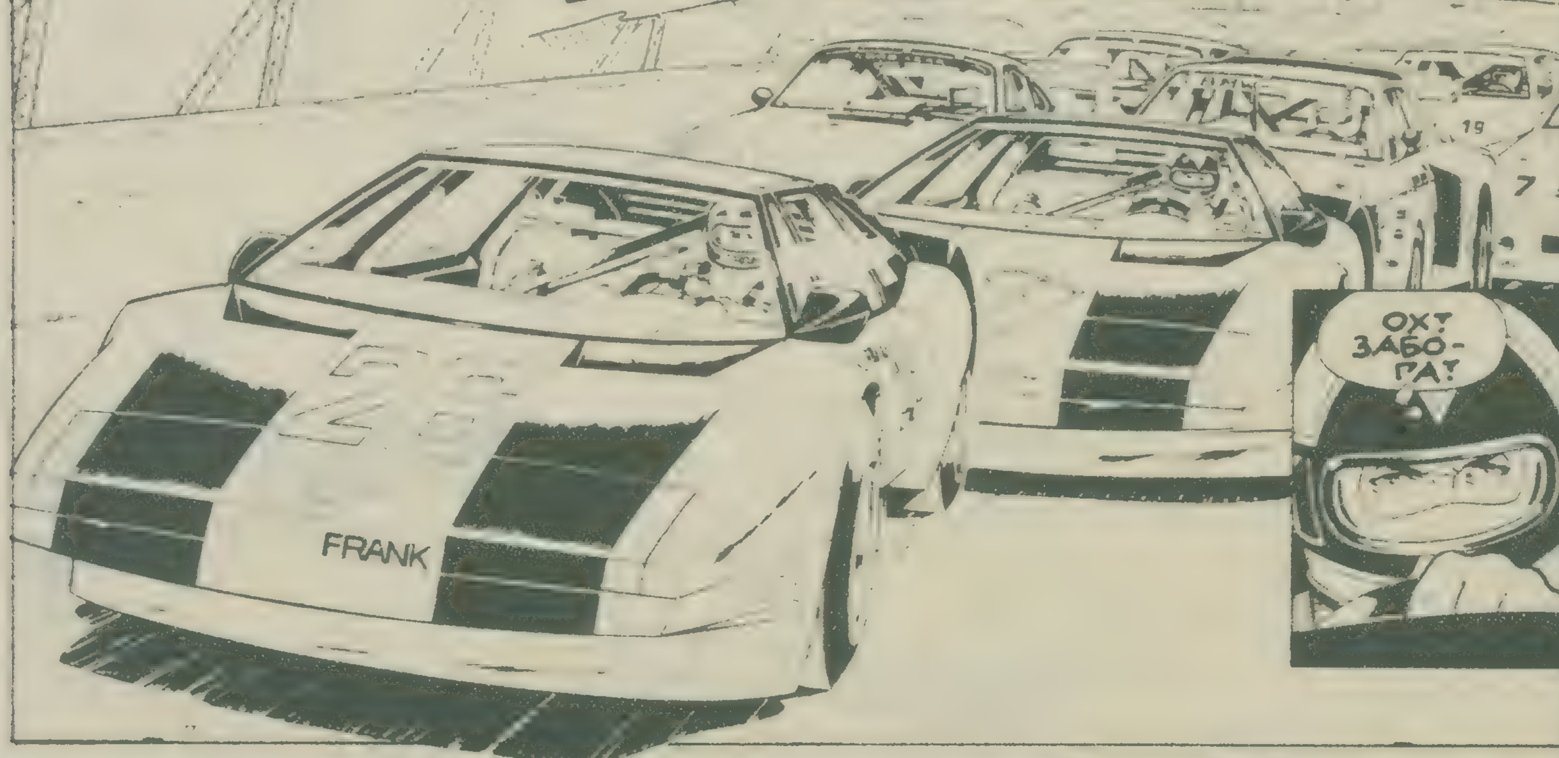

У БИФЕУ ЈЕ, С БЕЛИНДОМ? ШТА ЋЕ ТИ, КАД САМ ЈА ОВДЕ?!
ПА?!
ХАЈДЕМО!

ХЕЈ, АЛВНЕ, ДОБИ!
ДОСТА ЈЕ БИЛО! САСВИМ СИ ПОЛУДЕО! ИДЕМО!

ИМАМО ЈОШ ВРЕМЕНА!
А ВИ СЕ ПОБРИНИТЕ ДА ПЛАТИТЕ!

ПОНИЖАВАШ МЕ ПРЕД ДЕВОЈКАМА! ШТА ЗАМИШЉАШ КО СИ...
НЕКО КО ЋЕ ТЕ ОДВЕСТИ НА ЈАКУ КАФУ!

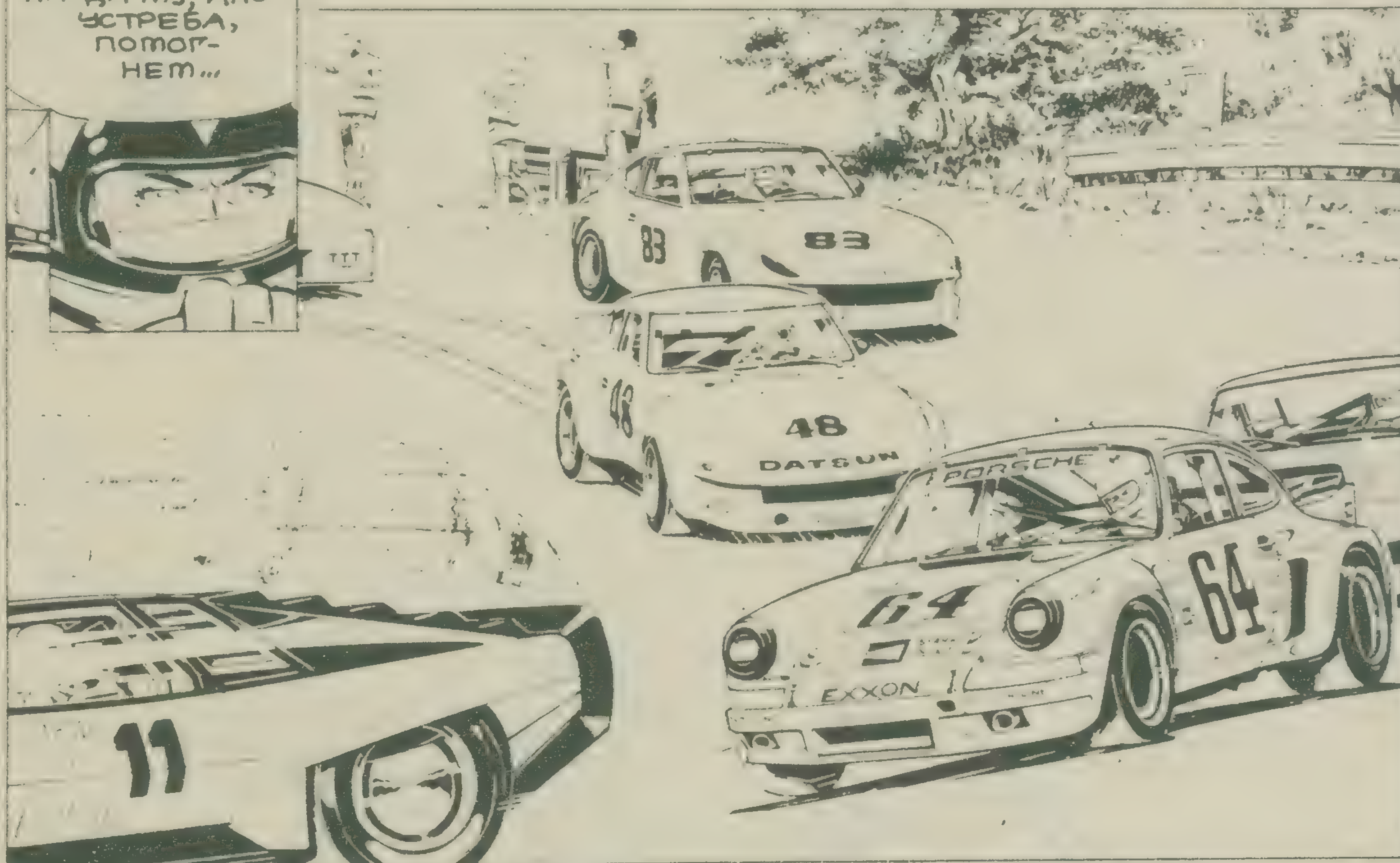

ОСТАВИ МЕ НА МИРУ... ОБЕЋАО САМ ДЕВОЈКАМА ДА ЋУ ТЕ ПОБЕДИТИ! ЗДРАВО!
ЈАКО СИ МЕ РАЗОЧАРАО...

ПОЧЕТАК ТРКЕ...
НИСАМ СМЕО ДА ДОЗВОЛИМ ДА ЈЕ ПОРЕД МЕНЕ... ИПАК... НАДАМ СЕ...
POOAAPPP!
FRANK
ОХ! ЗАБОГА!

1642/7

ПОТПУНО ЈЕ ПО-
ЛУДЕО... НАСТРА-
ДАЋЕ ...
ИИИИИИИИИИ!
FRANK

УЗ ВЕЛИКИ РИЗИК, ФРЕНК УСПЕВА ДА СЕ ПРОБИЈЕ НА ЧЕЛО...
МОЖЕ ДА ЕКС-
ПЛОДИРА ЗА ТРИ
МИНУТА...
FRANK

МОРАМ ГА СТИ-
ЋИ ДА МУ, АКО
УСТРЕБА,
ПОМОГ-
НЕМ...
ЗАХВАЉУЈУЋИ ИЗВРСНОЈ ТЕХНИЦИ, АЛЕН ЗАТВАРА ПРОЛАЗ ЈЕДНОМ ОД ШАМПИОНА – МАКСУ МОРИСУ...
83
48
DATSUN
PORSCHE
64
EXXON
11

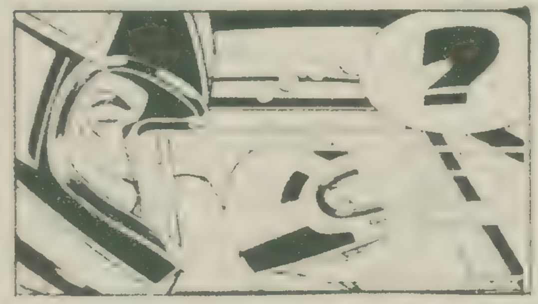

МОРИС ЈЕ МОРАО ДА НАПУСТИ ТРКУ...
ЈОШ ПЕТ КРУ-
ГОВА... САМО ДА
ИЗДРЖИ...
64
EXXON

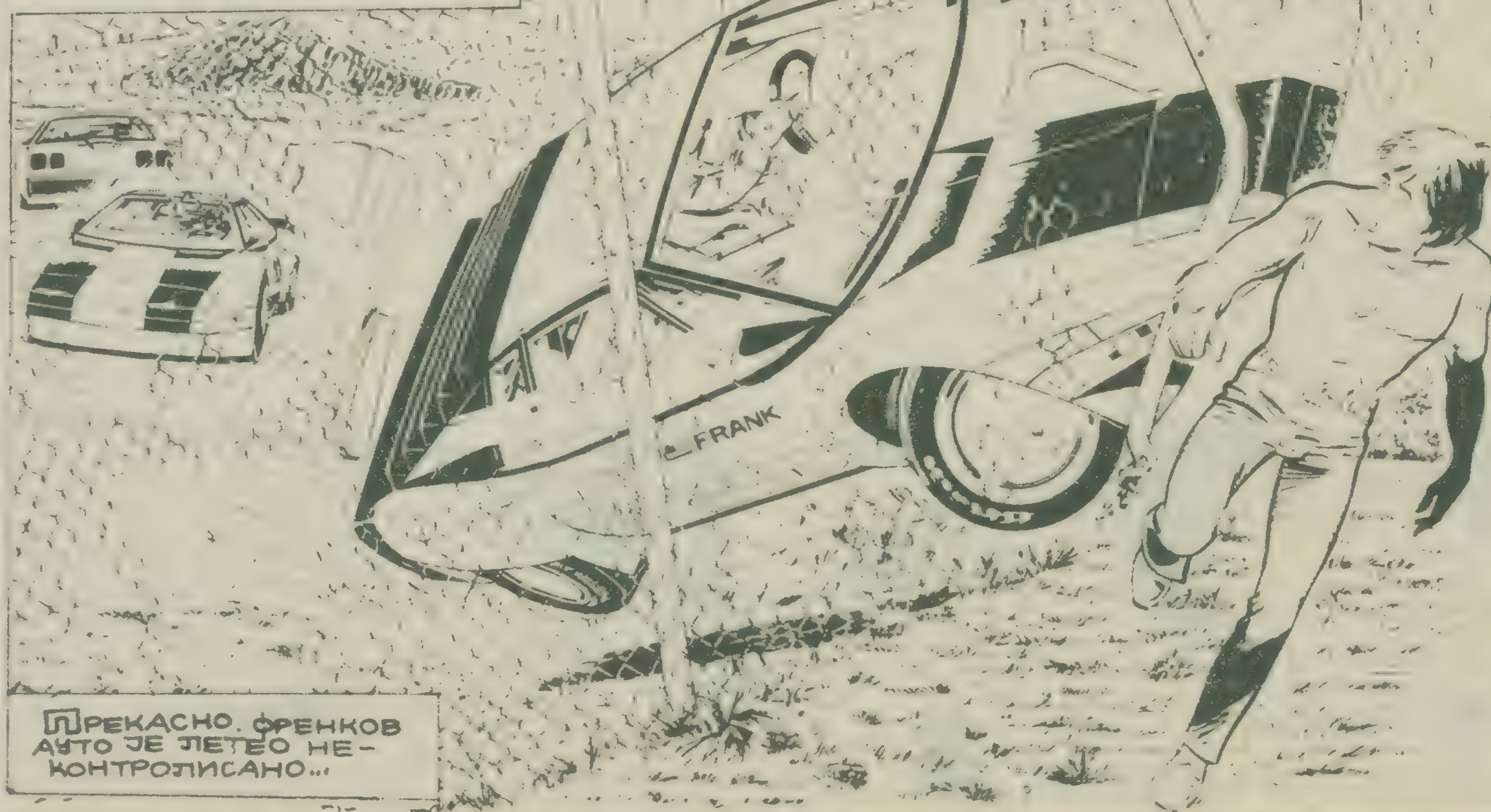

ЗА ТО ВРЕМЕ...
НЕ СВИ-
ЂА ТИ СЕ
СВЕ ОВО?
ТИМ ПРЕ
МОРАМО
БРЗО ОДАВ-
ДЕ?

ФРЕНК
АЛИ... ШТА МУ БИ ОДЈЕД-НОМ?

ВОЗИ ЦИК-ЦАК... ПРИЋИ ЋУ МУ...

ИЗГУБИО ЈЕ КОН-ТРОЛУ...

?

FRANK
FRANK
ПРЕКАСНО. ФРЕНКОВ АУТО ЈЕ ЛЕТЕО НЕ-КОНТРОЛИСАНО...

ТАКО ЈЕ ТРКУ ИПАК ДОБИО ШЕВАЛИЈЕ...

КАКО ЈЕ ФРЕНК?
КОЛА СУ СЛУПАНА, АЛИ ОН СЕ ИЗВУКАО!

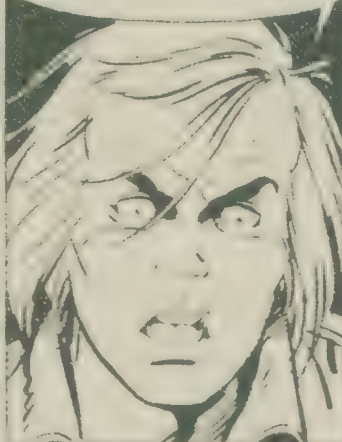

ЈЕСИ ЛИ САД ЗАДОВОЉАН СОБОМ?
НЕ СОБОМ НЕГО ШТО СИ ТИ ОСТАО ЖИВ!

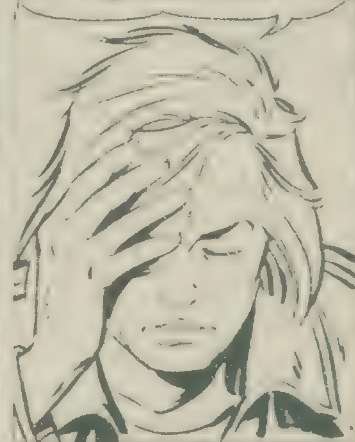

ВЕЋ САМ БИО ДОБИО ТРКУ, АЛИ ТИ...
НЕ ЗНАМ КО СЕ ТАМО ЗАЛУЂИВАО С ДЕВОЈКАМА!

ЈАДНА ЛОРА, СИГУРНО ЈЕ ДОБИЛА ШОК КАД ЈЕ ЧУЛА...
ЗАР НЕ СХВАТАШ ДА ЈЕ ОВО СВЕ ЊЕНО ДЕЛО, ИДИОТЕ?!

ШТА...

НИЈЕ ОВО СВЕ СЛУЧАЈНОСТ, ФРЕНК! СИГУРАН САМ ДА ТИ ЈЕ СИПАЛА НЕШТО У ПИЋЕ!

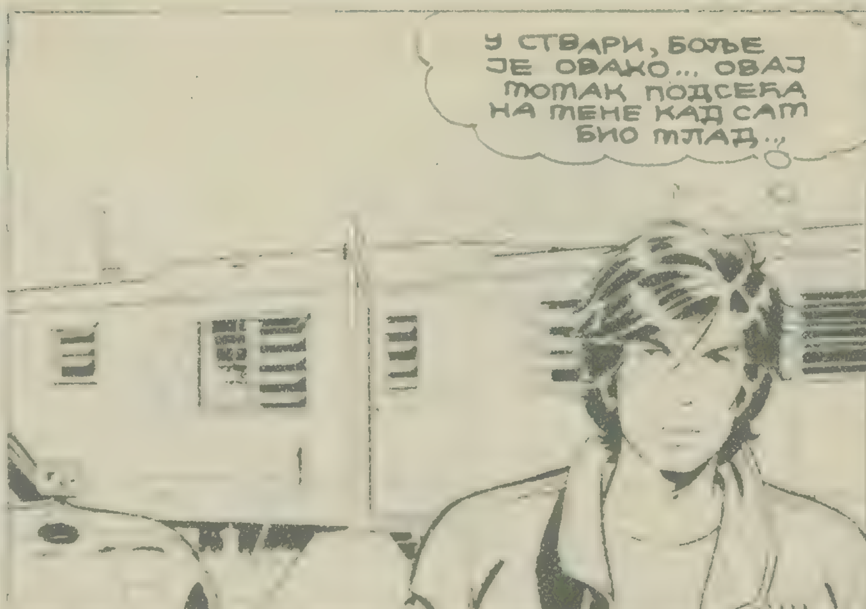

ПОЛУДЕО СИ!

МОЈ ОТАЦ? НЕМОГУЋЕ!

АЛИ, ПРОВЕРИЋУ ТО! ХОЋУ!
САМО ГАЛАМИШ У ПРАЗНО! ВЕЋ ТЕ ЗНАМ!

БОЉЕ ИДИ И ПОРАЗГОВАРАЈ С ОЦЕМ О СВЕМУ!
НЕ! СВАКА ДИСКУСИЈА ЈЕ БЕСКОРИСНА!

УСАМЉЕНИЧКИ ЖИВОТ СЕ НАСТАВИО...

И ТАКО СУ ПРОЛАЗИЛИ ДАНИ. ОНДА СЕ АЛЕН ЈЕДНЕ ВЕЧЕРИ ЗАЖЕЛЕО СМЕХА И МУЗИКЕ...

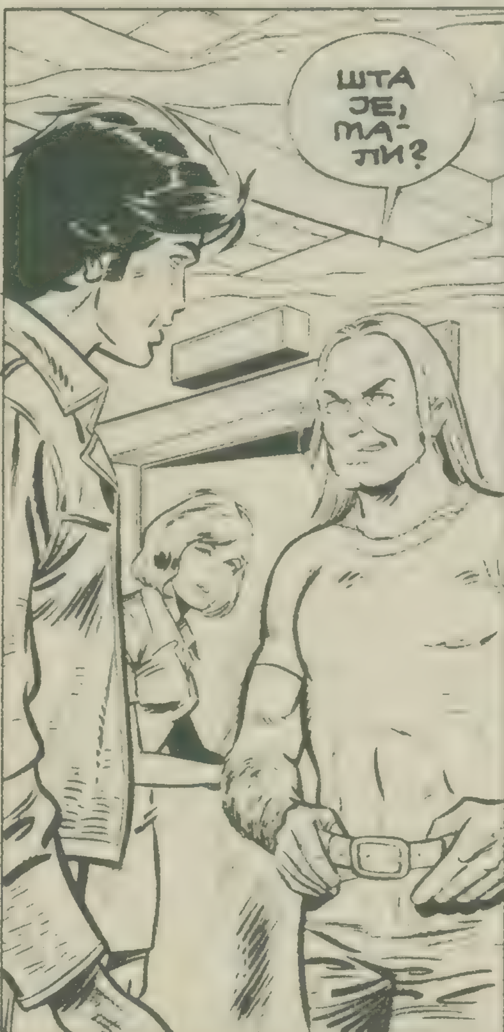

ЗБОГ МЕНЕ БЕЖИШ?
НЕ... МОРАМ ДА ИДЕМ... НЕ ПОЗНАЈЕМ ВАС...

НЕ ПОЗНАЈЕШ МЕ?! ШТА ЈЕ С ЛОРОМ?
ОСТАВИТЕ МЕ НА МИРУ!

ШТА ЈЕ, МАЛИ?

ИЗВИНИТЕ, ИЗЛАЗИМ...

СКЛОНИ СЕ!

НЕ ДОТИЧИ МЕ, ФРАНШИ!

ТРААС!

АААААХ!

БАМ!

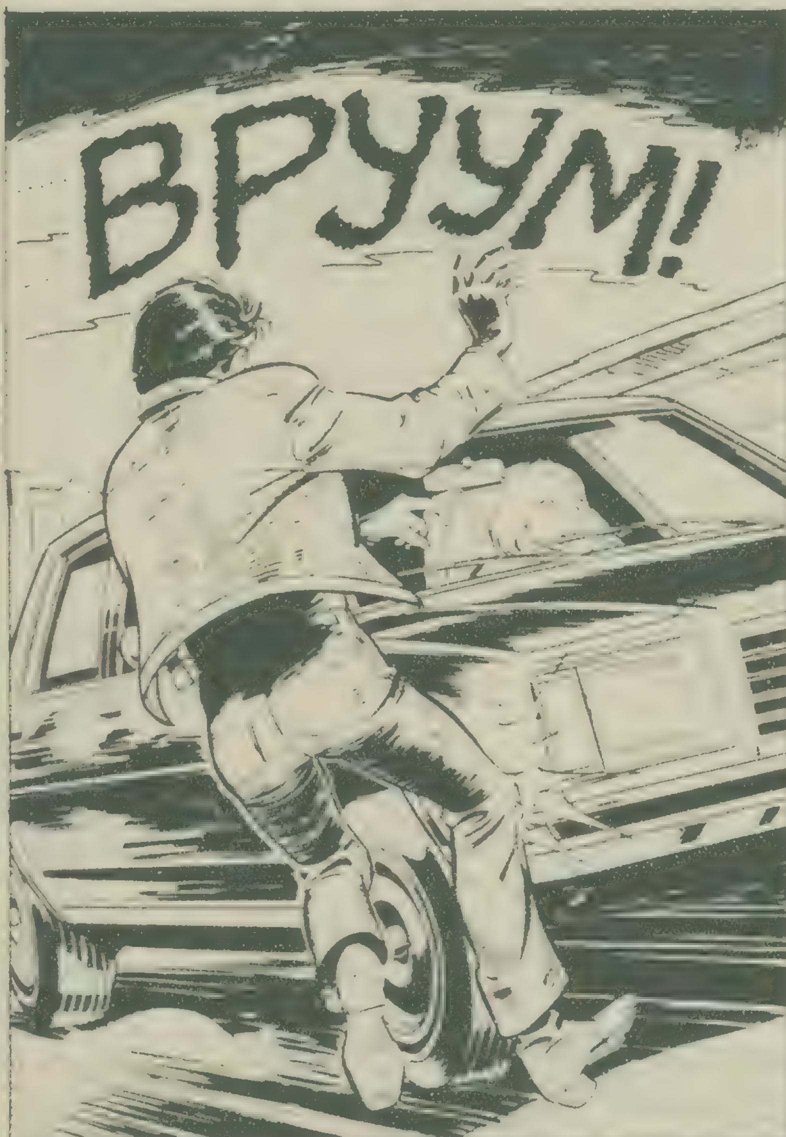
ОЛЕ?

ДЕВОЈКА ЈЕ СИГУРНО ВЕЋ ЗБРИСАЛА...

НИЈЕ... ЕНО ЈЕ...

EAT

САД, ШТА БУДЕ...

ВРУУМ!

УМАЛО ДА МЕ ЗГАЗИ...

АЛИ, ГЛЕ... ВРАЋА СЕ УНАЗАД...
ВРУУУУМ!

ЈЕСТЕ ЛИ ПОВРЕЂЕНИ? УЛАЗИТЕ, БРЗО!

ВРУУМ!

НЕ МИСЛИШ ДА ЈЕ ОВО ПРЕВИШЕ, БЕЛИНДА?!
НИШТА ЈА НЕ ЗНАМ...

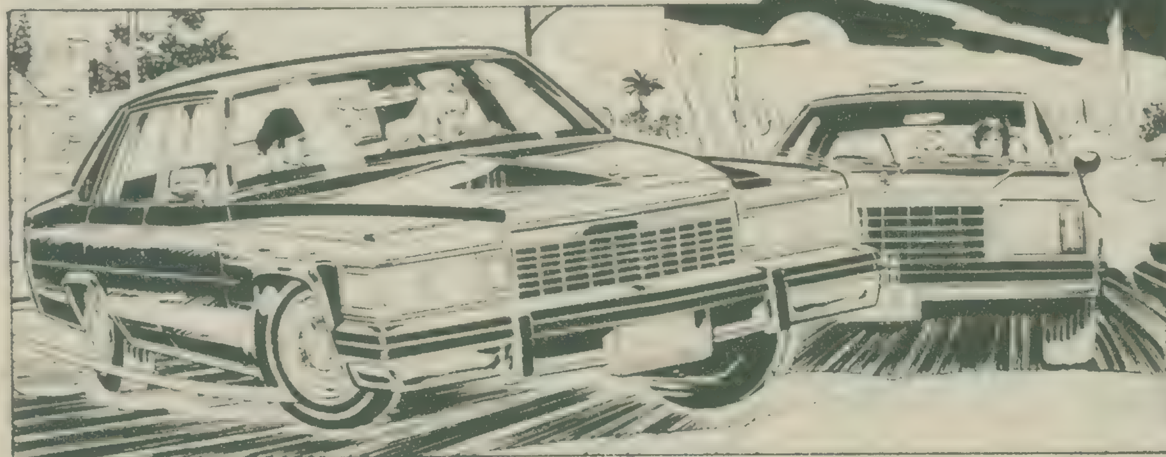
... И НЕ СПАДАМ У ЛОРИНО ДРУШТВО!
КО ЈЕ ХТЕО ДА УДЕСИ ФРЕНКИЈА? ОТАЦ?

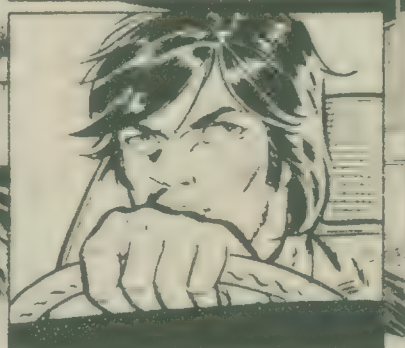
ОХ! ПРАТЕ НАС!

КО ЈЕ ТО?
ОХ...! ОНИ! САД ЋЕ МИСЛИТИ ДА САМ ИХ ОДАЛА!
СТИЋИ ЋЕ НАС... НЕ МОГУ ДУГО ОВИМ ТЕМПОМ!
ПРЕЂИ ПОЗАДИ, БЕЛИНДА! СРЕЋА ШТО ЈЕ АУТОМАТСКА КОМАНДА!

НЕ БРИНИ, ЈА ВОЗИМ!

ТО ЈЕ ЛОРА! ГОТОВИ СМО!

Кола у којима је Лора испречила су им се на путу...

Али, Ален у тренутку кочи па одмах даје гас...

СЛУШАЈ, БЕЛИНДА, ЈА МИСЛИМ ДА ИЗА СВЕГА ОВОГ СТОЈИ СТАРИ КАРСОН!

ВРУУМ! ИИИИИИИИ!

АЛЕН КОЧИ ДА ДРУГА КОЛА ПРОЂУ, А ОНДА...

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

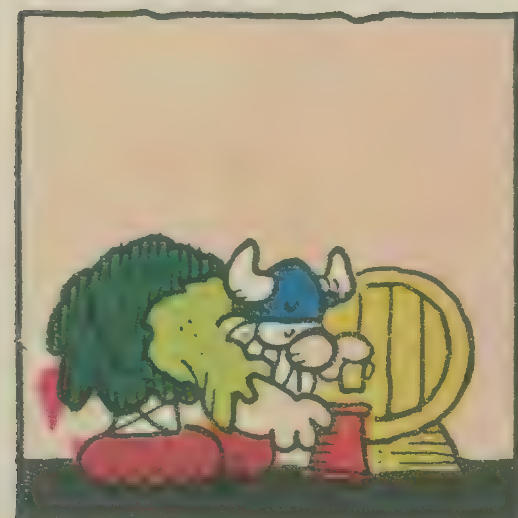

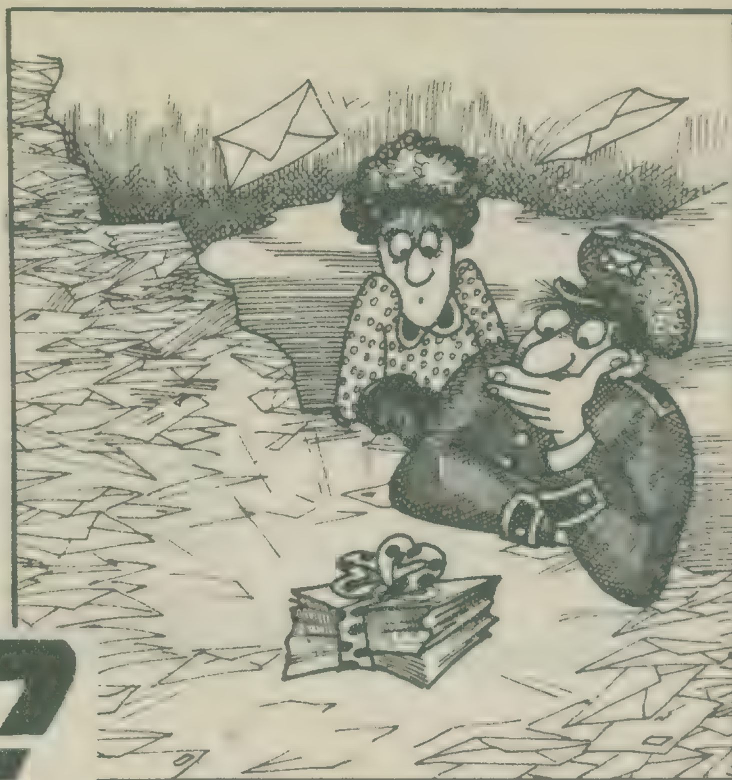

ЗАГОНЕТКА КОЈУ НИКО НЕ МОЖЕ ДА РЕШИ

МИЛИОНЕР, ЧУДАК ИЛИ ЛУДАК?

ШВЕДСКИ ПОШТАНСКИ СЛУЖБЕНИЦИ СУ ЗБУЊЕНИ. НЕКО У САНДУЧИЋЕ ШИРОМ ЗЕМЉЕ УБАЦУЈЕ СВЕЖЊЕВЕ НОВЧАНИЦА, А НИКО ЖИВ НЕ ЗНА НИ КО ТО РАДИ НИ ЗАШТО.

Откако је све почело око 332 хиљаде круна – отприлике 3565680 (нових) динара – нађено је међу пошиљкама у одељењу за сортирање главне поште у Малмеу. Нема коверата,нема адреса, нема писамаца која би све објаснила – само подебели свежњеви новчаница уредно увезани гумицом.

Истрага тапка у месту

Фантомске новчанице задају силне главобоље управнику поште у Малмеу, Еберу Далбеку. Када је један од сортера први пут међу поштом нашао свежањ мислио је да га је неко грешком убацио у сандуче. Али, када су, у правилним размацима од по неколико месеци, свежњеви почели да пристижу, постало је јасно да ово разумно објашњење и није тако разумно.

О чему се, дакле, радило? Једно је било сигурно: неко у Шведској има пара за бацање. Добро,некоме је пара преко главе. Али, шта све то треба да значи? Тајанствени пошиљалац упорно је одбијао да пружи кључ за решење загонетке.

Све је почело децембра 1979. У то доба године поште у Шведској су због божићних празника затрпане пошиљкама, сортери не дижу главе, свако гледа само свој посао. Али, сви су ипак на тренутак прекинули посао и погледали у правцу колеге који је запрепашћено крикнуо – у руци је држао дебео свежањ круна! Пребројали су их – у нашим парама. 5481 динар...

Сортер је предао свежањ надзорнику, надзорник управнику, управник полицији. Власник ће се већ, веровало се, јавити... Само, није се јавио. Неколико дана касније још један свежањ нађен је међу писмима. Иста сума, иста боја гумице, опет без иједне речи објашњења.

Онда су у пошти почела нагађања. Неко ко није платио порез и ко сада покушава да олакша савест? Можда неки ексцентрични милионер? Можда?.. Неколико месеци је прошло, ништа се није дешавало, сви су већ почели да мисле како је тајанствени пошиљалац одустао, а онда, 13. јуна – још један свежањ новчаница...

Узалуд је полиција покушавала да разјасни загонетку. На крају признање: ништа не знамо, и ми смо збуњени, истрага тапка у месту. Десетог септембра,

КАКО ЈЕ НАСТАО ДЕРБИ

Прича почиње у луксузној вили „The Oaks" (ouks = храст) коју је, по дивним храстовима у околини, тако назвао њен тадашњи сопственик генерал Баргоин, велики љубитељ тркачких коња. Он је у то време поседовао и велико имање у Саратоги, Сједињене Америчке Државе, које ће до данас остати чувено по великим продајама скупоцених енглеских пунокрвних тркачких коња. Вила "Храстови" била је познато састајалиште отменог света у Енглеској 18. века, а у њеној непосредној близини већ тада одржаване су коњске трке, увек добро посећене, између осталог и зато што је Епсом био и једно од омиљених излетишта Лондонаца.

Генерал Баргоин био је ујак лорда Дербија и своју вилу му је уступио 1774. године да у њој прослави венчање са лепом Елизабетом, ћерком војводе од Хамилтона." Млади лорд Дерби, дванаести који је наслеђем понео ту титулу, био је, као и његов ујак, страствени љубитељ коњских трка, па је невеста с правом сумњала да је за свадбену светковину изабрао баш вилу „Храстова", где су се редовно окупљали најпознатији љубитељи коња у Енглеској.

У „Храстовима" су донете и многе важне одлуке енглеског коњичког спорта. Године 1778. на једној од седељки у тој вили одлучено је да се следеће године у Епсому одржи трка за младе омице (од три године) на краткој стази од 2.400 метара. У то време у Енглеској су трчали само петогоди и старији коњи и то на стазама од преко 3000 метара, са изузетком Јорка где су још од 1730. године трчали и трогоди коњи. О тркама за двогода грла у то време још није било ни помена.

Експеримент са трогодим омицама је успео и трка „Храстови" („The Oaks") како је названа по вили у којој је о њеној судбини одлучено, одржава се од тада редовно као највећа трка женских грла у Енглеској, увек у Епсому и увек само три дана после Дербија.

Задовољни што су успешно лансирали једну нову велику трку за младе коње њени „аутори" одлучили су да већ 1780. године одрже прву трку за младе трогоде ждрепце, такође у Епсому, али на још краћој стази – на 1.600 метара. Одлука је и овог пута пала у вили „Храстови" али џентлмени никако нису могли да се споразумеју како да нову трку назову. Пала су два предлога: „Дерби", по домаћину лорду Дербију, и „Банбери", по главном судији за трке енглеског Џокеј клуба лорду Банберију, блиском пријатељу лорда Дербија.

Судбине ова два лорда биле су помало сличне;

нова пошиљка – овога пута свега 22050 динара. Месец дана касније, 50400 динара. Учинило му се да је у септембру мало послао, шта ли? Или можда послала... Можда ипак она...

Враћа жена паре

Када се и штампа докопала читаве приче, загонетка фантомског пошиљаоца новца постала је тема дана. Сви су одједном хтели да сазнају још, да и сами нешто открију, да изнесу своје претпоставке. Разуме се, појавиле су се стотине оних који су тврдили да су одгонетнули тајну.

Неке од тих прича биле су прилично неверовате. Неки човек је, рецимо, тврдио да је фантом његова постарија сестра. Зашто то ради? Па, зато што је убеђена да јој држава исплаћује превелику пензију, враћа жена паре које јој не припадају... Итд... Итд...

Само, нико од тих људи није био у стању да бар приближно каже када су свежњеви послати или колико је пара у њима било. Полиција није била ништа ближе решењу загонетке.

Једанаестог фебруара 1981. нови свежањ, а онда – као да је непознатом понестало пара. Прошла је година без других пошиљки. Дакле, крај. Шта год да је тај (или та) хтео, урадио је. Или можда и није?

Тако се веровало до 28. марта прошле године када је на бескрајној траци одељења за сортирање главне поште у Малмеу искрсао нови свежањ. Овога пута,међутим, непосредно пошто је фантомска пошиљка откривена, уследио је и позив једне жене.

Шта је дотична рекла? Како је неки пијанац замолио да назове пошту и објасни им зашто он шаље новац. Зашто га шаље? Добио га је на картама и сада се боји да му полиција,нађе ли га случајно код њега, неће веровати да није украден.

Прилично натегнута причица, али је полиција ипак покренула истрагу. Резултат? Од пијанца ни трага ни гласа.

И даље их шаље

Последњи свежањ нађен је марта прошле године. Од тада фантом није давао знаке живота? Е, јесте Свежњеви и даље пристижу, а укупна свота попела се на 332 хиљаде круна.

Изгледи да ће загонетка после четири године бити разрешена прилично су мршави, па ће пошта морати да одлучи шта са толиким парама. Највероватније ће их, кажу, употребити у добротворне сврхе.

М. И.

обојица су били пасионирани љубитељи коња и много времена су посвећивали одгоју и тренирању тркачких грла, па су их, кажу, управо због тога обојицу напустиле супруге убрзо после венчања.

Како ниједан од предлога није добио потребну већину, морала је да одлучи „коцка". Бачен је новчић и срећа је хтела да трка добије име „Дерби". За утеху лорду Банберију, његов коњ Дајомед добио је ту трку и постао први и никад заборављен победник чувеног енглеског Дербија.

Само 1780. године Дерби је трчан на 1.600 метара. Већ 1781. стаза је продужена, по угледу на „Храстове" на 2.400 метара и тако је остало све до данас, с тим што је учешће у Дербију допуштено и омицама, а трчи се увек прве среде у месецу јуну.

Дерби је временом постала најпопуларнија и највећа трка у Енглеској и једна од најгледанијих у свету. Ако у то време заседа, и Парламент прекида рад да би чланови представничког дома могли да присуствују највећем спортском спектаклу у Енглеској. Не може се замислити да чланови британске краљевске породице и високог племства пропусте Дерби. Трка у Епсому је стога и прворазредни монденски догађај. Илустрације ради на 200. Дербију, одржаном 1979. године, било је присутно око 750.000 гледалаца и поред тога што је трку преносила енглеска телевизија која је за ту прилику ангажовала равно 12 камера и преко стотину сниматеља, техничара и коментатора што је организатора преноса стајало око 150.000 фунти, таман онолико колико је и победник Трои зарадио за свог власника.

Задивљене значајем који енглески Дерби има и за коњички спорт и за развој коњарства уопште, многе земље света основале су исте такве трке, чак и са истим називом. Тако је и Краљевина Србија 1904. године организовала први Српски Дерби – тада за четворогодне коње, који се трчао све до рата 1914, а традиција је настављена са трогодим грлима после првог светског рата 1921. године и траје и данас.

НЕОБИЧНЕ ПОЈАВЕ У ПРИРОДИ

СТИЖУ МАЛИ ЗЕЛЕНИ

Ванземаљци, становници других планета – мали зелени – има ли их или нема, да ли ће и када стићи на Земљу? А тек њихови бродови – какви су, чудо технике вероватно! Повремено небом се крећу неидентификовани летећи објекти скраћено названи НЛО, па ту и тамо у свету осване новинска вест са изјавама очевидаца да су се у топлој летњој ноћи „одмарали на тераси куће и лепо видели светлећи диск који се прво кретао полако, а онда великом брзином нестао на хоризонту"! Тајне природе, мистерије!... Заокупљају човека данас више него икад.

Мистерије нема. При помену те речи научници се готово нарогуше. Истина, они не тврде да је наука достигла крајњи домет и да ће се то икад догодити, али недокучиве тајне не признају. Наука ће дати објашњење, ако не одмах онда једног од будућих дана. Јер, пут до сазнања је трновит.

Кад пилот закува

На тему необичних појава у природи разговарали су и истакнути совјетски научници. Окупили су се крајем прошле године у Кијеву. Наравно, свако од њих износио је претпоставке, али блиске науци. Израз „мистерије и тајне природе" заменили су формулацијом „размена искустава истраживања аномалних појава у околној средини". Око 150 познатих имена из Москве, Лењинграда, Горког, Јарослава и других научних центара неколико дана је претресало претпоставке о ванземаљцима, летећим тањирима, нама још непознатим физичким законима...

Летећи тањири нису заобиђени. Како и би кад су толико присутни у свести обичног човека. Тешко је набројати ко их све није видео „рођеним очима". Поједини грађани чак су их снимили фотографским апаратом. Приче нису нимало безазлене јер су ваздухопловне снаге армије Сједињених Америчких Држава пуне две деценије помно проучавале појаву НЛО. Истраживање је обављано у оквиру пројекта Плава књига. Колико је новца до сада потрошено за све то, никада није објављено, али је зато поштено признато да засад није пронађен ни најмањи траг: све што је човек видео као летећи тањир биле су метеоролошке појаве, небеска тела или једноставно разни предмети лансирани са Земље! У сваком случају, амерички пилот Кенет Арнолд који је први у свету угледао летеће дискове, а то је било још 1947. године, добро је закувао ствар!

Занимљиву теорију поводом летећих тањира изнели су стручњаци Института за океанологију совјетске Академије наука Баренблат и Моњин. Они су, наиме, утврдили да на различитим дубинама у океану постоје читаве области у облику диска или мрље у којима се вода комеша док је на површини мирна. Слично је и у атмосфери, закључују два научника. При одређеним условима „ваздушни дискови" постају својеврсна замка за ситушне честице које тумарају атмосфером. Чим се сакупи превише честица, дискови постају видљиви. Пошто су честице лагане, довољно је најмање струјање ваздуха да се они покрену. Тада јуре великом брзином или „висе" у ваздуху и лагано се њишу. Понекад се чини да ће сваког часа атерирати.

Писмо у васиони

Највећа загонетка која мучи данашњег човека свакако је питање постојања других цивилизација у свемиру, популарно званих – ванземаљаца. Земљани их у шали описују као „мале зелене", а у збиљи замишљају као ругобе са изузетним умним својствима. Већина научника не оспорава, али и не потврђује постојање цивилизација на другим планетама. Први научни скуп који се тиме бавио одржан је 1971. у совјетском граду Бјуракану. Мишљења су била подељена. Група научника била је убеђена да постоје ванземаљске цивилизације али да је њихова могућност испољавања у галаксији тешко објашњива са позиција данашње науке која има доста празнина. Амерички научник Саган овоме је додао и своје мишљење:

– Ако замислимо цивилизацију која је превазишла нашу, она може открити нове физичке законе о којима ми сада размишљамо у претпоставкама. Слични закони могу постојати и у земаљским условима.

Одиста, наука још није потпуно објаснила природу теже, или граничну брзину светлости у вакууму.

Најзад, где су мали зелени ту су и њихови бродови који крстаре васионом. Треба ли озбиљније разматрати претпоставку о постојању таквих летелица. Према савременим научним оценама, космичке посете нису немогуће, мада је мала вероватноћа да до тога дође. Пре двадесет три године амерички астрофизичар Брејсуел предложио је колегама у свету да траже радио-сигнале космичких сонди ванземаљских цивилизација евентуално послатих у Сунчев систем. Данашња генерација научника полази од логичног размишљања: ако Земљани настоје да изађу из Сунчевог система у космос, зашто се не би на исти начин понашале друге цивилизације које такође имају свој планетарни систем. Америчке космичке станице „Војаџер 1" и „Војаџер 2" путују ван Сунчевог система. У капсули носе „писмо" адресирано на друге цивилизације. У Великој Британији разрађен је пројект „Дедалус". Има за циљ да усмери гигантски брод према Барнардовој звезди која живи у заједници са две планете и удаљена је од Земље шест светлосних година. Сличан план имају и Совјети. Они се припремају да пошаљу брод-сонду на удаљеност од 10 до 20 светлосних година.

Р. Д.

Када се рокфор сиреви после више од 17 недеља појаве на тржишту, цена сваког колута тешког три килограма износи негде око четири хиљаде динара. Наравно, углавном се купује на граме.

СИР СТАР 6000 ГОДИНА

НЕКИ ТО ВОЛЕ =БУЂАВО

СПЕЦИФИЧАН УКУС РОКФОРА НИЈЕ СЕ ПРОМЕНИО ЈОШ ОД НЕОЛИТСКОГ ДОБА! У ЧЕМУ ЈЕ ТАЈНА?

Пре неколико милиона година планине у близини данашњег градића Рокфор на Сулзони су се обрушиле и створиле низ подземних пећина кречњачког порекла. У неолитско доба у тај део јужне Француске сточари су доводили овце на испашу. Мада су висови били прилично голи, а читав крај изложен сталним ветровима, пастири су приметили да њихове овце, од траве коју ту попасу, дају знатно укусније млеко. Поред тога у жарким летњим данима налазили су уточиште у подземним пећинама где је увек пријатна температура.

Једног дана неки је пастир јурећи за девојком, заборавио векну хлеба и сир у пећини. Хране се сетио тек после неколико дана. На жалост, кад је пронашао хлеб, утврдио је да се сав убуђао а и сир је деловао сумњиво. Ипак, како није било хране за бацање, на хлеб је намазао сир и утврдио да је комбинација изузетно укусна.

Ову причу радо понављају водичи туристима који дођу да посете стари градић, једини у свету у коме се производи оригинални рокфор сир. Без обзира што прича носи у себи много романтичног, није далеко од истине. Наиме, чувени рокфор сир заиста је познат још из неолитског доба, значи од пре 4 до 6 хиљада година. О томе како је настао вероватнија је она верзија коју износи Албер Алрик, један од тринаесторице произвођача овог сира.

У та давна времена, баш као и у данима Алрикове младости, у лето су сви становници Рокфора излазили у поље да раде. Није било времена да се храна спрема сваког дана. Зато се хлеб пекао у већим количинама, отприлике једном у шест недеља. Да се не би укварио, сељаци су га држали по рокфорским пећинама које су представљале природни фрижидер. Само, хлеб би се, после неколико дана, уплеснивио. Пошто је за сваког сељака највећи грех бацити хлеб, они су га и таквог јели са танким намазом овчијег сира. Утврдили су да је укус изванредан. Није дуго протекло а неки сељак је сиру, док је у процесу згрушавања, додао мало убуђалог хлеба, а можда је које парченце и само упало. Резултат је био сир који не само што је био одличног укуса већ је и трајао знатно дуже од обичног.

Суд га је узео у заштиту

Вест о овом сиру брзо се проширила дуж трговачких путева тадашње Европе, нарочито кад су Римљани завршилиVia Domitia којим су спојили Пиринеје са Италијом: друм је пролазио недалеко од Рокфора. Чим су први сиреви доспели до Рима, патрицији који су га пробали просто су полудели за њим. До тада су били навикли на доста тврде и прилично суве сиреве, а овај је био „мек к'о душа" и имао необичан укус. Богати Римљани познати по раскоши и ексцентричном животу спремно су давали велике суме само да би се сир из Рокфора нашао на њиховој трпези. Рокфор су високо ценили и Визиготи који су владали после Римљана, а касније и Франци. За Карла Великог се прича да је за велике празнике, слао специјална кола у која су упрезане најиздржљивије мазге да му из Рокфора довезу колут сира.

Људи настањени око висова који су у дубини крили сплет пећина разних величина и облика морали да повећавају производњу. Временом је створен читав мали град. У почетку сир је правило неколико произвођача који су радили потпуно независно један од другог. Тек су 1842. године удружили и формирали своје удружење. Међутим, знатно раније заштићено је право на производњу овог сира. Било је то још 1666. у Тулузу. Виши суд за југозападну Француску донео је одлуку да ће сваки онај произвођач који направи сир и назове га рокфор, а није из градића Рокфор на Сулзони. бити кажњен високом новчаном казном. Тако је рокфор сир један од најстаријих производа на свету заштићен законом. Ни до данас се ништа није променило: сваки сир на коме стоји етикета са натписом „рокфор" мора да потиче од једног од тринаесторице произвођача.

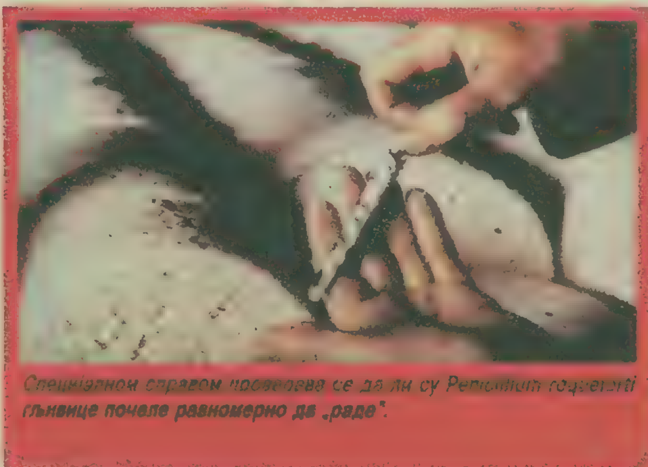
Плес гљивица

Све ово није нимало случајно јер је рокфор заиста јединствен сир. Пре свега прави се искључиво од овчијег млека и то само од оваца које се одгајају у том крају. Сељаци поносно тврде да су њихове овце потомци оних из неолитског доба. Дају млеко специфичног укуса јер се искључиво воде на испашу опет у околину Рокфора. Али, није млеко пресудно за производњу рокфора већ пећине које су ту створене природним путем. У њима увек влада иста температура, око 8 до 10 степени Целзијуса. Влажност је око 95 процената а у подземним просторијама непрекидно дува ветрић, довољно јак да угаси упаљену свећу. Комплекс тих пећина простире се у дужини од око 2 километра и у дубину до 300 метара.

Услови у пећинама не погодују готово ниједном животињском створу, ту се веома ретко настањују само мишеви. Међутим, услови су идеални за размножавање врсте плесни Pericillum roqueforti која је и названа тако јер је први пут откривена у овим пећинама. Ова мала гљивица најбоље „успева" баш у условима какви владају у подземним рокфорским пећинама. Лако се запажају на свим зидовима у унутрашњости. Ако се тим гљивицама да нешто од чега ће се прехрањивати (парче хлеба, на пример) размножаваће се фантастичном брзином. Стави ли се та плесан под микроскоп који увеличава неколико стотина пута примећује се на хиљаде спора.

Тајна укуса рокфор сира је баш у тој плесни. Наиме она се додаје сиру и он од те плесни добија карактеристичан укус. А како се производи сир?

Пошто у Рокфору сви, почевши од „обичних" се-

Специјалном справом проверава се да ли су Penicillium roqueforti гљивице почеле равномерно да „раде".

ПРИЛАГОЂЕН УКУС

У вараждинској Мљекарској индустрији „Виндија" производи се неколико врста француских сирева, између осталог и рокфор. Сви ти сиреви продукт су наше технологије, односно – само су модификација „оригинала". Тако је вараждински сир „a la roquefort" блаже обогаћен плеснима, мање је интензиван и прилагођен је нашем укусу. Производи се већ 10 година и углавном је намењен нашем тржишту.

Мештани Рокфора тврде да је њихов сир најбоље јести са домаћим хлебом. На подебело парче треба намазати танак слој и све то залити добрим црним вином.

Мада је у пећинама ско Рокфора увек велика влажност тако да телефонске жице стално морају да буду изложене топлоти многобројних сијалица да не би иструлиле, запослени у њима тврде да им то не смета. Уопште не знају шта је реуматизам.

љака до власника пећина и произвођача, наглашавају да се ништа није променило од најстаријих времена, тако ће прво испричати да се и до плесни долази на традиционалан начин. У примитивним огњиштима на високој температури се испеку велике векне хлеба, тешке око 10 килограма. Тако испечени хлебови имају дебелу корицу која чува влажност средине. Векне се стављају на посебно направљене дрвене полице у унутрашњости пећина и сваке недеље се окрећу за 45 степени. После 10 недеља пошто су „накупиле" довољно плесни да могу да се отворе – скида се кора а у унутрашњости се појавила зелена маса плесни Penicillium roqueforti. Од сваког хлеба „добија се" око пола килограма драгоцених гљивица. Те гљивице се скупљају, суше и прерађују да би биле спремне за сир. Око 150 до 250 грама плесни довољно је за око две тоне млека.

Тачно тридесет рупица

Плесан се односи у млекаре које су разбацане по читавој области региону а млеко се у њих довози са различитих фарми. Ту се млеко, пре него што почне да се кува, цеди кроз танку памучну тканину која се ручно тка, да би се ослободила свих евентуалних нечистоћа. Тако пречишћено млеко загрева се на благој ватри, на температури која не сме да пређе 30°C. Млеку се додаје сириште и онда се кува још око два часа. Када се претвори у чврсту масу, ставља се у специјалне калупе, наравно претходно се одстрани сурутка. Док се пресипа у специјалне судове – у сваку се ручно ставља мала количина плесни. Сир се вади из калупа и преноси у рокфорске пећине где људи тамо запослени приступају процесу сољења. То траје следећих недељу дана, сир мора да буде осољен са свих страна. Сваки колут сира овако припремљен пролази испод специјалне машине која са 30 игала направи танке рупице скроз кроз сир. То је неопходно да би се омогућио пролаз ваздуха – под утицајем угљендиоксида плесни се у сиру размножавају. Сиреви су поређани на полицама од храстових даски (сваких 50 година морају да се замене) и довољно су удаљени један од другог да би до сваког ваздух слободно могао да допре.

Зашто је важно да сиреви буду смештени баш у рокфорске пећине? Да је температура само мало нижа, до промена на сиревима не би долазило. А да је виша, плесан би се исувише брзо раширила и укус сира би се покварио. Услови у пећинама идеални су за прави „развој" гљивица и тешко да би се вештачким путем могли игде направити.

Строго контролисан укус

После четири недеље сваки сир умотава се у специјалну фолију и оставља следећих 90 дана тако увијен да плесан у њему „ради". Сваки сир пре него што се коначно умота и на њега се стави етикета са познатим називом (све се то такође ради ручно) мора да прође кроз дегустацију. На пробању квалитета ради неколико људи, кроз руке сваког дневно прође око 7 хиљада колутова сира! Наравно, они не морају да пробају баш сваки колут, али већ по његовом изгледу знају да ли је све протекло како треба и да ли је спреман за тржиште.

Сваке године из Рокфора се пошаље око пет и по милиона колутова сира. За ту количину потребно је 800 хиљада оваца. То је око 16 тона рокфора, највећи део намењен је тржишту у Француској. Само се 700 килограма извози и то највише за САД.

Не треба ни наглашавати да је живот становника Рокфора сав подређен производњи драгоценог сира јер су сви на неки начин повезани са његовом израдом. А што се тиче начина живота, он као да је стао, не мења се већ хиљадама година. Иако је уведена електрична струја и постављени телефони, људи у Рокфору живе као у оној легенди коју водичи причају многобројним туристима који долазе у Рокфор.

В. С.

XENIA

Те неке женске ствари

Велика нада југословенског рока на прагу великих успеха

Пре неколико година, један симпатичан пар појавио се на Фетивалу у Суботици и однео сва признања, после чега је дуго и безуспешно покушавао да оформи сталну групу. Тек крајем 1981. године гитариста Роберт Фунчић и вокална солисткиња Весна Врандечић сусрели су Јошка Сердаревића и Маринка Радетића, ритам-секцију ријечке поставе Вријеме и земља и договорили се да наставе заједно под именом Xenia. Тако је настао један од најперспективнијих састава југословенске популарне музике: са њиховог првог ЛП-ја већ је промовисано неколико хитова, а нумере „Вјетар у коси" и „Моја пријатељица", познате још са прошлогодишњег сингла, звуче у новој обради далеко чвршће и убедљивије. Међутим, кад албум касни готово девет месеци, макар он био и једно од најпријатнијих изненађења прве полусезоне рокерске 1983. године, сасвим је нормално да међу његовим творцима постоје велики разлози за незадовољство: они би сада већ кренули на снимање друге плоче јер је десет нових композиција одавно спремно за реализацију.

– Неке од песама са нашег првог албума старе су годину дана, неке чак и више – каже Фунчић, који се сматра незваничним вођом групе. – Ми смо се у међувремену накупили разних нових искустава тако да верујем да ће се наш следећи албум умногоме разликовати од првог.

Једно ће и даље остати исто: текстови ће наставити са обрађивањем „женских" тема, што је и основни квалитет првенца. Многи су иза заједничког потписа свих чланова као текстописца ипак препознали Весну, која живи у Загребу и са остатком групе сарађује на врло необичан начин: они јој шаљу касете са новим идејама, а Весна их преко недеље слуша и за викенд долази у Ријеку да се сви заједно договоре како ће која композиција дефинитивно изгледати. Овакав вид сарадње донео је, ето, и прве добре резултате, али ће се певачица Xenie, ако група буде довољно успешна да јој то омогући, ипак преселити у Ријеку.

У међувремену, Xenia ће обновити концертну активност: седам „пробних" наступа по малим загребачким клубовима оставили су повољан утисак на присутну публику, па је то још један разлог више да се пожури са другом плочом како би састав што пре био спреман за концертно освајање целе Југославије.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„Изненади ме"

Музика и текст: Xenia
Извођач: Xenia

Изненади ме
поклони ми нешто скупо
одведи ме
хоћу поћи негдје далеко

Требам те
бит ће нам добро
ако не кажеш
ако не кажеш
волим те

Требам те
затвори ми очи
само не реци
само не реци
волим те

Објасни ми
какав осјећај је вољети
да ли стварно можеш летјети
да ли то може и досадити

Ти ме питаш
тко ме ранио
боље би било
боље би било
када би зашутио

ДИСКОГРАФИЈА ДИСКОГРАФИЈА

JANIS JOPLIN

Била је највећа блуз певачица свих времена. Туга јој је извирала директно из душе: несхваћена у родном Порт Артуру, несхваћена на каснијим студијама у Њујорку, несхваћена као звезда иако цењена и обожавана, Џенис Џоплин је утеху тражила у алкохолу и дроги. Ово потоње ће је у двадесет седмој години живота заувек одвести у смрт и легенду...

До данас су издате следеће њене плоче:

„Cheap Thrills" (1968)
„I Got Dem Ol' Kozmic Blues Again Mama" (1969)
„Pearl" (1971)
„In Concert" (1972
„Greatest Hits" (1973)
„Janis Joplin Original Soundtrack" (1975)
„Anthology" (1980)
„Farewell Song" (1982)

НОВА ПЛОЧА

„ГЛАВНОМ УЛИЦОМ" – ПАРНИ ВАЉАК (Suzy)

После седам албума и осам година постојања, загребачки рокенрол састав Парни ваљак стигао је да прошета „Главном улицом". Тврдити како је та променада најрепрезентативнији марш, односно нешто најбоље до сада урађено, подразумева и бројне стрепње тим пре што се плоча не заснива на хитовима који су били упоришне тачке сваког досадашњег издања Ваљка, али је пресек песама врло уравнотежен и вероватно означава правац којим тежи група и аутор већине материјала Хусеин Хасанефендић. Та интересовања се крећу у легату из средине шездесетих и атмосфери која има доста поклоника међу домаћим дискофилима.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

Колико познајете Rolling Stonese?

1. Rolling Stonesi званично постоје од
   а) 1962. године
   б) 1963. године
   в) 1964. године
2. У прво време је био стални члан, касније је наставио да им повремено помаже. Име популарног пијанисте је:
   а) Јан Мек Леган
   б) Јан Стјуарт
   в) Род Стјуарт
3. Сарадња са Beatlesima на синглу „I Wanna Be Your Man" датира из:
   а) 1962. године
   б) 1963. године
   в) 1964. године
4. Први албум Rolling Stonesa звао се:
   a) „Satisfaction"
   b) „Aftermath"
   v) „Rolling Stones"
5. Оригинални гитариста Брајен Џонс умро је
   а) 1969. године
   б) 1970. године
   в) 1972. године
6. Велики хит „Sympathy For The Devil" налази се на албуму
   а) „It's Only Rock'n'Roll"
   b) „Begar's Banquet"
   v) „Rolling Stones Vol. 2"
7. Рон Вуд је у групи заменио:
   а) Кита Ричарда
   б) Брајена Џонса
   в) Мика Тејлора
8. Певач Rolling Stonesa Мик Џегер познат је и као солидан:
   а) глумац
   б) сликар
   в) књижевник
9. Последњи албум Rolling Stonesa зове се:
   a) „Goat's Head Soup"
   b) „Black And Blue"
   v) „Still Life"
10. Rolling Stonesi су прошле године гостовали у Европи:
    а) тачно
    б) нетачно

ТАЧНИХ ДЕСЕТ: 1. а 2. б 3. б 4. в 5. а 6. б 7. в 8. а 9. в 10. а

ФОТО-ПРИЧА

Slade

Почетком седамдесетих, у време процвата глам-рока, састав Слејд (Slade) био је један од његових најпопуларнијих представника. Онда их је слава мало уленила, а стигао је и нови талас, па је било сасвим природно да Слејд уступе место свежијим снагама и оду у заборав. Током 1979. године вратили су се на сцену и све су популарнији. Неки кажу да нећемо дуго чекати на то да се Слејд поново врате на сам врх.

У име те љубим

БУЛДОЖЕР

Група Булдожер је велики пријатељ са песником Иваном Феом Воларичем. Тако је овај популарни састав узео име из његове кратке песме „Неког треба да волиш", која гласи:

Неког треба да волиш,
па макар и булдожер.

РОК ДАТУМ

17. јун 1964.

Шта је то лудост а шта оданост публици? Одговор дају Ролингстонси личним примером. Обећали су да ће 17. јуна 1964. свирати у једном колеџу у Оксфорду, Енглеска, за хонорар од 100 фунти. У међувремену су добили понуду за прву велику турнеју по САД и отпутовали преко Океана. Међутим, обећање нису заборавили: отказали су три концерта, цео дан летели до Енглеске, свирали у Оксфорду и сутрадан опет летели назад за Америку. Зарадили су договорених 100 фунти а само су авионске карте због тог концерта стајале 15 пута више него што је износио хонорар! Објашњење је дао Џегер: чак и рок група вреди колико јој вреди реч

РОК ПОЈМОВНИК

Идоли

Београдска група настала 1980. године у време формирања алтернативног покрета који је, осим Идола, обухватао и групе Шарло акробата и Електрични оргазам. У прво време неформални састав за задовољавање фотографских амбиција њиховог почетног идејног вође Драга Папића. Идоли су се касније развили у занимљиву групу која је свој врхунац доживела већ следеће године, учешћем на компилацијском албуму „Пакет аранжман" и мини албумом „Идоли". После тога је, разумљиво, уследио мали пад, па ЛП „Одбрана и последњи дани" (1982) најављује промену курса према експерименталној музици. Чланови групе – Небојша Крстић, удараљке и глас, Срђан Шапер, синтисајзер и глас, Владимир Дивљан, гитаре, клавир, глас, Кокан Поповић, бубњеви и Бранко Исаковић, бас (уместо оригиналног члана Зденка Колара који је у ЈНА) – тренутно припремају нови албум који би на тржишту требало да се појави током јесени.

Iron Maiden (Ајрон Мејдн)

Одласком певача Пола Ди Ана (Paul Di Anno) група је била пред распадом, али је доласком Брјуса Дикинсона (Bruce Dickinson) настао преокрет: албум „The Number Of The Beast" дошао је директно на прво место енглеске топ листе! Остали чланови групе су: Дејв Мареј (Dave Murray), гитара, Стив Харис (Steve Harris), бас, Клив Бур (Clive Burr), бубњеви и Адриан Смит (Adrian Smith), гитара.

Imagination (Имаџинејшн)

Енглески трио који је сјајном серијом од осам хит синглова најавио да се на њега у будућности озбиљно може рачунати. Чланови групе Ли Џон (Lee John), Ешли Ингрем (Ashley Ingram) и Ерол Кенеди (Errol Kenedy) освојили су свет песмама „Just An Illusion" и „Body Talk" и албумима „In The Heat Of The Night", „Body Talk" и „Night Dubbing"

КАКО ДА ИМ ПИШЕМ

HAU & OATES

c/o Champion Entertainment,
130 W. 57th Street,
New York, N. Y. 10019, USA

STYX

The Official Styx Fan Club,
P. O. Box 2128 North Hollywood,
California 91602, USA

ГОРАН БРЕГОВИЋ

Немањина 14,
71000 Сарајево

О БЕТОВЕНУ

Он је сјајан,
нарочито текстови
његових песама.
Ринго Стар, 1964.

КАКО САМ ПОЧЕО

Жељко Бебек

– Почео сам, као и сва друга деца у то време, на хармоници. То је било негде око 1950. године, када на радију није било ничег другог осим мексиканских песама и наше народне музике, па сам и ја свирао једну такву композицију: била је то чувена „Мама Хуанита" из филма „Један дан живота". Своје прве јавне наступе имао сам пред маминим гостима којима сам свирао ту песму, а они је са одушевљењем певали, што је мени дало велики подстрек да истрајем у својој љубави према музици. У основној школи сам био члан хора, али су ме избацили јер сам се стално смејао: једноставно, кад год бих видео како се уста

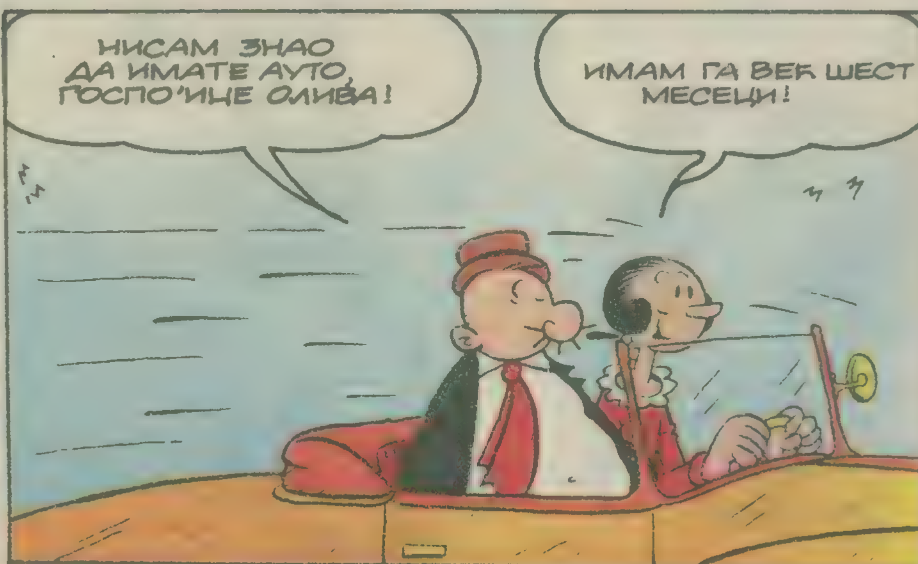

мојих другова отварају и затварају као у риба, добио бих напад смеха који никако нисам успевао да савладам. После сам свирао мандолину у школском оркестру да бих, када сам у потпуности овладао њоме, прешао на гитару, што сам, у ствари, желео од првог тренутка јер сам уз њу могао и да певам. Моја прва велика група били су Кодекси; из њих сам отишао у ЈНА, после чега почиње моја сарадња са Јутром, које ће касније израсти у Бијело дугме...

ПОПАЈ
By BUD SAGENDORF

ЈА САМ ЈЕДНА ТУЖНА И УСАМЉЕНА ОСОБА!
МОЖДА ЋУ СРЕСТИ НЕКУ СРОДНУ ДУШУ ДА ПОДЕЛИМО СУДБИНУ!

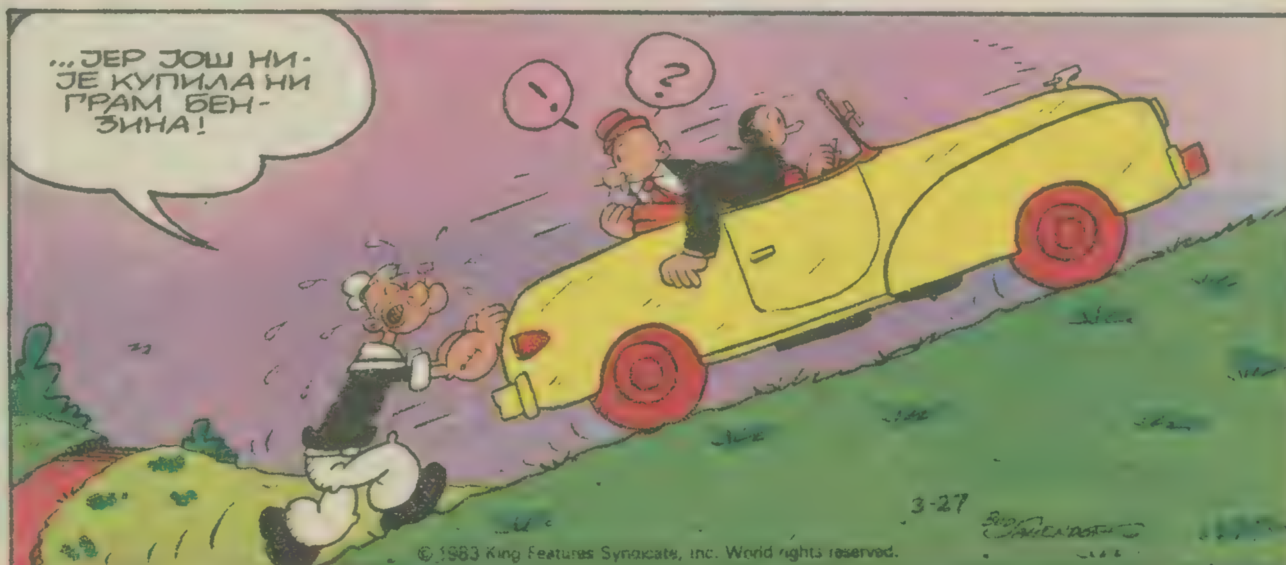

ЗДРАВО, ПЕРО, 'ОЋЕШ ЛИ ДА СЕ ПРОВОЗАШ?
ТО БИ ЗА МЕНЕ БИЛА ВЕЛИКА ЧАСТ И ЗАДОВОЉСТВО!

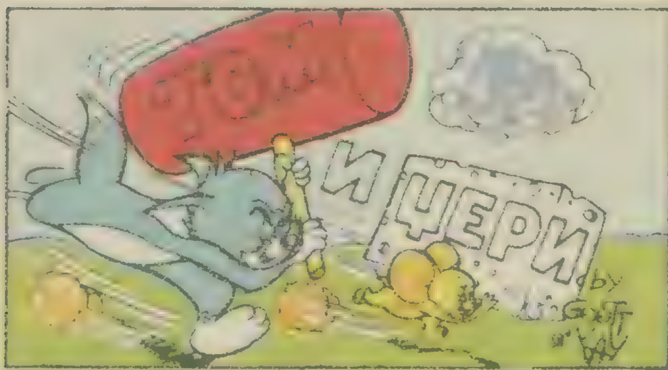

НИСАМ ЗНАО ДА ИМАТЕ АУТО, ГОСПО'ИЦЕ ОЛИВА!
ИМАМ ГА ВЕЋ ШЕСТ МЕСЕЦИ!

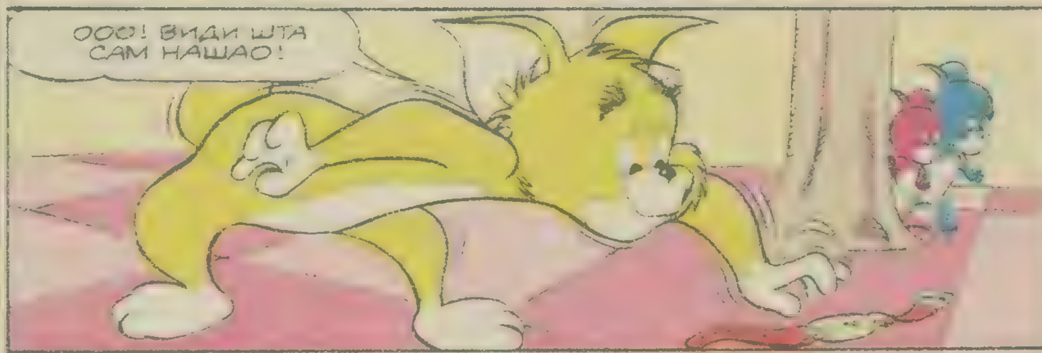

ОВО ЈЕ ПРАВА ЛИМУЗИНА!
ВОЛИМ, БРАТЕ, ЛУКСУЗНЕ АУТОМОБИЛЕ!

А КАКО ИЗЛАЗИТЕ НАКРАЈ СА БЕНЗИНОМ И БОНОВИМА?
ПА, НИЈЕ ТАКО ЛОШЕ!

НИЈЕ ЛОШЕ ЗА ЊУ...
?

...ЈЕР ЈОШ НИЈЕ КУПИЛА НИ ГРАМ БЕНЗИНА!
!
?
3-27

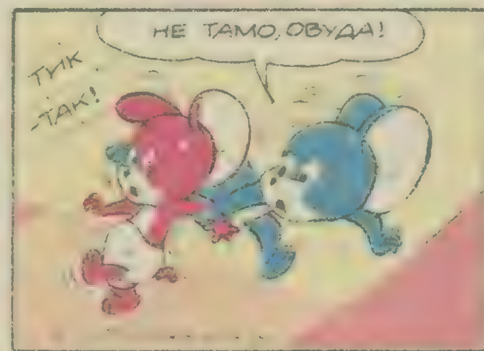

ТОМ
И ЏЕРИ

ООО! ВИДИ ШТА САМ НАШАО!

АЛИ ЈЕ ОВА КОЖИЦА СУВИШЕ ВЕЛИКА ЗА МЕНЕ!
ПА СТАВИ САТ ОКО ВРАТА!

И САД ЋЕМО ПО ОТКУЦАЈИМА УВЕК ЗНАТИ ГДЕ СЕ ТОМ НАЛАЗИ!

ЕВО ГА! БРИШИ!
ТИК-ТАК!

НЕ ТАМО, ОВУДА!
ТИК-ТАК!

А, ТУ СТЕ!

МИЈАУ! А ЈА МИСЛИО ДА ВАС **НИКАД** НЕЋУ УЛОВИТИ!
ТИК-ТАК!

ТИК-ТАК!
ПОГЛЕДАЈ, ЏЕРИ, КОЈЕ САМ ВРЕМЕ ПОСТИГАО!

КАКО СУ ПОЧИЊАЛИ

ДВАНАЕСТ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

(6)

ТРИ РУБЉЕ ЗА ПОБЕДУ

Михаил Ботвиник је рођен 17. VIII 1911. године у Куокали близу Лењинграда. Титулу шампиона је освојио на меч-турниру петорице одржаном 1948. године у Хагу и Москви на коме су још играли Карес, Смислов, Решевски и Еве. Титулу је два пута губио и успешно враћао у реванш мечевима. Противници су му били Бронштајн, Смислов три пута, Таљ и Петросјан.
Ботвиник је доктор електротехничких наука и сада живи у Москви.

Не можеш на симултанку са прваком света тако. Ево, купила сам ти нову кошуљу – рекла је четрнаестогодишњем Михаилу Ботвинику мајка.

Била је то прва дечакова кошуља – у тим тешким временима кад се совјетска власт борила да земљу што пре изведе из тешких последица које је оставио рат, купити нову кошуљу била је права свечаност. Миша је стално носио ствари које су окраћале старијем брату Иси. Али, сада је за једну тако значајну прилику као што је симултанка са прваком света Капабланком, мајка купила нову рубашку боје кестена. Кад је мали Миша обукао, чинило му се да га сви посматрају и диве се његовој кошуљи.

На овог малишу треба обратити пажњу – рекао је Капабланка после партије у којој је био побеђен. – Биће то великиигрaч. – Шампион света се није преварио. Победа над светским прваком дала је подстрек дечаку који се свим жаром четрнаестогодишњака бацио у понирање шаховских тајни.

– Замало да уопште не играм на симултанци – рекао је у поверењу Миша старијем брату када је примао од њега честитку за победу.

– Како кад си већ раније био одређен?

– Једва сам се пробио до свога места, а осим тога имао сам и неколико опасних конкурената који су заузели моју столицу. На срећу Рохлин је био у близини и решио неугодну ситуацију.

Пре ове победе Ботвиник је тек две године играо шах. Тачније у јесен 1923. године Иса је на импровизованој шаховској табли нацртаној мастилом на картону, са гарнитуром старих фигура, упознао дванаестогодишњег Мишу са правилима игре. Гарнитура није била комплетна, па су дечаци уместо ловца ставили оловног војника за кога је Миша веровао да је најважнија фигура на табли. У почетку није имао успеха, стално је губио од брата никако не успевајући да се сконцентрише. Али из дана у дан поклањао је шаху све више пажње и полако почињао да схвата поједине принципе. Једног дана је код суседа студента дошао у посету колега – активни шахиста. Имао је II, у то време прилично високу категорију. Уплашен и ненавикнут на овакве сусрете Ботвиник је изгубио брже него што би се по његовој стварној снази очекивало. Другокатегорник је резигнирано одмахнуо руком.

– Овај је слаб, можда би старији пружио већи отпор.

– Не, тај је још слабији – договорио је студент.

Тај пораз је тешко погодио Ботвиника и он је донео одлуку да се више посвети шаху. У то време се појавио уџбеник шаха од Грекова и Ненарокова и мајка је свом љубимцу купила књигу а он је обећао да ће је добро проучити. Резултат није изостао. Убрзо Ботвиник постаје првак школе. Мајку то радује. Отац је 1923. године напустио породицу али је о деци и даље бринуо. Па ипак, мајка је та која је у формирању личности будућег шампиона света одиграла пресудну улогу. Мајка је на шах гледала као на интелектуалну игру и схватала значај саме теорије, па се у скромном породичном буџету увек нашла понека рубља коју су улагали у шаховску литературу.

Године 1924. у Лењинграду је гостовао славни Емануел Ласкер. Бившем шампиону је тада било 55 година и већ је био прешао свој зенит, мада је те године убедљиво победио на једном од најјачих турнира у историји шаха, оном у Њујорку. Прилика се није могла пропустити. Ботвиник је био још слаб играч да би изборио место међу сретницима који су играли са славним Ласкером, али је на своје огромно задовољство добио од мајке одобрење да оде и посматра Ласкера. Међутим, симултанка се одужила јер је бивши шампион играо доста споро.

ОТАЦ ЈЕ ПОМАГАО ДЕЦУ АЛИ ЈЕ СМАТРАО ДА ЈЕ НОВАЦ ДАТ ЗА ШАХ ЈЕДНОСТАВНО БАЧЕН – НА МИШИНУ СРЕЋУ МАЈКА НИЈЕ БИЛА ТОГ МИШЉЕЊА.

Ноћ у Лењинграду у зиму брзо падне, па је дечак на своју велику жалост морао да пође кући већ после петанестак потеза. Али, само Ласкерова појава деловала је на Ботвиника попут магнета. Нарочито га је импресионирала чињеница што је Ласкер пристајао да води црне фигуре у свакој партији у којој је партнер хтео беле.

Враћајући се кући, а становао је у самом центру града на Невском проспекту, Миша је у мислима видео себе како игра са Ласкером, како великог мајстора доводи у изгубљену позицију. Али мајчин прекор да је остао дуже од времена које му је било дозвољено веома брзо га је вратио у реалност...

За напредовање у шаху у Совјетском Савезу је у то време било неопходно припадати некој од организација, а Миша је већ био прерастао фазу у којој су дечаци постајали чланови неког од пионирских двораца спортова у којима су радиле шаховске секције под руководством неког искуснијег играча. Једино решење је било учланити се у неки од рејонских или градских клубова. Проблем је био у томе што је правилником било предвиђено да члан може имати најмање 16 година, а Ботвинику је било једва 13. Како је по савету лекара почео да носи наочаре, само кад чита или пише, у дечаковој глави родила се идеја: пошто с наочарима изгледа старији, ставио их је и упутио се право у канцеларију председника клуба Вајнштајна, веома утицајне личности у тадашњој шаховској хијерархији Лењинграда. Вајнштајну није промакла мала Ботвиникова подвала, али је ипак дао сагласност па је 1. јуна 1924. Ботвиник постао члан лењинградског шаховског клуба. Новац за чланарину дала је наравно мајка. Отац је финансијски помагао децу али је сматрао да је новац дат за шах једноставно бачен. На Мишину срећу мајка није била тог мишљења.

У то време су се у клубу организовали мали шаховски турнири. Да би се учествовало било је потребно да се на име уписнине уплати износ од три рубље. То није био неки нарочити износ али је гарантовао озбиљну игру и жестоку борбу јер се од уписнине формирао и наградни фонд. Једног дана Ботвиник се после дугог колебања и обавезне консултације са старијим братом коначно осмелио и обратио мајци у моменту када му се учинило да је она добре воље, што је иначе ретко било с обзиром на њено слабо здравствено стање и презапосленост у ординацији где је радила као зубни лекар.

– Молим те да ми даш три рубље да бих могао да играм на турниру. Ако победим, освојићу III категорију. Убеђен сам да то могу, а то би ми много помогло јер бих постао члан омладинске екипе. А осим тога могу да освојим и неку награду.

Погледала га је озбиљно.

– Да ли си заиста убеђен да ћеш успети?

– Јесам. Много сам радио и мислим да сам спреман.

– Нема смисла да толико ради и чита ако то знање и не провери у практичној игри – умешао се Иса.

– Добро, ево ти три рубље, али запамти да их је тешко зарадити и зато сваку партију играј озбиљно и одговорно.

Ботвиник је победио на турниру и освојио као прву награду 18 рубаља. Чинило му се да је најсрећнији на свету када је дошао кући и мајци дао новац.

• • •

Михаил Ботвиник радио је много као шахиста и постигао највећи могући успех, али школу никада није занемарио. Докторирао је на електротехници, и постао један од веома цењених научних радника. Одиграо је много мечева за титулу шампиона. Освајао ју је, губио и поново враћао. Данас у Москви ради на конструисању шаховског компјутера који би играо шах као велемајстор.

Б. М. М. Ђ.

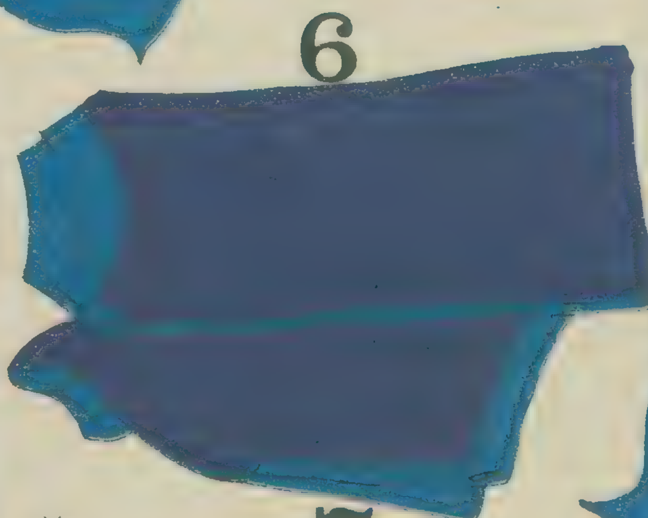
ХАЉИНА ЗА ПЛАЖУ

У данашњем броју ћемо вам показати како да направите хаљину за плажу. Крој ове хаљине је тако једноставан да је може и почетник сашити. Цео крој дат је на црт. 1; дебљом линијом је извучена половина предњег дела, а тањом половина леђа. Потребне мере црт 2 су само половина највећег обима, односно, ако имате шире кукове него обим груди, онда као меру **а** узмите обим кукова, а ако вам је већа мера обим груди, онда као меру **а** узмите половину обима груди. Дужину (б) одредите сами. Колико ћете материјала купити зависи од тога да ли волите да вам хаљина буде кратка или дугачка. Потребне су вам две дужине материјала једне ширине. У принципу, остале мере (обим испод руке и деколте одговарају свим висинама од 150 до 180 cm). На црт. 1 цртицама су означене траке за порубљивање које се такође морају искројити, и то једна трака око деколтеа предњег дела, друга трака око деколтеа задњег дела и четири мале траке за обрубљивање око рукава. Када кројите, пресавијте материјал по дужини напола, па онда овај крој са црт. 1 који сте претходно искројили од папира прислоните тако да линија **ц** легне на преклопљену половину средине леђа или предње стране. Исто важи и за траке за обрубљивање око врата. Најпре тракама порубите делове хаљине испод руке. Цртеж 3 показује како се то ради: најпре се с лица зашије трака, па се пребаци на наличје, подврне и поруби. На исти начин (црт. 4) се поруби око деколтеа спреда и страга, тј. стави се трака за порубљивање са лица пребаци се на наличје, подврне и поруби (црт. 5). Кад се тако обраде предњи и задњи део, онда се споје тако што је пришију дуж места означеног цртицама на црт. 6. Оставите са једне или обе стране прорезе за шлиц, јер је хаљина уска и без прореза нарочито ако је дугачка не можете ходати. Затим са наличја порубите око шлица и по дну хаљине (црт. 7). Од материјала који вам претекне са стране при кројењу направите две траке око 1 m дуге и 1,5 cm широке. Траке пресавијте по дужини тако да лице буде унутра и пришијте по цртицама (црт. 8), али са једне стране немојте зашити него је преко оловке преврните на лице (црт. 9). На деколтеу око врата направите два штепа по тракама за обрубљивање (види се како треба на црт 5), па кроз отворе на ивици између два штепа провуците направљене траке (црт. 10). Наравно отворени део траке кроз који сте превернули на лице зашијте руком. Око деколтеа мало наберите, па траке завежите на врх рамена као на црт. 11

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ЛИ КИЛОУ

АКРОНОС

ВАЖНО ЈЕ БИЛО ПРОНАЋИ НОВО УЗБУЂЕЊЕ КОЈЕ БИ ПРЕКИНУЛО ДОСАДУ ВЕЧНОСТИ

Бескрајне пешчане дине оивичавале су океан. Нил Дорн је паркирао свој џип на самој обали у потрчао напуштеним пределом. Потпуна самоћа му је пријала после вожње која је потрајала читав дан. Није знао где се налази, а није ни марио. Желео је да побегне од себе, своје незадовољне жене, неуспеха последње изложбе, да се преда природи, стопи се са плимом, постане део воде, сунца и песка. Препешачио је километре, постепено успоравајући. Посматрао је шкољке које је океан избацио на песак. Једна му је привукла пажњу: средње величине, на изглед обична, али како се она овде створила, питао се зачуђен. Јер трилобити се обично не избацују из палезоитске ере на обале 20. века! Подигао ју је и ставио у џеп. Смркавало се, уживао је у сумраку.

Обузео га је бес кад је чуо људске гласове. Човек нигде не може да буде сам на овој пренасељеној планети! После неколико тренутака угледао их је: три витке, готово наге издужене фигуре неодређеног пола играле су се у песку. Викнуо им је. Застали су. Приметио је да су све троје имали плаву косу и очи боје тамноплавог неба. Лепота им свакако није недостајала. Приближавајући им се опазио је да је оно за шта је мислио да су купаћи костими у ствари били само делови тела истетовирани чудним разнобојним сликама. Две девојке и један младић... Не, то нису деца већ одрасле младе особе невероватне лепоте!

Говорили су језиком за који му се чинило да треба да разуме, мада доста тешко.

– Ја сам Нил Дорн – рече показавши на себе. Схватили су.

– Електра – рече прва девојка.

– Ирвиан – представи се младић.

– Хера. А од КАДА си ти? – као да га је упитала.

– Где су вам родитељи? – одвратио је питањем. – Ви овде кампујете?

– Нема родитеља... кампујемо. Има нас још. Дођи да их видиш.

Мало даље угледао је групицу сличних лепотица и лепотана. Неки су носили лепршаве златасте тканине обавијене око тела, неки само беле мараме као украс. Смејали су се, трчкарали наоколо и играли. Шатори су им били начињени од дивних прозрачних материјала које Нил никад дотад није видео.

Електра му је показивала окупљене девојке и младиће: – Клел, Бајрон, Водолија, Веста, Стрелац, Близанац...

– Ко сте ви? – упита Нил.

– Ми смо... – смешила се Хера – путници... на одмору... И желели бисмо да нам се придружиш. Ускоро ћемо вечерати.

– Хвала са задовољством – одговорио је, док су неки зачуђено пипкали његове фармерке и кошуљу. Прсти су га просто сврбели да их наслика у свој њиховој необичности и лепоти. Зато рече да ће отићи до кола да донесе нешто. Електра пође за њим. Дивила се платнима, бојама, блоку и осталим реквизитима, чак и џипу, као да такве ствари никад у животу није видела.

Кад су се вратили, вечера је била спремна: укусна јела која није познавао. Први пристојан оброк откад се оженио Кони.

– Да ли увек једете овако добру храну?

– Свакако. Ако није гозба, чему уопште јести? – рече Хера.

– А како остајете тако витки?

– То је само питање прилагођавања метаболизма – одвратила је очигледно зачуђена његовим незнањем. Кони би требало да оде код њиховог дијететичара.

Све се ово чинило Нилу дивно али и необично, па и застрашујуће. Помислио је да побегне, али радозналост је победила. Решио је да остане још мало. Пошао је према џипу. Нико није спречавао да оде. Само га је Електра пратила у стопу, али овако нежну девојку могао би савладати једном руком.

– У чему је ствар? – упитала га је као да му је читала мисли.

– Ни у чему.

– Лоше лажеш, драги. Ти нас се бојиш. То је очигледно, зато немој да поричеш. Али, веруј, немаш разлога. Ми ти нећемо учинити ништа нажао. Видиш, ми смо запањени тобом и свим што си са собом донео, јер за нас су све то музејске слике.

– Музејске...? – промуцао је збуњено, али тада Електра зграби његов блок и поче да га листа и скакуће подврискујући: – Па он стварно црта руком! Хеј, дођите сви овамо! Нил црта руком... Ох! Нил, хоћеш ли ме нацртати, молим те? Ово још никад нисмо видели!

Настала је невиђена граја и радост. Сви су га молили да их слика, па је морао свима да удовољи. Пријало му је ово ненадано занимање за његову уметност. Најзад је застао и упитао их: – Зашто се осветљење не мења? Сумрак траје већ сатима... Ко сте ви у ствари? Шта се овде дешава? Само се Хера није насмејала.

– Не треба му се ругати – рекла је озбиљно – он не зна. Нил, ово је тачка АКРОНОС, место где време стоји.

– Шта?

– Ево, овако: замисли да је време река која тече кроз универзум и вечност.

Међутим, оно има повремене застоје, што ствара мирне базене у којима уопште нема протока. Зато је овде стално сумрак. Овде се НИШТА не мења.

Нилу се учини да ће се онесвестити: – Али, али... ја сам овамо дошетао као... као да је обична обала...

– Па да. Не знамо тачно зашто, али због своје безвремености, акронос дотиче сва времена и симултано је доступан свакоме из свих доба.

Зато су га питали од када је, зато је нашао шкољку из палеозоита!

Ја сам из 20. века – прошапта Нил. – А ви сте, претпостављам из будућности? Климнули су потврдно. – Из ког века?

– Систем датирања се променио, тако да не би разумео бројке. У сваком случају врло, врло далеко од твог доба.

– Јесте ли одлетели на звезде? Јесте ли срели бића из свемира? Јесте ли... Видевши њихова смрачена лица, паде му на памет да оваква питања можда нису у складу са њиховим лепим понашањем, па се одлучи да то остави за касније.

– А шта се дешава кад желите да одете одавде? – упита одједном озбиљно забринут.

– Ништа, једноставно одшеташ – одврати Хера с осмехом. – Ући ћеш у своје време тачно у часу кад си га напустио и наставити свој нормални ток баш као и пре него што си овамо дошао.

– Да старим? Значи сад не старим?

– Не. Јер овде све стоји.

Можда су они стари неколико стотина година, помисли Нил. Можда су оваква места позната људима из будућности, па их користе као летовалишта, где човек дође, проведе извесно време, па се вратио на посао одморан, а да не изгуби ниједну плату! Невероватно.

Опет су навалили да их црта. Радио је дуго и уморио се.

– Да ли ви овде спавате?

– Свакако, али свако само онда кад осети умор јер овде не постоје дан и ноћ – рече Хера која га није напуштала. – Можеш да спаваш у мом шатору..

Захвалио јој је и ускоро чврсто заспао. Пробудио се опет изненађен што не види дневну светлост. Изашао је из сребрног шатора и посматрао их. Неки су били заокупљени компликованом игром са каменим фигурама, други су градили куле у песку, неки сортирали шкољке. Владала је несхватљива лењост која је чудно пратила и најбрже покрете сваког појединца.

– Можеш ли ме научити да цртам? – приђе му Хера.

– Могу да покушам, ако те стварно интересује.

Слегла је раменима:

– Па, у сваком случају, то је нешто другачије.

– Досадно ти је?

– Врло.

– Хоћеш ли да ми позираш за портрет?

Очи јој нагло оживеше: – Мислиш прави... слика у бојама као у музеју?

– Свакако! Само прво опери те шаре, па пребаци једну тогу... Идем да донесем платно и боје.

Кад се вратио већ су се сви окупили око Хере. Поставио ју је на ивицу песка, уз непрегледну воду океана. Електра се наљути што није прво њу сликао, па је морао да јој обећа да ће она бити следећа. Каква прилика, мислио је, за стварну оригиналност уметничког израза 20. века!

– Колико ћете још овде остати? – упитао је окупљене.

Нико није одговорио. Пошто је посао трајао дуго, неки су уморни од посматрања отишли, неки лешкарили на песку. Хера је најзад почела да се појављује на платну. Изгледала је другачије него што је веровао: весела и светлушава по површини, али тужна и тврда испод спољног израза. Зурио је дуго у њу и на своје изненађење схватио да је оно што је насликао одговарало истини. Сетио се њене примедбе о досади па је упитао: – Где би била радије него овде?

Дубок уздах пропратио је одго-

вор: – готово било где. Да видим нова лица, осетим различите временске прилике, пљусак и снег, ноћно небо, свитање... Увек сам желела да одем на звезде. После школе требало је да одем на Зулак, али то путовање је пропало због лејзерског топа на Плутону. Само за две године промашила сам да посетим звезде! Уместо тога, ево ме овде заувек заробљена...

Хладан зној сливао му се низ кичму: – Заробљена? Па зар не можеш да одеш кад хоћеш?

Погледала га је очајнички: – Не, ми не можемо. За нас ово није одмаралиште већ гробље. Јер, видиш, по изласку одавде, свако се враћа СВОМ добу, а ми смо напустили своје у последњем тренутку безбедности за људски род пре него што...

– Пре чега?

– Није важно. Непобитна је чињеница да је ово забава на завршетку света, а забава, било како монотона, мора да се настави! Јер смо сви ми толике кукавице да немамо храбрости да је прекинемо! Зато, добро дошао у вечност... ако можеш да поднесеш досаду.

Као одузет од стравичног сазнања Нил је остао непомичан чак и када Електра дотрча вичући да се на динама појавио диносаурус.

– Какав диносаурус? – најзад је повикао.

– Откуд знам. У сваком случају, изгледа врло опасан! 'Ајде, пожури, док све не буде готово – викала је узбуђено га вукући.

Па да, размишљао је триносаурус рекс залутао из свог доба у безвременски простор! Потрчао је према галами. Најзад угледа гигантског рептила који је шиштао и урлао док је групица његових новостечених познаника из будућности трчкала око њега на опасној малој раздаљини. Најближе му је прилазио Клел, изазивао га витлајући некаквом дрвеном палицом и избегавајући оштре зубе и снажне ударце репа за милиметар..

– Забога, Клел, престани! Убиће те! – урлао је Нил ван себе.

– Ха! Бржи сам од њега! – одвраћао је Клел настављајући свој опасан плес. Рептил је опет скочио: канџама је промашио Клелова гола леђа само за неколико центиметара.

– Видиш! – викао је Клел – Бржи сам!

– Уа! Сувише си опрезан, Клел! Срамота! – викну Електра. – Приђи му ближе! Хајде, ако смеш, да те видимо!

– Не, за име света, НЕЕЕ! – повика Нил и баци се на Електру да је ућутка. Она га запањено погледа: – Шта ти је? – рече љутито. – Па ово је право узбуђење... за то је вредно и живот жртвовати!

Тада се десило оно чега се Нил плашио. Рептил је поново скочио, репом је само дотакао Клела који се срушио као громом погођен, док му је крв потекла из распараних леђа. Огромни гуштер се затим бацио на његово непокретно тело. Као по неком сигналу сви потрчаше према звери уз покличе и урлике. Чак им се и Хера придружила. Нил остаде сам на узвишици. Био је ужаснут призором, иако веома узбуђен јер никада, током свих времена, нису људска бића ловила диносаура, а можда више никад и неће! Гуштер је вриштао људи су вриштали, да ли у агонији, да ли у екстази, Нил није могао да одреди. Гомила људских тела и гуштеровог се таласала, велики реп је палацао и трескао по песку, крв је липтала. Људске руке бацале су камење и тукле тољагама. А онда, одједном, све се смирило: рептил је лежао на песку непомичан.

Електра притрча Нилу, насмејаног лица и светлуцавих очију од узбуђења: – Шта кажеш? Каква забава! Требало је да нам се придружиш... Ух! Баш ми је пријало... Хајде да играмо са осталима!

Нил је запањено посматрао преживеле како весело скакућу по песку око мртвог рептила. Гурнуо је Електру и потрчао према Хери која је лежала у локви крви. Ударац репа распорио ју је. Клекнуо је поред ње. Електра им је пришла и ухватила га за руку: Видиш да умире, остави је! Хајде да играмо!

– Јеси ли полудела?! Ви сте сви луди! – урлао је Нил, а затим се нагнуо над Херу која је мрмљала: – Хтела сам да напустим забаву, али нисам знала да ће бити тако болно... Издахнула му је на рукама.

– Ето, видиш да је умрла! – рече Електра.

Нил зграби Електрину руку: – Хера ти је била пријатељица, зар ти је свеједно што је умрла? Зар ти није важно...

– Није. Једино је важно да сам осетила да се нешто дешава, узбудљиво, а то нисам осетила дуго, колико дуго... то нико не зна. А то треба искористити до краја, по сваку цену!

– Зар никоме две људске смрти не значе ништа?

Није одговорила. Гледао их је како се забављају. Да њима је једино важно пронаћи ново узбуђење које ће прекинути досаду вечности: страница из неког другог века, неки дотад незнан уметнички облик или радњу, крв, ризик, било шта. А шта ће бити једног дана кад им досади њихова играчка из 20. века, нагло се упитао.

Потрчао је према шипу уз пут покупио слику Хере која је још стајала на обали, упалио мотор и дао пун гас. Возио је бесомучном брзином размишљајући како је кренуо са жељом да оде од света, да себи отвори дотад невиђене уметничке видике.

И успео је, а пожеле да није. Јер сад је он једини живи створ који је знао за завршетак света, видео очајничка, лепа лица последњих остатак људског рода која ће га прогањати све док је жив.

Ипак, његову следећу изложбу критичари неће моћи окарактерисати као „већ виђена" платна, „већ виђених" тема.

Тада Нил Дорн у шипу улете поново у своје време.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	СПОЈ, ВЕЗА	ДИВ, ГОРОСТАС	ЖЕНСКО ИМЕ	БИЉКА ЗА ПРАВЉЕЊЕ ИНДИГА	НАШ ПОЗОРИШ. ГЛУМАЦ МИЛИВОЈЕ	ГРАД У РУМУНИЈИ	ГЛАС ЗВЕРИ
ЧУВАР У ВОЈСЦИ							
ЧЛАНОВИ НАЈМЛАЂЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ							
МЕТАЛНИ ПРЕДМЕТ ДОБИЈЕН КОВАЊЕМ							
УЖИВАЊЕ							
ИМЕ КАРЕЊИНЕ				ПОЉСКИ ФИЛМСКИ РЕДИТЕЉ ЈЕЖИ		ГРАД НА ФИЛИПИНИМА	ПИСАЦ ИЗ ЧССР ЈАН
"ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	ГРАД У ИРАНУ	ПОЛИТИЧАР ЦОШУА / ПЛЕМЕНИТ МЕТАЛ					
ОНАЈ КОЈИ ИЗДАЈЕ КЊИГЕ							
ЧЕСМЕ ЗА ВОДУ, ПИПЕ							
НОТА СОЛМИЗАЦИЈЕ			РЕЖИСЕР ЈОВАН / НАСЕЉЕНИ ПРОСТОРИ ЗЕМЉЕ				
ВРСТА АМЕРИЧКОГ МАЈМУНА					"ЛАНТАН" / КРИВ НОЖ ИЗ ТУРСКЕ		
ЈЕДАН СПОРТИСТ							
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ		УЗВИК ПРИ ЈУРИШУ / А. Ш.				ДЕЛО МИРОСЛАВА КРЛЕЖЕ	
СМОТАК							
МУЗИЦИРАТИ	ВРСТА БИЉКЕ, ТРСКА						МЕСТО КОД КРАЉЕВА
ЗНАК ЗА "СЕКУНДУ"		ДРЖАВА У АФРИЦИ / ДЕО ПЛУГА					
ДАВАТИ НАТРАГ ПОЗАЈМЉЕНО							
ИВО АНДРИЋ			НАША ГЛУМИЦА БАЊАЦ	"НЕБРАСКА" / РИМСКИ БОГ ЉУБАВИ			
ИТАЛИЈАНСКИ ФУДБАЛ. КЛУБ					ЈОХАН НЕСТРОЈ / БОКСЕР МОХАМЕД		
ДУХ, ДУША (ЛАТ.)						УЗВИК ВЕСЕЉА	
СТАНОВНИК ТИРОЛА							
КАБЕОВА УТОПИЈСКА ЗЕМЉА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1. садница, криолит, окотити, радијан, ударати, пи, Ади, јута, л, Мер, ПЕ, аге, пас, хладност, Ајналов, адитив, закупац, ир рита, Ј. ЗА, и, анали, п, авизер, убрзати, рута, л, окамина, коњ, низ.

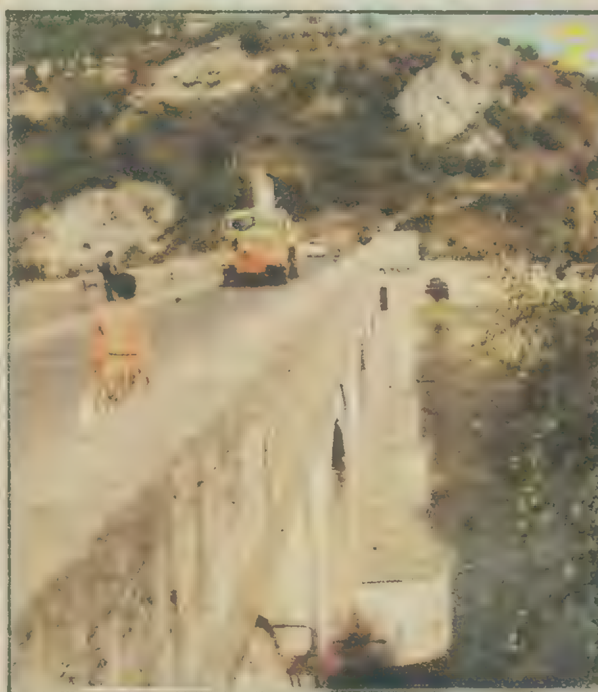
ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА: ВИШЕГРАД

ВАРОШ СА ЋУПРИЈОМ

Мало је наших вароши које у својој историји немају запис Евлије Челебија, чувеног путописца из 17. века. Од десет великих томова великог „Путописа" (Сијахатнаме), четири од њих – V, VI, VII и VIII – садрже описе наших земаља. Своје место, истина, не баш велико, у овим записима нашао је и Вишеград:

„КАСАБА ЈЕ ЖИВЕЛА ОД МОСТА И РАСЛА ИЗ ЊЕГА КАО ИЗ СВОГ НЕУНИШТИВОГ КОРЕНА" (АНДРИЋ).

Десет хиљада камила

„...Град лежи на обали Дрине, на једном питомом и до неба високом брду које је избочено као јаје. То је градић петоугаоног облика, сазидан од камена. У њему се налазе војска војничке куће, мала џамија, складиште муниције и градска капија. Насеље доле у вароши има седам стотина кућа, лепу џамију, као тврђава велик хан који може да прими десет хиљада коња, дева и мазги: затим има лепо купатило (амам) и чесме с текућом водом. Ту има три стотине дућана. Све су то задужбине Мехмед-паше Соколовића. У овом граду на реци Дрини налази се велики мост, на једанаест окана. Сваки му је поједини свод као сазвежђе Кумова Слама. Човек који се разуме у архитектуру и грађевинарство остаје запањен и задивљен гледајући тај мост...'

У свом огромном Путопису Челеби је за Вишеград написао тек тридесетак редака. На срећу, ова лепа варош је имала свог пажљивог хроничара, читав један роман написан је о овој надалеко познатој ћуприји. А Вишеград је без ћуприје немогуће замислити. Уосталом, управо захваљујући њој постао је град

Очајници на каменитој обали

Први писани помен Вишеграда датира из 1449. када је у катастарске књиге заведен као посед породице Павловић, велможа из оближњег града Добруна. Међутим, како каже шездесетогодишњи пензионер Ђоко Ражнатовић, човек који већ петнаест година помно сакупља и записује све што чини историју ове вароши, постоје и мишљења да се Вишеград у писаним споменицима помиње још раније 1433. па чак и 1422. Но, о томе ће своју реч казати историчари.

До 1557. кад је завршена изградња ћуприје, на целом току Дрине, у дужини од 346 километара није постојао ниједан мост, људи су терет углавном пребацивали скелом „Тамо где Дрина пресеца друм била је чувена „скела на Вишеграду". То је била црна старинска скела и на њој мрзовољан, спор скелеџија, по имену Јамак, кога је будног било теже дозвати него другог из најдубљег сна Скела је радила само кад су ток и висина реке били обични или нешто мало повишени, али чим се река замути и порасте преко извесне границе, Јамак повуче своју гломазну скелу, веже је чврсто у једној затоци и тако Дрина постаје непрелазна као највеће море... Тада преко целог дана могу да се виде на другој обали путници, који долазе од Босне и који као очајници стоје на каменитој обали, одакле озебли и покисли узалуд изгледају скелу и скелеџију и с времена пуштају изнад мутне, бесне реке отегнута дозивања..."

Велики везир Мехмед-паша Соколовић наложио је да се у његовом завичају Дрина управо овде премости великом каменом ћупријом. И мост је изграђен за шест година (1571–77). По двеста до триста људи кулучило је сваког дана довлачећи специјалан тесани камен (седру) из каменолома удаљеног десетак километара. Копајући наишли су на извор топле воде па су богати Турци себи, за одмор, убрзо на том месту изградили купатило (амам) у долини данашњег Бањског потока

Едмонд Стих, први европски грађевински стручњак који је видео дело највећег турског градитеља Коџе-Мимара Синана, записао је: „Величанственој ћуприји у Вишеграду се морамо дивити. Кад само помислим да тадашњи градитељи нису познавали она техничка помагала која нам данас олакшавају извођење најтежих градњи. Старија је, додуше, мостарска ћуприја саграђена 1566. али је далеко лепша и величанственија ова у Вишеграду

Мехмед-паша Соколовић својим задужбинама унапредио је не само Вишеград. Поред моста, приписује му се и изградња огромног караван-сараја (хана), затим Царева џамија за коју се претпоставља да је, као и ћуприја, дело Коџе-Мимара Синана. Неки верују да је некадашњи дечак из оближњег села Соколовића потпомагао и изградњу амама у Бањи...

Мост у опасности

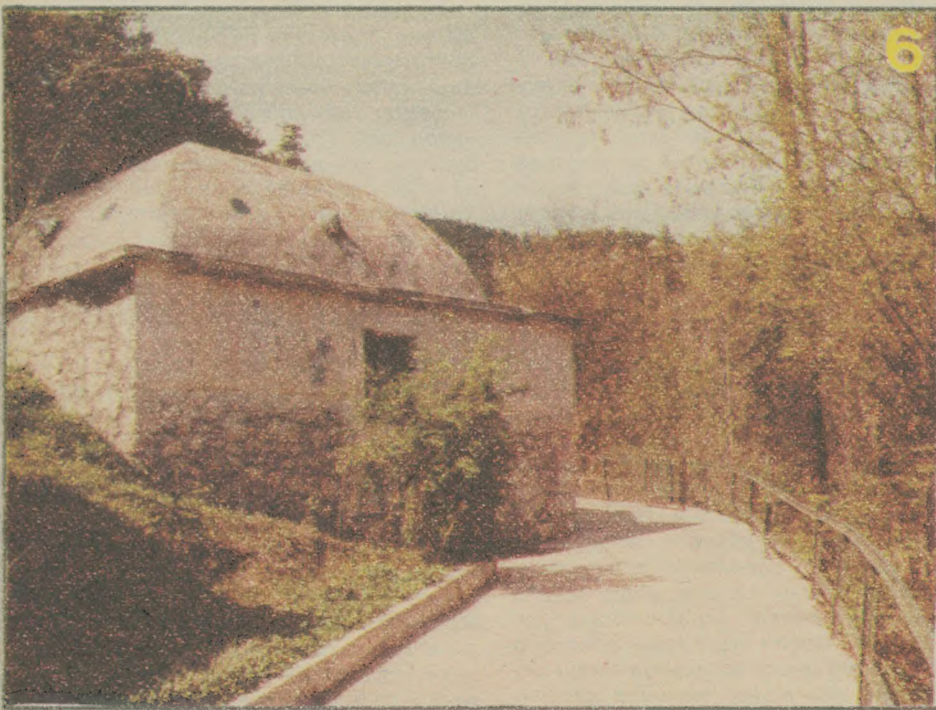
Поред чувеног турског јунака Алије Ђерзелеза, варош на Дрини је у своју историју сместила и Марка Краљевића, па једна кула изнад града носи његово име. И не само кула, легенда каже да су нека удубљења у стенама испод Маркове куле заправо „Маркова сједала" и „Маркове стопе", а на самој обали Дрине налазе се и трагови Шарчевих копита. Народна прича тврди да је једном, бежећи пред надмоћнијим Турцима, јунак стигао до набујале Дрине и пошто на њој тада није било ћуприје, мамузнуо је свог Шарца који је прескочио велику реку. Од силног залета шарени коњ мрког јунака оставио је у камену трагове својих копита

Ћуприја је вековима одолевала и времену и људима. Међутим, у ноћи између 9. и 10 новембра 1896. Соколовићева задужбина нашла се у највећој опасности од свог постанка. После обилних десетодневних киша плаховита Дрина је нарасла толико да је пола вароши било под водом. „Настало је бежање и спасавање оног што се дало спасти. Напола одевен свет газио је воду до колена, носећи на леђима расплакану и тек разбуђену децу. Сваког часа одјекивали су мукли ударци обореног дрвећа о стубове ћуприје. Већ ујутру ћуприја се није видела из воде, само се на том месту видео велик бук, издужен и пенушав... Касаба је са страхом гледала борбу ћуприје са Дрином која је нарасла 15.40 м..."

Ћуприја је са мањим оштећењима ограде преживела „вишеградски потоп", али не и 1915, када су се јединице српске војске повлачиле пред аустроугарском силом. Мост је миниран тачно на средини После првог светског рата оправљен је, али је у другом ра-

5

ту опет страдао: повлачећи се 1943. пред немачким снагама Прва крајишка бригада била је принуђена да га минира... Поново је дошао мир и поново је мост оправљен.

На жалост, Андрићевој ћуприји и данас прети опасност, ништа мања него оне ратне: преко моста води магистрални пут који повезује Титово Ужице са Сарајевом и Дубровником а свакодневно преко њега пређе и стотинак тешких камиона. Тешко да ће мост још дуго издржати, тврде стручњаци, па се зато улажу велики напори да се задужбина Соколовића санира а недалеко одатле подигне нов мост преко кога би текла моторизована река.

У некадашњој касаби, коју знамо из романа,нема више Алихоџиног дућана, ни Каменитог хана, ни официрске касине, где је млади војни лекар, кога је на клавиру пратила жена команданта гарнизона, свирао Шуберта, нема више ни Заријине кафане где су доконе касаблије терале шегу с Ћорканом, а овај се до бесвести опијао лудујући за циркуском играчицом Швабицом, нема ћепенака, магаза... Али, ту је ћуприја и крај ње – Лотикин хотел, мркозелена једноспратница у чијем је приземљу сада библиотека. Ту је, на левој обали Дрине, кућа у којој је живео млади Андрић, на десној обали Рзава, који се ту улива у Дрину, школа коју је похађао наш једини нобеловац...

Поред старих сачуваних грађевина, Вишеград данас чине многа савремена здања: модеран хотел „Бикавац„ на брду изнад вароши, спортски центар „Ушће", супермодеран хотел „Вилина влас" у Вишеградској бањи и све оно што је потребно градић у од пет хиљада становника...

П. МИЛАТОВИЋ

У ноћи између 9. и 10. новембра 1896. Дрина је надошла и Соколовићева ћуприја нестала је под водом. Кад се вода повукла ћуприја је „испливала" само са мањим оштећењем.

Снимио:
Љубомир ПАТРНОГИЋ

На средини, на најширем делу моста, налази се натпис урезан у тврди камен који говори о имену и звању онога који је саградио ову задужбину, односно о датуму почетка и завршетка грађевине.

Ћуприја је у опасности јер преко ње свакодневно прође стотинак тешких камиона. Вишеграђани очекују помоћ од свих оних који воле ову велелепну грађевину, а таквих није мало.

Минаре древене Гази Ферхатбегове џамије из 16. века.

Ова православна црква подигнута је 1886. године.

Ћуприја која је премостила плаховиту Дрину још пре више од четири столећа дугачка је тачно 179,44 m а чини је једанаест лукова, од којих је најшири шести (14,80), а најужи једанаести отвор (5,20).

И данас је у Вишеградској бањи у употреби амам (купатило) који је подигнут за време градње ћуприје. На фотографији је Пашин амам, предвиђен само за мушкарце, педесетак метара ниже у Кадином амаму лечиле су се жене.

БЕОГРАД
11001
МАКЕДОНСКА 29

МАЛА ПОШТА П.ФАХ 124

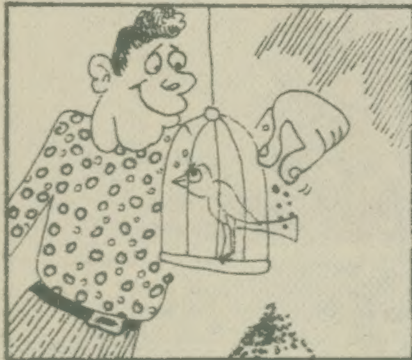
НЕ ПРЉАЈ СЕ, ЦРВЛЕ!

У великој сам невољи и просто не знам шта да радим: имам канаринца Цврлета и мислим да га негујем баш онако како треба. Чуо сам да кавезе ових птица треба посути песком, па сам то и урадио али зато су сад Цврлетови реп и крила више сиви него бели. Како да га очистим? Интересује ме и коју још храну поред оне за канаринце да му дајем?

ЗЛАТКО МИЛИЧЕВИЋ,
Моше Пијаде 50
Рума

Цврлета опери ватом коју наше натопити млаком водом. Ако је баш много прљав, додај у воду мало, али сасвим мало, соде бикарбоне. Иначе, Цврлета нипошто немој да лишаваш песка: он сигурно ужива да се у њему купа а што се испрља није страшно. Осим тога, неким врстама канаринаца песак служи као својеврстан жрвањ у стомаку који им помаже да лакше сваре храну.

Поред хране коју му већ дајеш свом љубимцу можеш понудити и све врсте воћа и поврћа, изузимајући наравно љуте папричице.

ИПАК СЕ МЕЊАМО!

Веома ми се допада рубрика „Мала пошта", па сам стога и ја решила да вам се обратим. Интересује ме следеће: ако је човек постао преображајем једне врсте човеколиких мајмуна и ако се тај процес назива еволуцијом, зашто се нешто слично и данас не догађа? Да ли је можда еволуција престала да делује због човекове способности да се сам размножава?

ЗОРКА ЉУБОЈЕВИЋ,
Сремска Митровица

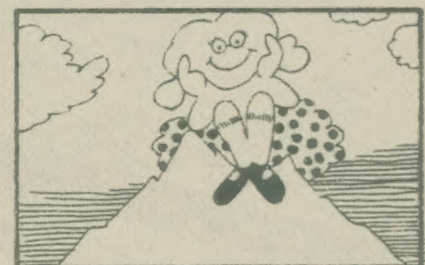
Еволуција је развој у природи или друштву и под њом се подразумева постепени прелаз из једног стања у друго. Према томе она је процес који се непрекидно развија и траје. Једна генерација људи односно дужина једног човечијег века у целом том процесу представља тек занемарљив делић. Према томе за тај један век који у просеку, на овим нашим географским дужинама, износи нешто више од шездесетак година, тешко је уочити промене које се дешавају на човеку. тим пре, што он није само природно већ и друштвено-културно биће што је и те како значајно за његов развој. Дакле, као и са свим другим врстама и са нашом се догађају промене али оне нису тако уочљиве. Ако рецимо упоредиш скелет данашњег човека са скелетом човека који је живео пре 500000 година, разлике ће се сасвим јасно видети. Али, ако би упоредила себе са мамом, мало је вероватно да би било шта приметила. А промена има. Поменућемо само једну од њих: просечна висина човека с почетка века мања је од висине данашњег чктавих десетак центиметара. Значи, порасли смо, тј. мењамо се.

ЈОХАНИНА СЕЋАЊА

Молим те да ми објасниш шта је писмо недеље и да ми одговориш да ли је Хајди заиста постојала?

АРИЈАНА САБИТОВИЋ,
Расточине 3
Ријека

Писмо недеље је писмо које желимо посебно да истакнемо, било зато што је питање постављено у њему изузетно занимљиво, необично или карактеристично као начин размишљања одређе-

ног узраста. Све у свему, желимо да оно буде „нај писмо" али без претензија да мора да је најпаметније, најпоучније, највaспитније.

У броју 1621 који је изишао 21.јануара ове године објавили смо рубрику „Хајди није измишљена" из које се јасно види да је књига о Хајди настала на основу аутобиографских сећања списатељице Јохане Шпири.

ЗАБОРАВИ АКО МОЖЕШ

Ученица сам осмог разреда и имам један, по мом мишљењу нерешив проблем. Наиме, на стражњој страни су ми се накупиле ружне масне наслаге због којих често не радим тјелесни одгој. Иначе, висока сам 170 cm а тешка 63-64 kg, па из тога лако можете закључити да нисам дебела. Молила бих вас да ми препоручите неке вјежбе или масажу: тиме ћете уједно дати добар савјет мојим вршњакињама које мучи исти проблем.

САЊА С.
Каштел Сућурац

Ружне наслаге које те муче нису ништа друго него целулит а пошто се он често јавља и код врло младих особа, даћемо ти неке савете. Међутим, најпре да видимо шта је целулит: реч је о наслагама састављеним од воде, масноће и отпадних материја које се појављују на карактеристичним местима непосредно испод коже и стварају натеклине. Тамо где дође до стварања целулита кожа је млитава и наборана. борба против њега је веома тешка и сложена и, то посебно наглашавамо, не састоји се само у одређеној дијети јер целулит није обично сало које дијетом може да се истопи. Врло је важно да поред исхране обратиш пажњу и на правилно дисање, лучење и опуштање. Уза све то, треба свакодневно да радиш вежбе и масираш делове на којима се целулит појавио.

За исхрану користи само природне прозводе и то без обзира на њихову калоричну вредност: ако желиш да се ослободиш целулита, заборави на виршле, саламе, чоколаду, чипс, слане штапиће, сладолед и газирана пића. Настој и да ти удисаји буду дубоки јер ћеш тако убрзати сагоревање материја садржаних у везивном ткиву. Крећи се што више и што чешће: пливај, играј одбојку, кошарку. После туширања обавезно масирај места на којима имаш целулит али немој превише да притискаш. Труди се да будеш опуштена. Сигурни смо да ће ружне наслаге нестати ако се будеш придржавала свега овога што смо ти препоручили.

ДОВЕСТИ У СКЛАД

Повод мог јављања су ноге које су ми у листовима дебље него што треба и помало криве. У емисији „Вести" школског програма ТВ Београд поменута је књига за коју мислим да се зове „Од девојчице до здраве мајке", па бих вас замолила да,ако се у њој налази нешто о проблемима као што је мој, објавите тај чланак. Иначе, све моје другарице су почеле да носе краће сукње само ја то не могу.

Н. Н.
Велика Дренова

О кривим ногама смо већ писали, надамо се да ти то није промакло, а што се тиче односа обима листа и бутине, он се, али само до извесне границе, може променити. Јер, треба имати у виду да много тога, па и физички изглед, наслеђујемо од родитеља и да на то наслеђе не можемо битно да утичемо. Твој проблем је могуће ублажити вежбама код којих оптерећење у највећој мери пада на мишиће бутина: њиховим јачањем биће успостављен склад за нешто развијенијим листовима. Вежбе које ће ти верујемо, радо показати професор физичког васпитања, треба да буду средњег интензитета и са великим бројем понављања. Добре ефекте односно „исушавање" мишића листова постићи ћеш и ако се мало више крећеш, трчиш, поскакујеш или прескачеш вијачу.

УРМЕ У ХЕРЦЕГ НОВОМ

Интересује ме шта су датуле и где их могу набавити? Желео бих да знам како да одгојим ананас, кафу и датуле и који су услови потребни за гајење?

ЧИТАЛАЦ из Обреновца

Датула односно урма је врста тропске палме из фамилије Agecaceae. Може да порасте до 20 метара висине и има веома сладак и укусан плод. Расад урми код нас не може да се нађе, али је није тешко одгајити из коштице: треба је само засадити у земљу и сачекати да никне, што се не догађа баш брзо. Урме које расту код нас нису плодоносне изузев оних у Херцег Новом. Што се тиче ананаса, он се сади на следећи начин: узме се плод који има сасвим свеже листове, одреже му се три центиметра од врха а остатак (заједно са листовима) засади у влажан песак.

Да би добио изданак кафе, неопходно ти је неољуштено зрно код кога клица није уништена. А оно, додуше ретко, може да се нађе међу сировом кафом која стиже до нас. У нашој земљи је неколицини ентузијаста пошло за руком да упркос томе што је кафа тропско дрво добију плод и од њега, како тврде, скувају црни напитак.

НА ПРОЦЕНУ СТРУЧЊАКА

Поседујем грб из времена Аустро-Угарске, па ме интересује да ли он има неку вредност?

НАДА БОЈАЏИЕВСКА,
К. Ј. Питу 79
Тетово

На основу ове једне једине реченице заиста не можемо да проценимо колика је вредност грба

који имаш, па ти зато предлажемо да га однесеш у Градски музеј у Скопљу. Сигурни смо да ће ти неко од кустоса рећи оно што те интересује.

САМО ЗА ЧЛАНОВЕ

Замолио бих те да ми одговориш да ли радио-клуб „Никола Тесла" има слушалице од 2 × 1600 ома и комплет РК 161, колика је цијена, те да ли морам бити члан тог клуба да бих купио све што ми треба?

БОРИС КАЗАРИН,
С. 12/II бр. 20
Борово

У „Николи Тесли" су нам рекли да имају само слушалице од 2 × 1600 ома и да коштају 385 динара. Комплет РК 161 тренутно немају али треба да га добију: колика ће цена бити нису могли да нас обавесте. Вероватно је да ће бити већа од старе која је износила 1200 динара.

Уколико ниси члан радио-клуба „Никола Тесла", мораћеш да се учланиш. Чланарина је 120 динара за календарску годину. Поступак учлањавања није нимало компликован: заједно са оним што наручиш писменим путем добићеш и чланску карту и све то платити поузећем.

СВУДА ПЛАСТИКА

Од каквог материјала се праве дирке на хармоникама?

АНДРА,
Бор

Дирке на хармоникама праве се од пластике а комбинују са дрветом.

КАО ЦИНОВСКА ТРАВА

Да ли је банана жбун или дрво?

МАЦА И НЕНА,
Драгана Ракића 43
Земун

Ни једно, ни друго. Банана је вишегодишња зељаста биљка која, као и бамбус, има дрвенасту стабљику.

ТАМНА НОЋ

Јављамо се већ други пут с надом да ћеш нам одговорити шта значе наша имена.

ЛЕЈЛА и МИРЗА,
Босански Шамац

Лејла на арапском значи „тамна ноћ". Мирза је арапско-персијска реч за принца, краљевића.

КОМЕ ДА ПОНУДИМ?

Поседујем колекцију од око 700 поштанских марака из готово свих крајева света и наше земље. Међу њима има веома старих, а ли и оних новијег датума. Пошто више не желим да скупљам марке хтео бих да их продам, али не знам како. Мислим да би било најбоље да се обратим неком стручњаку за филателију, па те зато молим да објавиш неку адресу.

ВЛАДАН МИЛОЈЕВИЋ,
Јанка Веселиновића 68
Крагујевац

Обрати се Савезу филателиста Србије, сремска 6, 11000 Београд. Телефон Савеза је 011-638-751.

СКУПА НЕКА ЛИРА

Молио бих те да ми одговориш колико вреде новчићи од 2 динара из1938. 1 динар из 1925. и 10 лира из 1941?

НИКОЛА ЛЕТИЋ,
Београд

Новчић од 2 динара из 1938. вреди зависно од тога колико је очуван, између 5 и 20 динара. Међутим, уколико је у питању новчић који има ређу варијанту (круна на његовом лицу је видно мања од „нормалне") за њега може да се добије од 100 до 300 динара.

Динар из 1925. има две,мање-више равноправне варијанте: а има сигнатуру ковнице у виду изломљене цртице која се налази са леве стране (при дну)наличја и која нема никакву сигнатуру.Вредност оваквог новчића креће се од 100 до 200 динара.

Италијанских 10 лира у сребру из 1941. године је новац који се ковао још од 1936. али није био предвиђен за редован оптицај. Вредност може код нас да му буде и преко 1000 динара. У Италији је чак и већа.

СОЧИВА

Сазнао сам да се у Охриду производе контактна сочива, па те молим да објавиш адресу где бих могао да их наручим.

НЕБОЈША ЂУРИЧИЋ,
Ћупријска 23
Добој

Обрати се др Ристи Голеву, Медицински центар, 96000 Охрид.

НИ ЈАЧИ НИ БРЖИ

Каква је разлика између мотора мотоцикла АПН 4 и АПН 6? Интересује ме и који је бржи,јачи и који више троши? Да ли АПН 6 има метал у резервоару и блатобранима?

СТАНКО ДЕЛИЋ,
Иве Лоле Рибара 29
Липар

Модел АПН 6 разликује се од АПН 4 једино по новој конструкцији рама и неким мањим детаљима. Сви остали склопови су исти. На блатобрану „шестице" нема металних делова али је на резервоар монтирана метална славина за гориво.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Медeница, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Чедељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

WALT DISNEY
МИКИ

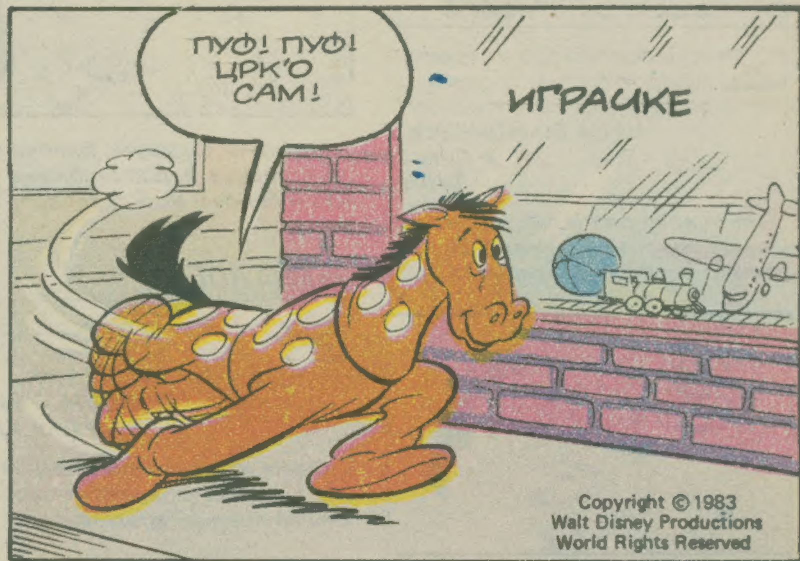

ЕЈ, МИКИ, ЈА СЕ ОДЛУЧИО ЗА ЗАЈЕДНИЧКИ КОСТИМ!

ПОГЛЕДАЈ, ЗАДЊЕ НОГЕ САМ СКРАТИО! САД СУ ТАМАН ЗА ТЕБЕ!
БАШ СИ ДОМИШЉАТ!

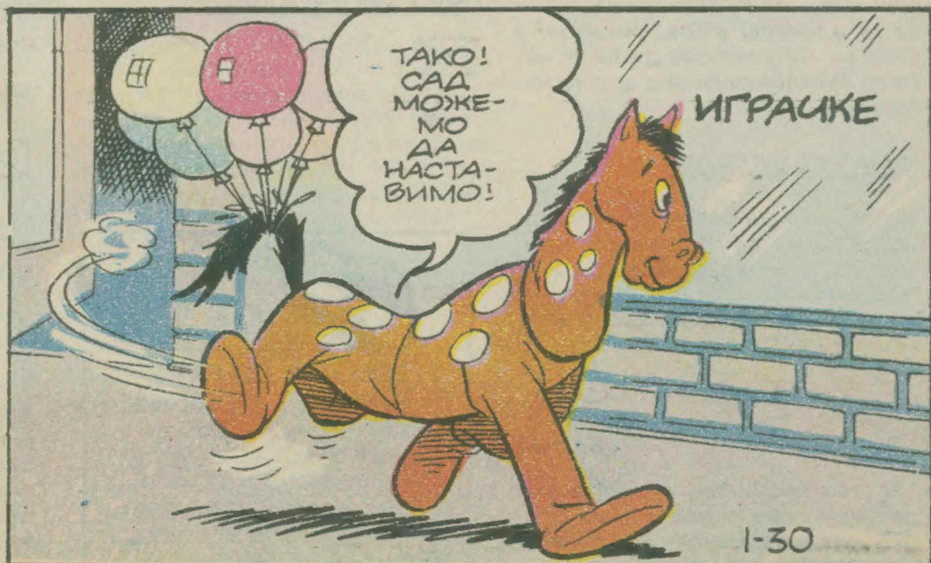

ПРИЧЕКАЈ, САД ЋУ ДА НАС ЗАКОПЧАМ!

А САД - НАПРЕД! БИЋЕМО ГЛАВНИ НА ТОЈ ПРИРЕДБИ!
МИКИ

ПУФ! ПУФ! УСПОРИ, МАЛО!
ЗАКАСНИЋЕМО...

ПУФ! ПУФ! ЦРК'О САМ!
ИГРАЧКЕ

СТОЈ! УЛАЗИ У РАДЊУ!
ПА, КАДСИ НАВАЛИО...

ТАКО! САД МОЖЕМО ДА НАСТАВИМО!
ИГРАЧКЕ

1-30